

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN VE EBEVEYNLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARI

ANTRENÖRLÜK EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
HAREKET VE ANTRENMAN BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Barbaros AKDOĞAN

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Murat BEYAZ

İSTANBUL-2017

YAZAR ADI SOYADI : Barbaros AKDOĞAN

TEZİN DİLİ : Türkçe

TEZİN ADI : LİSE ÖĞRENCİLERİNİN VE EBEVEYNLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARI

ENSTİTÜ : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

ANABİLİM DALI : Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans

TEZİN TARİHİ : 13.05.2017

SAYFA SAYISI : 92

TEZ DANIŞMANLARI : Yrd. Doç. Dr. Mehmet BEYAZ

DİZİN TERİMLERİ : Beden Eğitimi, Spor, Sporun Önemi, Veli Görüşleri, Tutum,

TÜRKÇE ÖZET : Bu araştırma ortaöğretim okullarında okuyan öğrencilerin ve velilerinin beden eğitimi dersine karşı tavırlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın sınırlılıklarını 2016-2017 yılında İstanbul Pendik İlçesinde bulunan Liselerde eğitim gören öğrenciler ile velileri evreni oluşturmaktadır. Bu sınırlar içinde örneklem araştırmaya kendi iradesi ile katılan 300 öğrenci ve 300 veliden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla Kişisel bilgi formu, "Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği" (Güllü ve Güçlü) ve "Beden Eğitimi Dersine Yönelik Ana-Baba Tutum Ölçeği" (Öncü ve Güven) kullanılmıştır.

DAĞITIM LİSTESİ : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İmzası
Barbaros AKDOĞAN

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN VE EBEVEYNLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARI

ANTRENÖRLÜK EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
HAREKET VE ANTRENMAN BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Barbaros AKDOĞAN

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Murat BEYAZ

İSTANBUL-2017

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Barbaros AKDOĞAN

13 / 06 / 2017

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Barbaros AKDOĞAN'ın "Lise Öğrencilerinin ve Ebeveynlerinin Beden Eğitim Dersine İlişkin Tutumları" (İstanbul Pendik İlçesi Örneği) adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Antrenörlük Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan _____
Yrd. Doç. Dr. Mehmet
BEYAZ

Üye _____
Doç. Dr. M. Zahit
SERARSLAN

Üye _____
Yrd. Doç. Dr. Serap
MUNGAN AY

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2017

İmzası

Prof. Dr. Hasan YETİM
Sağlık Bilimleri Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırma liselerde öğrenim gören öğrencilerin ve velilerinin beden eğitimi dersine ait davranışlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın sınırlarını 2016-2017 yılında İstanbul Pendik İlçesinde bulunan liselerde okuyan öğrenciler ile velileri evreni oluşturmaktadır. Bu evren içinden örneklem araştırmaya gönüllü katılan 300 öğrenci ve 300 veliden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla Kişisel bilgi formu, “Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” (Güllü ve Güçlü) ve “Beden Eğitimi Dersine Yönelik Ana-Baba Tutum Ölçeği” (Öncü ve Güven) kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular şunlardır:

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden kızların erkeklere kıyasla ve Düzenli egzersiz yapanların Düzenli egzersiz yapmayanlara kıyasla beden eğitimine ilişkin daha olumlu düşündükleri tespit edilmiştir. Okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Örneklem grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının işlevsel boyutta erkek veliler kadın velilere göre beden eğitimi dersine daha olumlu düşündükleri tespit edilmiştir. Okul türü değişkeninde düzen boyutunda anlamlı bir farklılık görülürken toplam ölçek ile diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. İmam hatip öğrencileri Anadolu Lisesi öğrencilerine göre beden eğitimi dersine daha olumlu bakmaktadırlar. Lisede okuyan çocuğun cinsiyet değişkenine göre düzen boyutunda lisede erkek çocuğu olan veliler beden eğitimi dersine lisede kız çocuğu olan velilere göre daha olumlu tutum sergilediği görülmüştür. Algısal boyutta düzenli egzersiz yapmayanlar beden eğitimi dersine ilişkin daha olumlu değerlendirmeler yapmışlardır. Spor haberlerini takip edenlerin beden eğitimine karşı daha olumlu tutum sergiledikleri tespit edilmiştir. Ailenin geliri 1450 TL olan grubun beden eğitimine daha olumlu baktığı görülmüştür. Velilerin yaşı ve eğitim durumu değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında toplam ölçek ile hiçbir alt boyutta anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Spor, Sporun Önemi, Veli Görüşleri, Tutum,

SUMMARY

This research was carried out in order to determine the attitudes of the students and their parents who attended secondary schools to physical education lessons. The scanning model was used. The universe of the research constitutes the students and parents who study in the high schools in Pendik district in the city of Istanbul in 2016-2017. It consists of 300 students and 300 parents who voluntarily participating in the study of the sample within this universe. Personal information form "Physical Education Class Attitude Scale for Secondary School Students" (Güllü ve Güçlü) and "Parent Attitude Scale for Physical Education Course" (Öncü ve Güven) were used to collect data in the research. Findings obtained in the research are:

It was found that the female students from the sample group were more positive than the male students and those who did regular exercise were more positive compared to those who did not exercise regularly. There was no significant difference according to school type variable.

It was determined that the male parents who constituted the sampling group had a more positive attitude scale score of the physical education lesson than female parents. There was a significant difference in layout dimension in the school type variable but not in the total scale and other sub dimensions. Imam Hatip students have more positive attitudes towards physical education than Anatolian High school students. According to the gender variable of high school students, parents with high school boys showed more positive attitudes towards physical education lesson than parents with high school girls. Those who do not exercise regularly have made more positive evaluations about physical education lesson on a perceptual scale . It has been found that those who follow sports news have a more positive attitude towards physical education lesson. It was seen that the group with the income of 1450 TL came to a positive view of physical education. There was no significant difference between the total scale and any subscale between the arithmetic mean of the groups according to the age and educational status of the parents.

Keywords: Physical Education, Sports, Sports Importance, Parent Views, Attitude,

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	i
SUMMARY	ii
KISALTMALAR LİSTESİ	v
TABLolar LİSTESİ	vi
ÖNSÖZ	viii
BİRİNCİ BÖLÜM : GİRİŞ	1
İKİNCİ BÖLÜM : BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR DERSİ	8
2.1.Tarihsel Süreçte Spor Kavramı	8
2.2.Temel Kuramlar.....	12
2.2.1.İşlevsel Kuram.....	13
2.2.2.Çatışma Kuramı;	14
2.2.3.Sembolik Etkileşim Kuramı	17
2.2.4.Eleştirel Kuram.....	18
2.2.5.Feminist Kuram	19
2.3.Sporun Toplumsal İşlevi.....	21
2.3.1.Spor ve Oyun	24
2.4.Sporun Psiko-Sosyal Gelişim ve Kişilik Üzerine Etkisi.....	28
2.5.Beden Eğitimi ve Spor Dersi	29
2.5.1.Programın Temel Yaklaşımı.....	33
2.5.2.Programın Vizyonu.....	34
2.5.3.Beden Eğitimi Dersi Genel Amaçları.....	35
2.5.4.Öğretim Modelleri.....	36
2.5.4.1.Taktiksel Oyun Yaklaşımı Modeli	36
2.5.4.2.Spor Eğitimi Modeli	38
2.5.4.3.Bireysel ve Sosyal Sorumluluk Modeli	40
2.5.4.4.Doğrudan Öğretim Modeli	41
2.5.4.5.Bireyselleştirilmiş Öğretim Modeli	42
2.5.4.6.Akran Öğretimi Modeli.....	43
2.5.4.7.İşbirliğine Dayalı Öğretim Modeli	43
2.6.Çocuğun Spora Yönlendirilmesinde Ailenin Rolü.....	44
2.7.Beden Eğitimi Dersine İlişkin Araştırmalar	46
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
YÖNTEM	51
3.1.Araştırmanın Yöntemi	51
3.2.Evren ve Örneklem	51

3.3. Veri Toplama Aracı	53
2.3.1.Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	53
2.3.3.Beden Eğitimi Dersine Yönelik Ana-Baba Tutum Ölçeği	54
3.4. Ölçme Aracının Uygulanma Aşamaları	55
3.5. Verilerin Çözümlemesi	56
BÖLÜM III : BULGULAR	57
3.1. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Değerlendirmesi.....	57
3.1.1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları ...	57
3.1.2. Öğrencilerin Okul Türüne Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları	58
3.1.3. Öğrencilerin Düzenli egzersiz Yapma Durumuna Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları.....	58
3.2. Velilerin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumları.....	59
3.2.1. Velilerin Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları	59
3.2.2. Velilerin Yaşlarına Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları	60
3.2.3. Velilerin Eğitim Durumuna Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları	61
3.2.4. Velilerin Çocuklarının Okudukları Okul Türüne Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları.....	62
3.2.5. Velilerin Çocuklarının Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları	63
3.2.6. Velilerin Düzenli Egzersiz Yapma Durumuna Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları.....	64
3.2.7. Velilerin Spor Haberlerini Yapma Durumuna Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları.....	65
3.2.7. Velilerin Gelir Durumuna Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları	65
SONUÇ.....	68
TARTIŞMA.....	68
ÖNERİLER	72
KAYNAKÇA.....	75
EKLER	

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	:(Statistic Packets For Social Sciences) Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi
AKT	: Aktaran
ÇEV	: Çeviren
ED	: Editör
SF	: Sayfa
VD	: Ve Diğerleri

TABLULAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1: Öğrencilerin Demografik Özelliklerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	52
Tablo 2: Öğrenci Velilerinin Demografik Özelliklerinin Frekans ve Yüzde Değerleri;	52
Tablo 3: Öğrenci Tutum Ölçeğinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri	57
Tablo 4: Beden Eğitimi Dersi Öğrenci Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları;.....	57
Tablo 5: Beden Eğitimi Dersi Öğrenci Tutumlarının Okul Türüne Göre Anova Testi Sonuçlar.....	58
Tablo 6: Beden Eğitimi Dersi Öğrenci Tutumlarının Düzenli egzersiz Yapma Durumuna Göre t Testi Sonuçları	58
Tablo 7: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutum Ölçeğinin Toplam Puanlar ve Tüm Alt Boyutların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri.....	59
Tablo 8: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T testi Sonuçları.....	59
Tablo 9: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Yaş Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	60
Tablo 10: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA testi Sonuçları.....	61
Tablo 11: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Çocuklarının Okuduğu Okul Türü Değişkenine Göre T testi Sonuçları	62
Tablo 12: Düzen Alt Boyutu Puanlarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları	63
Tablo 13: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Lisede Okuyan Çocuklarının Cinsiyet Değişkenine Göre T testi Sonuçları	63
Tablo 14: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Düzenli Egzersiz Yapma Değişkenine Göre T testi Sonuçları	64
Tablo 15: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Spor Haberlerini Takip Etme Değişkenine Göre T testi Sonuçları	65
Tablo 16: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Gelir Değişkenine Göre ANOVA testi Sonuçları.....	65
Tablo 17: Veli tutum Ölçeği Algısal, İşlevsel ve Toplam Puanlarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları	66

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Ölçekler

Ek 2: Özgeçmiş

ÖNSÖZ

Bu çalışmada öğrenci ve veli görüşlerine göre ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi derslerine yönelik var olan tutumlarının belirlenmesi ve beden eğitimi dersi öğretmenlerinin davranışlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu çalışma ile öğrencilerin derse ilişkin beklentilerinin en üst düzeyde karşılanması, beden eğitimi derslerinin öğrenciler üzerinde daha kalıcı etkiler bırakabilmesi, beden eğitimi öğretmenlerinin kendilerini geliştirmeleri, nitelikli ve yeterli öğretmenlerin yetiştirilmesi açısından da önemli katkılar sağlanabileceği düşünülmektedir.

Barbaros AKDOĞAN

13/06/2017

GİRİŞ

Bu araştırma ortaöğretimde okuyan öğrencilerin ve velilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Beden eğitimi bireylerin sağlıklı yaşamlarının ve doğru hareket etmelerinin eğitimidir. Bu ders fiziki hareketlerle sağlığı desteklerken kişinin moral ve motivasyonu da olumlu etkiler. Bu açıdan beden eğitimi dersine bakış açısı ve takınılan tutumlar önemlidir. Beden eğitimi dersinin temel unsuru olan spor yapmak ise pozitif bir alışkanlığa dönüştürülmelidir.

Sporun pek çok olumlu katkısına rağmen,-çağımız sanayi toplumunun özellikleri sebebi ile – çoğu kişi hareketsiz yaşamları nedeni ile kilo alma eğilimindedir.¹ Bu açıdan zaman kullanımı iş saatleri ya da ders saatleri dışında sportif faaliyetlerine yer vermek gerekir. Bu alışkanlığı kazanmak genç yaşlarda mümkün olmaktadır. Bu sebeple okullarda beden eğitimi dersi konulmuştur. Genç kuşaklara bedeni faaliyetler yaptırmak onları aktif kılmaktır. Sağlıklı bir zihin sağlıklı bir vücuda sahiptir. Temel düzeyde, fiziksel aktivite bir çocuğun fiziksel ve zihinsel büyümesini teşvik eder. Sporun önemi sadece fiziksel olarak uygun olmakla kalmaz, aynı zamanda çalışmalarında da olumlu etkilere sahiptir. Çocukların spora katılımı son derece önemlidir ve okul müfredatının bir parçası olarak teşvik edilmelidir. Dijital çağ, çocukların boş zamanlarını geçirme biçiminde büyük bir değişim meydana getirmiştir. Ana babalar ve öğretmenler çocukları tekrar oyun alanına getirmek için çaba sarf etmelidir.

Dünyamızda hızla değişen sosyo ekonomik durumlar makineleşme, monoton yaşam trafik araçlarının sık kullanımı, ruhsal sorunlar, hareketsiz yaşamın alışkanlık hâline getirmektedir². Oysaki spor insanların zevkle yaptığı aktiviteler arasındadır. Sporun sağlık yönü de düşünüldüğünde eğlence unsuru kadar sağlık açısından da tercih edilen aktivitelerdir.³ Özellikle yaşamın hareketsizliği karşısında oluşan fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları sportif alışkanlıklarla en aza indirilebilir. Kişilerin yeni sosyal ortamlara girmesi, yaşamın zorluklarını sporun mücadele ruhu ile başa çıkabilme becerileri geliştirilebilir. Kişiler negatif enerjilerini spor sayesinde atabilir

¹ Veyssel Küçük **Çocuk Gelişiminde Sporun Yeri ve Önemi, Din ve Hayat**, 2012, s.17, ss.42-46

² Necmettin Erkan, **Yaşam Boyu Spor**. Sponsor kurum dizisi, Ankara, 12, 2002, s.5

³ Nurdan Sevim ve Alper Özer, **Eğlence Pazarlaması** (Ed. Mehpare Tokayargan), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2013, s.85.

ruhsal yönden daha sağlıklı olabilirler. Bu davranışların alışkanlık haline gelmesi Düzenli egzersiz yapmayı gerektirir. Bu konuda temel bilgi ve beceriler ise beden eğitimi derslerinde öğrencilere kazandırılabilir. Batı ülkelerinde, erkeklerin ve kız çocuklarının eğitimi artık tek başına konferans salonlarıyla sınırlı değildir. Derslerin tekdüzeliği, öğrenciler arasında sağlıklı bir rekabet ruhu ve yaşam ilgisini yaratan oyun dışı spor ve çeşitli spor dallarına katılım ve dışa açıklık ile çok daha küçültülmüştür. Eğitimde oyunların ve sporun birçok yararı vardır. Futbol, kros, yüzme, badminton, tenis vb. Açık hava oyunları birçok avantaja sahiptir. Bunlardan herhangi birine katılmak sonuçsuz ya da anlamsız bir uğraştır değil. Anında kazanç sağlamayabilirler. Şimdilik sağlıklarını anlatabilir ve eğitimin geçici olarak etkilenmesine neden olabilirler. Ancak açık hava oyunları yavaş yavaş sağlıklı bir vücut oluşturur ve zihni enerjik hale getirir.

İnsanların yaşam seviyesiyle ilgili değişmeyen üç ana unsur bulunmaktadır. “Bunlardan birincisi çalışma, ikincisi uyuma, sonuncusu da diğer temel gereksinimler olarak belirlenmiştir. Bu unsurlardan arta kalan zaman “boş zaman” olarak belirtilir.”⁴ Boş zamanın özellikle sportif faaliyetlerle değerlendirilmesi fiziksel yatkınlığı artırabilir. Fiziksel uygunluk bireyi sadece bir beden olarak değil zihinsel, duygusal ve sosyal bir bütün olarak ele alır. Bir hareketi yapabilmek için kasların gelişmiş olması ve sinir sisteminin mükemmel iletişimi yetmemekte, bireyin hareketi doğru ve çabuk algılayabilmesi, anlamlandırabilmesi, düşünsel olarak geliştirebilmesi de önem kazanmaktadır.⁵

Hareketsiz bir yaşam sonucu oluşan olumsuz alışkanlıklar depresyonlu insanların sayısı giderek artmaktadır.⁶ Yaşam boyu sporun temel amacı; hareketsiz bir yaşantının neden olduğu yapısal, psikolojik ve fiziki bozuklukları önlemek veya yavaşlatmak beden Ağılığının temeli olan fizyolojik kapasiteyi yükseltmek, fiziksel uygunluğu ve sağlığı uzun yıllar muhafaza etmektir. Gelişmiş ülkelerden başlayarak egzersize olan ilginin artışıındaki nedeni biyolojik, psikolojik ve sosyal bir dengeleme ihtiyaç şeklinde açıklamak mümkündür.⁷

⁴ Tuba Sevil, “**Boş Zaman Ve Rekreasyon, Kavram ve Özellikler**”, **Boş Zaman Ve rekreasyon Yönetimi** (Ed.Kocaekşi, S.) Anadolu Üniversitesi Eskişehir, 2012, s.5.

⁵ Hepar, “**Spor Bilimleri ile İlgili Kavramlar ve Sporun Tarihsel Gelişimi**” **Spor Bilimine Giriş** (Ed. Hayri Ertan) Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2012, s. 3.

⁶ Erkan, **a.g.e.** 2002, s.5

⁷ Suat Karaküçük, **Rekreasyon Bilimi**, Gazi Kitapevi, İksan Matbaası, 2016, s.110.

Spor, “hemen herkesin bir şekilde ilgi duyduğu ve takip edebilmek için belirli bir çaba gösterdiği etkinliklerdendir. İnsanlar arasında farklılıklar söz konusu olsa da, spor etkinliğinin ne olduğuna göre herkes bir şekilde sporla ilgilenmektedir.⁸ Sporun günümüzde, kişisel, sosyal, ahlâkî, milli ve uluslararası yönleri vardır. Bu yüzden spor uzmanları, öğretmenler, yetişkin kişiler, idareciler, doktorlar ve daha birçok birey, başarılı, dinç ve yaratıcı olmak gibi amaçlar için egzersizi tavsiye etmektedirler.⁹ Spor, sadece fiziksel performans olarak değil belirli bir toplumsal ve kültürel ortamda yaşayan bireylerin duygu ve düşünceleriyle deneyimledikleri bir toplumsal olgudur.¹⁰ Beden eğitimi, gençlerin kişisel gelişimlerine, kendilerinin fiziksel yeteneklerini fiziksel farkındalık ve inanç geliştirmelerine yardımcı olarak kişisel gelişimine, ayrıca genel bir bedensel refah hissi ve böylece daha fazla özgüven ve benlik saygısına katkıda bulunabilir.¹¹ Bir toplumsal kurum ve olgu olarak spor ekonomik ve kültürel örgütlenmeler içerisinde her geçen gün giderek büyüyen bir yapısının bulunması, bu toplumsal olgunun, dünyanın değişen ekonomik ve sosyal koşulları göz önüne alınarak yeniden değerlendirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Spor özelinde yaşanan değişiklikler, dünyada yaşanan ekonomik ve kültürel değişikliklerden soyutlanamaz, çünkü hiçbir şey doğada ya da toplumsal hayatta varolan başka şeylerden bağımsız değildir.¹²

Gençlerin spor yapmak, kitap okumak, araştırma yapmak, fotoğrafçılıkla uğraşmak, halk oyunlarına katılmak, yabancı dil öğrenmek, bir müzik aleti çalmak, resim yapmak, seyahat etmek gibi yapıcı, etkin rekreasyon etkinliklerine yeteri kadar katılmadıklarını görüyoruz. Bunun nedenlerini şu noktalarda toplayabiliriz;¹³

- a- Ekonomik Yetersizlik.
- b- Organize Olamamak.
- c- Rekreasyon Eğitiminin Yokluğu

Gençlerimize şimdiye kadar bu konuda yeterli ve bilinçli bir eğitim verilememiştir. Hem ailede, hem okulda bu konuya gereken önem verilmemiştir. Bir

⁸ Sevim ve Özer,, **a.g.e.** 2013 s.85.

⁹ Mehmet Yorulmazlar, Tarihi ve Genel Anlamıyla Spor, **Din ve Hayat**, 2012, s.17, ss.6.

¹⁰ Canan Koca Arıtan, **Spor Sosyolojisi**, 2012, http://www.stoag.hacettepe.edu.tr/Ders_Notlari/Spor_Sosyolojisi_SBR129.pdf, erişim tarihi: 21.03.2017.

¹¹ John Mudekanye, ve Sithole. Cay he Status of Physical Education and Its Relation to Attitudes towards the Teaching of the Subject in Masvingo Urban Primary Schools, *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies (JETERAPS)* 2012, 3(5): s.710-715.

¹² Karaküçük, **a.g.e.** 2016, s.256.

¹³ Şükan Kılbaş, **Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme**, Nobel Yayın, Ankara, 2004, s. 37.

kısım ailelerde bu etkinlikler, genci derslerinden alıkoyan yararsız şeyler olarak nitelendirilmektedir. Oysa bu etkinliklerin gencin başarısını artırıcı rolü, bilimsel araştırmalarla kanıtlanmıştır.¹⁴

Sporun önemli amaçları arasında dengeli bir kişilik oluşumunu sağlamak, kişilik gelişimini desteklemek disiplin ve kurallara uygun davranmayı alışkanlık haline getirmek gelenek ve göreneklere saygıyı kazandırmak bireysel kontrolü yerleştirmek, toplumsal davranış kalıplarını kazdırmak sayılabilir. Oysaki beden eğitimi dersi kişinin hayata daha pozitif bakmasını sağlar. Beden eğitimiyle fiziksel güç katar. Bedeni şekillendirerek daha estetik görünüm ve sağlıklı bir yapıyı destekler.

Duyduğunuz güven ve sahip olduğunuz heves, herhangi bir öğrenme durumuna sizi başarıya götürecektir bir isteklilikle yaklaşmanızı sağlar. Zihinsel vizyon ve umudu beraberinde getirir. Zihinsel açıdan esen olan insanlar, her şeyden öte yeni fikirlere açık ve başkalarını kabul eden insanlardır. Kendilerinden farklı olan insanları birer tehdit olarak görmek yerine bu insanlara uyma zorunluluğu hissetmeden onlara saygı gösterip merak duyarlar. Kendi fikirlerine ve felsefelerine sadık olup başkalarına da aynı ayrıcalığı sağlarlar. Kendilerine olan güvenleri, dünyada kendilerinden bir parçayı bırakmak zorunda kalmadan ve başkalarının da aynısını yapması gerektirmeden diğer insanlar arasında yer alabileceklerinin garantisini verir.¹⁵

Zaman kavramı insan hayatına çok önemlidir. Zaman kavramı yaşamda belli kurullarla donatılmış ortamları içeren kişinin geçimini sağlamak veya eğitim esnasını içeren kullanım açısından çalışma zamanı ve çalışmanın dışında kalan zaman olarak iki şekilde ele alınır. Zaman kullanılması insanın dengeli bir yaşam sürmesiyle ilişkilidir. Çalışma zamanı dışında kişinin kalan zamanını sağlıklı ve mutlu geçireceği faaliyetlere ayırması önemlidir.¹⁶ Bu yönüyle de gerek çalışma zamanı dışındaki zamanı gerekse ders dışı zamanı iyi değerlendirmek gerektiği açıktır.¹⁷

Okullarda genellikle yapılan spor etkinlikleri bazen boş zaman etkinlikleri olarak değerlendirilebilir. Okuldaki oyunlar, sadece fiziksel değil aynı zamanda ahlaki gelişime de katkıda bulunur. Oyun alanında oynayan çocuklar, hiçbir kitabın kendilerine veremeyeceği şeyleri öğrenirler; sadece meydan okuma ve dayanıklılık

¹⁴ Kılbaş, **a.g.e.** 2004, s. 37.

¹⁵ Karaküçük, **a.g.e.** 2016 s.564.

¹⁶ Sevil, **a.g.e.** 2012, s.3.

¹⁷ Yorulmazlar, **a.g.e.** 2012, s.6.

değil, oyunlarla aynı zamanda adalet, diğerlerinin başarısını kabullenme ve kendini denetlemeyi de öğrenirler.¹⁸ Beden eğitimi ders olarak okullarda eğitim gören tüm çocuklara fayda sağlamasına rağmen yeterli süre verilmediği için fazla önemsenmediği düşünülebilir.¹⁹ Yaşam biçimi davranışları; sağlıklı yaşam biçimi, bireyin sağlığını etkileyebilen, tüm davranışlarını kontrol etmesi, günlük aktivitelerini düzenlemede kendi sağlık statüsüne uygun davranışları seçerek düzenlemesi olarak tanımlanmıştır Bu davranışları tutum haline dönüştüren birey, sağlıklı olma halini sürdürebildiği gibi, sağlık durumunu daha iyi bir seviyeye getirebilir. Sağlık davranışı, bireyin sağlıklı kalmak ve hastalıklardan korunmak için inandığı ve uyguladığı davranışların bütünüdür.²⁰

Beden eğitimi, eğitimde çok önemli bir rol oynamaktadır. Gerçekten, gelecek kuşağımızı eğitmek ve sağlıklı ve müreffeh bir hayat sürmelerine yardımcı olmak için, genel eğitim beden eğitimi ile birlikte, toplam kalitesinin artması, okul öncesi seviyeden tanıtılmalıdır. Şimdi, toplam beden eğitimi kalitesini korumak için, ortaokul ve ortaokul öğretmenlerinin yanı sıra öğrencilerin beden eğitimi yönündeki tutumlarını ön adım olarak görmemiz için bilimsel temeller atmak zorunluluğu vardır.²¹ Bu yüzden araştırma öğrencilerin ve velilerin beden eğitimi dersine karşı beklentilerini tespit etmeye yönelik hazırlanmıştır.

Bu araştırmanın problem noktası “ortaöğretim öğrencilerinin ve velilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarını nasıldır? Şeklinde belirlenmiştir. Araştırma bu problem çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırmanın hipotezleri şu şekildedir:

- Öğrencilerin cinsiyetlerine göre beden eğitimi dersi tutumları farklılaşmaktadır.
- Öğrencilerin okul türüne göre beden eğitimi dersi tutumları farklılaşmaktadır.
- Öğrencilerin düzenli egzersiz çalışmaları yapma durumuna göre beden eğitimi dersi tutumları farklılaşmaktadır.
- Velilerin cinsiyetlerine göre beden eğitimi dersi tutumları farklılaşmaktadır.

¹⁸ Kılbaş, **a.g.e.** 2004, s.10.

¹⁹ Münire Tunca, **Ankara İlinin Keçiören İlçesinde Ortaöğretim Kurumlarında beden eğitimi dersi ve öğretmenine karşı tutumları** Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014, s.2.

²⁰ Karaküçük, **a.g.e.** 2016, s.114.

²¹ Bhaskar Chakraborty, Somnath Nandy, Samirranjan Adhikari A Study on Physical Education Teachers' Training Programme on Development of Attitude towards **Physical Educatio Journal of Humanities and Social Science** (JHSS) Volume 2, Issue 4 (Sep-Oct. 2012), PP 01-03

- Velilerin yaşlarına göre beden eğitimi dersi tutumları farklılaşmaktadır.
- Velilerin eğitim durumuna göre göre beden eğitimi dersi tutumları farklılaşmaktadır.
- Velilerin çocuklarının okudukları okul türüne göre göre beden eğitimi dersi tutumları farklılaşmaktadır.
- Velilerin çocuklarının cinsiyetlerine göre göre beden eğitimi dersi tutumları farklılaşmaktadır.
- Velilerin düzenli egzersiz yapma durumlarına göre göre beden eğitimi dersi tutumları farklılaşmaktadır.
- Velilerin spor haberlerini takip etme durumuna göre göre beden eğitimi dersi tutumları farklılaşmaktadır.
- Velilerin gelir durumuna göre beden eğitimi dersi tutumları farklılaşmaktadır.

Öğrencilerin beden eğitimi konusundaki tutumları 1930'lardan beri araştırılmaktadır. Geleneksel olarak, bu araştırmanın amacı, beden eğitimi için olumlu ve olumsuz duygulara katkıda bulunan faktörleri belirlemektir. Bu bilgilere sahip olmanın, öğretmenlerin müfredat veya program kararları alırken öğrenci görüşlerini dikkate alarak beden eğitimi kalitesini artıracakı düşünülmemektedir.²² Spor, toplumu bütünleştiren, saygı, disiplin, çalışkanlık gibi değerleri pekiştiren uyum sağlamayı kolaylaştıran bir etkiye sahiptir.²³

Çocuklar doğuştan hareketlidirler. Öğretmen ve beden eğitimi öğretmenleri çocuklardaki bu hareketi değerlendirmeli ve onları aktif yaşamın içine sürüklemelidirler.²⁴ Yaşamsal süreçlerin hepsine entegre olmuş sağlıklı yaşam kavramı yedi boyut içermektedir. Bunlar, fiziksel, bilişsel, duygusal, sosyal, ruhsal, çevresel ve mesleki boyutlardır. Bu boyutlar arasında güçlü bir bağlantı ağı bulunmaktadır. Örneğin; herhangi bir egzersiz kursuna katılmak bireyin fiziksel iyi olma halini artırırken, aynı zamanda bireyin sosyalleşme düzeyini de artırır ve de bilişsel anlamda bireyin kendi vücudunun çalışma sistemi hakkında daha fazla bilgi sahibi olmasını sağlayabilir. Bunlara ek olarak duygusal boyutta bir rahatlama sürecini de başlatmış olur. Bu egzersiz programına çalıştığınız iş yerinde ki arkadaşlarınızla katıldığınızda ise mesleki yaşam kalitesi düzeyinizi de arttırabilir. Bu boyutların birbirleri arasında ki denge, yaşam kalitesi kavramının sürdürülebilirliği

²² Chakraborty, Nandy, Adhikari a.g.e. 01-03

²³ Erkan, a.g.e. 2002, s.5

²⁴ Evrensel Heper, "**Spor Bilimleri ile İlgili Kavramlar ve Sporun Tarihsel Gelişimi**" **Spor Bilimine Giriş** (Ed. Hayri Ertan) Anadolu Üniversitesi Eskişehir, 2012. s. 4.

için çok önemlidir.²⁵ Beden eğitimi ve sporla ilgili “kültürel birikimimiz ve değerlerimiz”, zinde ve sağlıklı hayat öğrenme kapsamı içinde önemli bir noktadadır.²⁶ Spor ve rekreasyon olgusu özellikle son yıllarda, insan yaşamının daha kaliteli, sağlıklı ve dengeli bir şekilde sürdürülebilmesi için gerekli olan öğeler olarak ortak bir kabul görmektedir. Hem dünya genelinde hem de ülkemizde bu genel kabulle beraber, insanların giderek artan sağlıklı yaşam bilinci ve sağlığa verilen önem ile birlikte spora ve boş zamanı verimli değerlendirmeye olan ilgi ve yatırımlar da gözle görülür ivmeyle arttığı gözlenmektedir.²⁷

Araştırmaya temel teşkil eden kavramları incelediğimizde, Türk Dil Kurumu sözlüğü spor kavramı “kişisel ya da toplu biçimde yapılan, genellikle yarışmaya dayanan, kimi kurallara göre uygulanan beden hareketlerinin tümü” olarak tanımlanmıştır.²⁸

Bu araştırmada kullanılan model genel tarama modelidir. Bu model geçmişteki ya da şundaki mevcut durumu ortaya koymayı amaçlar.²⁹ Bu araştırma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı İstanbul Pendik ilçesinde bulunan liselerde okuyan öğrenci ve velilerinin görüşleriyle sınırlıdır. Ayrıca kullanılan ölçekler ve istatistiksel analiz yöntemleri ile sınırlıdır. Araştırmaya katılan lise öğrencileri ve velilerinin araştırma anket sorularına samimiyetle cevap verdikleri düşünülmektedir.

Araştırmanın sınırlarını 2016-2017 yılında İstanbul Pendik İlçesinde bulunan liselerde okuyan öğrenci ve velileri oluşturmaktadır. Bu evren içinden örneklemin tespit edilmesinde “Oransız Eleman Örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Örneklem araştırmaya gönüllü katılan 300 öğrenci ve 300 veliden oluşmaktadır.

Araştırmada veri toplamak amacıyla Kişisel bilgi formu, “Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” (Güllü ve Güçlü)³⁰ ve “Beden Eğitimi Dersine Yönelik Ana-Baba Tutum Ölçeği” (Öncü ve Güven)³¹ kullanılmıştır.

²⁵ Karaküçük, *a.g.e.* 2016, s.118.

²⁶ MEB, *Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı*, Ortaokul 5-8 Sınıflar Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2013, s.6.

²⁷ Karaküçük, *a.g.e.* 2016,s.272.

²⁸ TDK, *Türkçe Sözlük*, 1998, www.tdk.gov.tr erişim tarihi:12.03.2017.

²⁹ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınevi, Ankara, 2013, s.11.

³⁰ Mehmet Güllü ve Mehmet Güçlü Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Geliştirilmesi *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* Cilt 3, Sayı 2, 2009, 138-149

³¹ Erman Öncü ve Güven Özbay, Beden Eğitimi Dersine Yönelik Ana-Baba Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi* Cilt 5, Sayı 3, 2011, ss.184-195.

BÖLÜM II

BEĞEN EĞİTİMİ ve SPOR DERSİ

Bu bölümde spor kavramı, tarihsel süreç, kuramsal bilgiler, beden eğitimi dersinin eğitimsel özellikleri açıklanmıştır.

2.1.Tarihsel Süreçte Spor Kavramı

“Spor bireysel ya da takım hâlinde yapılan kendine özgü kuralları, teknikleri olan, bedensel ve zihinsel yetilerin gelişimini sağlayan, eğitici ve eğlendirici bir uğraştır.”³²

Eski Mısır sporun rekreasyon faaliyeti olarak kullanıldığı bir yerdir. Bu faaliyetler çoğunlukla zenginler içindi. Selçuklu dönemi meslek örgütlerinin doğması ve ahilik geleneği ile rekreasyon yaşamı şekillenmiştir. Geleneksel sporlar sürdürülmüştür. Osmanlı dönemi sporun eğlence amaçlı olarak kullanıldığı bir dönemdir. Kadınlar, evde masal ve hikâye anlatımı, saz çalınması ve şarkı söyleme ile erkekler ise kahveye gitme, spor müsabakalarını izleme, avcılık, atıcılık gibi etkinliklerle ilgilenerek boş zamanlarını değerlendirdikleri görülmektedir. Aynı dönemde batılılaşma sürecine giren Türk toplumunun rekreasyon yaşamında değişimler görülmüştür.³³

Spor tarihi incelendiğinde 1960’lı yıllarda ayrı bir bilimsel disiplin olmaya başladığı görülür. Sports in American Life (1953), Man, Play, and Games (1961) kültürde oyunun rolünü incelemiştir. 1964: Uluslararası Spor Sosyolojisi Komitesi kuruldu. Komite 1994 yılında Uluslararası Spor Sosyolojisi Birliği (International Sociology of Sport Association (ISSA) adını almıştır.³⁴

Spor, sağlığı desteklemesinin yanında ruhsal sağlığını da destekler.³⁵ Günümüzde olimpiik hareketin amacı; olimpiizm felsefesini uygulamak suretiyle insanın dengeli gelişimini sağlamak ve insanı mükemmelleştirmektir. Olimpiik hareket olimpiizm felsefesinin ve insanlığın idealize edildiği, devamlı okuldur. Bu

³² İsa Savaş, **Spor Sözlüğü Terimler ve Açıklamalar**. Remzi Kitapevi, İstanbul, 1993, s.134.

³³ Sevil, **a.g.e.** 2012, s.7.

³⁴ Arıtan, **a.g.e.** 2012 s.9

³⁵ Sevil, **a.g.e.** 2012, s.6.

okulda öğretilen olimpizm prensipleri, insana hayatı boyu eşlik eder ve diğer faaliyetlerinde kendini hissettirir. Tüm sporlar olimpik hareketin parçasıdır. Zira tüm sporlarda, bedeni gayret ve faaliyet, sportmenlik, yarışma ve başarıya bu yolla ulaşma prensipleri vardır. Biyolojik ve sağlık sebepleriyle olimpik hareketin faaliyetleri ve özel amaçları yaşa, cinsiyete, kişisel özelliklere ve kişisel tercihlere göre değişmektedir. Neticede olimpik hareket, herkese açıktır. Ama önemli olan olimpik hareketin felsefesini anlayabilmek ve dolayısı ile bu felsefeyi yaşaya bilmektir.³⁶ Spor organizasyonlarının kültürlerin birbiriyle kaynaşmasını toplumsal barışı destekleyici rolü olduğu görülmüştür.

Tarihsel ve kültürel gelenekler, okulun fiziksel aktivitelerinin seçiminde yatan en yaygın nedenlerdir. Bu, aynı zamanda, toplumun kültüründe kök salmış geleneksel dans ve oyunların öğretilmesine de yansır. İspanya, aranan öğrenme çıktılarıyla ilgili olarak okulda öğretilen spesifik fiziksel aktivitelerden bahsederken, Özerk Toplulukların çoğunun kendi geleneksel sporlarını ve oyunlarını kendi müfredatlarında zorunlu faaliyetler olarak içerdiğini bildirmektedir. Uzun süredir devam eden fiziksel aktiviteler ve spor disiplinleri beden eğitiminde okulda yer almaktadır. Bununla birlikte, yeni veya şık sporlar öğrencileri fiziksel aktiviteyi üstlenmeye teşvik edebilir.³⁷ Okuma ve yazma zihinsel gerginlik içerir. Zihin daha sonra rahatlamaya can atar. Okuma ve yazma fiziksel gerilimi de içerir. Bu durumda vücut ekstra yakıtlara ihtiyaç duyar. Bu tür durumlarda açık hava oyunlarına düzenli olarak katılmak, vücudu uyuşturur ve aynı zamanda gerekli rahatlamayı sağlar. Okulların ve kolejlerin çoğunda mevcut oyun ve spor düzenlemesi en yetersizdir. Öğrencilerin oyunlara ve sporlara katılmaları tamamen isteğe bağlıdır ve aslında çok azı okul veya üniversite oyunlarına katılmaktadır. Oyunların ve sporun farklı dalları için eğitim, iyi bir antrenörün bilimsel bir şekilde verilmesi ve sporun veya oyunların herhangi bir dalına uygunluğu öğrencinin yeteneği ve ilgi alanına göre belirlenmelidir.

Modem toplumlarda çalışma zamanının kısalması ile iş dışındaki boş zaman artış göstermiştir. Ortaya çıkan boş zamandan istifade etmek için boş zaman endüstrileri ortaya çıkmış ve hızla gelişmiştir. Turizm, dinlence, spor, tatil, oyun, hobiler ve eğlenceye harcanan paralar hızla artmıştır.³⁸ Avrupa ulusları, beden

³⁶ Yorulmazlar, **a.g.e.** 2012, s.6.

³⁷ Mudekunya, ve Sithole **a.g.e.** 2012 s.40

³⁸ Kılbaş, **a.g.e.** 2004, s.30.

eğitimi aktivitelerini geliştirmek için farklı metotlar beklemekte yeni ve çağdaş stratejiler geliştirmeyi tavsiye etmektedir.³⁹ Özellikle dünyada ve ülkemizde gün geçtikçe daha da büyüyen büyük bir endüstri haline dönüşen spor ve rekreasyon-serbest veya boş zaman değerlendirme- sektöründe de yaratıcı ve yenilikçi girişimciliğın önemi artmaktadır. Bununla beraber, bir bilim alanı ve devasa bir endüstri olarak spor, psikoloji, sosyoloji, felsefe, yönetim, pazarlama gibi birçok disiplin tarafından çalışıldığı halde kendisini başlı başına bir disiplin olarak tanımlayan sporu ve rekreasyon özelindeki yenilikçi girişimciliğe odaklanılmış çalışmaların azlığı ve yetersizliği bu konunun anlaşılmasının önündeki en büyük engeli oluşturmaktadır.⁴⁰ Spiritüel insanların temel özellikleri arasında yaşamın bir anlamı ve bir hedefi olduğuna dair bir anlayışa sahip olmaları ve daha üst bir varlıkla kurulan ilişki bulunmaktadır. Söz konusu bu anlayışa ve ilişkiye dair hedeflere yönelmek; dua, inanç, sevgi, diğer insanlara yakınlık, huzur, neşe, memnuniyet ve özgeciliği kapsayan kişisel özgürlüğü beraberinde getirir. Yapılan çalışmalar, ruhsal esenlik, duygusal esenlik ve yaşamdan memnuniyet duyma durumu arasında olumlu yönde bir ilişkinin olduğunu göstermiştir.⁴¹ Spor faaliyetleri ve ilgi alanları çocuklar için birçok olumlu fırsat sunmaktadır. Bununla birlikte, bazı problemlere de neden olabilirler. Birçok ebeveyn, spora katılımın çocukların okulda başarısızlık geliştireceğini düşünürken, diğerleri sporların çocuklarının başarısına giden yolda olduğuna inanır. Başarıya yardımcı olsun ya da olmasın, çocukların katılım oranlarına ve sahip oldukları deneyimlerin türüne bağlıdır.

Spor, Dünya'da farklı kültürleri, farklı dilleri ve insanları bir araya getiren önemli bir olgudur.⁴² Anayasanın "59.Maddesinde "Devlet her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder." ibaresi bulunmaktadır. Spor kavramı "kişisel tatmin ya da dışsal ödüllere güdülenen insanlar tarafından gerçekleştirilen görelilik karmaşık fiziksel becerilerin dahil olduğu kurumsallaşmış yarışma içerikli aktivitelerdir."⁴³ Şeklinde tanımlanmıştır. Çağdaş eğitim, çocukların tüm potansiyellerini geliştirmeleri üzerine odaklanmıştır.⁴⁴ Spor için yetenekli çocukların erken yaşta belirlenmesi önemlidir. Bunun gerçekleşmesi için okullarda sportif faaliyetler önemlidir.⁴⁵ Özellikle yaşamın hareketsizliği karşısında oluşan fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları sportif

³⁹ Mudekunya, ve Sithole. **a.g.e.** 2012, ss.710-715.

⁴⁰ Karaküçük, **a.g.e.** 2016, s.273.

⁴¹ Karaküçük, **a.g.e.** 2016, s.565.

⁴² Heper, **a.g.e.**, 2012, s. 3.

⁴³ Arıtan, **a.g.e.** 2012, s.9.

⁴⁴ Heper, **a.g.e.** 2012, s. 4.

⁴⁵ MEB, **a.g.e.** 2006. s.3.

alışkanlıklarla en aza indirilebilir. Kişilerin yeni sosyal ortamlara girmesi, yaşamın zorluklarını sporun mücadelesi ruhu ile başa çıkabilme becerileri geliştirilebilir. Kişiler negatif enerjilerini spor sayesinde atabilir ruhsal yönden daha sağlıklı olabilirler. Bu davranışların alışkanlık haline gelmesi Düzenli egzersiz yapmayı gerektirir. Bu konuda temel bilgi ve beceriler ise beden eğitimi derslerinde öğrencilere kazandırılabilir. Bu faaliyetleri profesyonel yürütecek kişi beden eğitimi öğretmenleridir. İyi sporcu yeteneği, sınıfta ve hayat boyu başarıya genelleştirilebilecek kurallar sağlar. Zorlu spor yarışmalarına katılım, çocuklara sınıf zorluğundan hoşlanmalarını öğretir. Aynı zamanda çocuklara rekabetçi bir toplumda işlev yapmalarını öğretir. Spor dünyası, birisinin okul oyunu ve hayat oyunu oynayabileceğini yansıtır. İyi sporcular oyuna devam eder ve kaybedildikleri zamanlarda bile en iyilerini yaparlar. Bazılarını kazanacaklarını ve bazılarını kaybedeceklerini biliyorlar. Kendilerini disiplin altına alırlar. Sporları için gerekli becerileri yorucu düzenlilikle uygularlar. Eğitim, yaşam başarıları, sanatta, bilimlerde, iş dünyasında ve hükümette yaratıcı katkılar benzer azim ve öz disiplin gerektirir. Toplumumuz rekabetçi ve çocuklarımıza rekabet halinde davranmalarını ve hem iyi spor olarak hem kazanmak hem de kaybetmek için nasıl öğretmeliyiz. Çocuklar kazanın ve kaybetmenin geçici olduğunu ve vazgeçemediklerini veya vazgeçemediklerini öğrenmelidirler. Bir takım oyuncusu olmayı öğrenmek, dikkatin merkezi olmayı tercih eden çocuklar için de önemlidir.

Disiplin, yoksunluk, engellenme, acı ve trajedinin gerekliliği içinde açıkça tartışılmalıdır.⁴⁶ Sportif faaliyetlerin bu yetileri geliştireceği açıktır. Günümüzde beden eğitimi; temel amaçlarından birisi çocukların ve gençlerin toplumsal düzene sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamalarına ve topluma yararlı birer birey olarak yetişmelerine yardım etmek olan eğitimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

"Spor, insanın doğayla ilk ya da toplumla işbirliği-işbölümüne dayalı ileri ilişkilerinin bir benzetme modeli olarak, doğayla mücadele sırasında edinilen bedensel beceri ve geliştirilebilen araçlı-araçsız yöntemleri, sonuçları açısından barışçıl, yapan açısından eğlendirici biçimde bireysel ya da toplu boş zamana uygulanan; oyun, oyalama ve işten uzaklaşmanın araçlarını giderek 'işin kendisi' yaparken kendi bağımsız ekonomik aygıtını da gerçekleştiren estetik, teknik, fizik, yarışmacı, mesleki ve toplumsal süreçtir."⁴⁷ Bazı çocuklar doğal sporcudur, diğerleri

⁴⁶ Abraham Maslow, *İnsan Olmanın Psikolojisi*, (Çev. Okhan Gündüz) İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık, 2001, s.9.

⁴⁷ Yorulmazlar, *a.g.e.* 2012, s.7.

daha az fiziki koordinasyona sahiptir. Spor ve atletik faaliyet her iki grup için de güven oluşturmak için iyidir. İyi koordine edilen beceriler disiplini, iyileşme ve başarı hissi verir. Kazanan oyunlar ve rekabetin üst seviyelere taşınması bu çocukların kişisel gelişimlerini hissetmelerine izin verir. Daha az eşgüdümü olan çocuklar, kendi büyümelerini ölçmek için ilk başta ya da geçmiş başarılarla kıyasla (kişisel en iyi) iyileşme sağlayabilecekleri faaliyetlerde daha az rekabetçi spor dalına dahil olmaya başlamalıdır. B veya C seviyelerinde veya eğlence bölümlerinde ve topluluk merkezlerinde oynamak, onlara bazı kazanan deneyimler verir ve mükemmelliklerinin düşük olmasına rağmen, sadece kendi yetkinliklerini geliştirme olanağına sahip değil aynı zamanda spor eğlencesinden de keyif alabilirler.

Tüm bu tanımlamalardan yola çıkarak genel bir tanım yapacak olursak; "Spor, insanın doğayla ilk ya da toplumla işbirliği-işbölümüne dayalı ileri ilişkilerinin bir benzetme modeli olarak, doğayla mücadele sırasında edinilen bedensel beceri ve geliştirilebilen araçlı-araçsız yöntemleri, sonuçları açısından barışçıl, yapan açısından eğlendirici biçimde bireysel ya da toplu boş zamana uygulanan; oyun, oyalama ve işten uzaklaşmanın araçlarını giderek 'işin kendisi' yaparken kendi bağımsız ekonomik aygıtını da gerçekleştiren estetik, teknik, fizik, yarışmacı, mesleki ve toplumsal süreçtir".⁴⁸ Okul beden eğitimi bu aşamada devreye girmektedir. Bireylerin yaşam boyu spor alışkanlığını ilk ve ortaokul dönemlerinde kazanması hayatlarını sağlıklı ve verimli bir şekilde sürdürmeleri hususunda önem arz etmektedir.

2.2.Temel Kuramlar

Spor sosyolojisi incelendiğinde sporu sosyo-kültürel açıdan anlamaya yardımcı olacak temel kuramlar şunlardır:⁴⁹

- İşlevsel kuram
- Çatışma kuramı
- Sembolik etkileşim kuramı
- Eleştirel kuram
- Feminist kuram

⁴⁸ Yorulmazlar, **a.g.e.** 2012, s.6.

⁴⁹ Koca "**Sporda Sosyo Kültürel Boyutlar**" **Spor Bilimine Giriş** (Ed. Hayri Ertan) Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2012, s.51.

2.2.1.İşlevsel Kuram

İşlevselcilik kuramı sosyolojik kuramlar arasında önemli bir yere sahiptir. İşlevselci bakış sosyolojide 19 yüzyılda Durkheim'in çalışmalarıyla şekillenmiştir. Bu açıdan işlevselcilik toplumsal yaşamın incelenmesinde pozitivist sosyal bilim anlayışına dayalı bir yöntem benimsemiştir.⁵⁰

İşlevselci kuram toplumun temelini teşkil eden kurumların gerekliliği açısından değerlendirmesini yapar.⁵¹ Bu kazanım ancak sportif faaliyetlerle olabilir. Sporun toplumsal ve işlevsel yönü bireyseliğin önüne geçebilir. Kişileri sağlıklı ruhsal yapıya kavuşturabilir. Toplumda kardeşlik ruhunu geliştirebilir. Ayrıca sosyal ve toplumsal nedenler spor yapmaya iten diğer faktörler olarak sayılabilir. Spor toplumsal eşitlik yaklaşımını pekiştirir, mücadele ruhu kazandırır, güzel zaman geçirmeyi sağlar takım çalışması becerisini geliştirir. Sayılabilecek daha birçok neden sporu teşvik edicidir.

Toplumun alt sistem biçiminde tanımlanan parçalardan oluştuğunu öne sürer. Toplumların üyelerin ancak ortak algı ve değerleri paylaştıkça birlik ve bütünlük oluştura-bileceğini savunur. Yapı ve işlev anlayışı ile toplumun parçalardan oluştuğu ve her bir parçanın kendine özgü işlevi bulunduğu kabul edilir. Bütünleşme anlayışı ile toplumun çeşitli parçalarla bütünleşmiş olduğu kabul edilir. Parçalar arasında çatışma olması, birliğin ve bütünlüğün bozulmasına neden olur. İstikrar ve denge anlayışı ile toplumsal işleyişin durgun olmadığı ancak dengelere göre değiştiği düşünülür. Konsensüs anlayışı ile toplumu oluşturan değerler, algılar, inançlar, sayılılar üzerinde bir uzlaşmanın olması gerektiği vurgulanır.⁵² Bu kuramın temel argümanı; Toplumsal kurumlar sadece belirli gereklilikleri yerine getirmek amacıyla vardır.⁵³

Toplumsal hayattaki bütün kurumların bir işlevi vardır. Temel işlevleri toplumun sürekliliğine katkıda bulunmaktadır. Toplumsal kurumlar ortak değerler çerçevesinde kurulursa toplumda daha etkili ve sürekli olarak işleyecektir.⁵⁴ Okullar, hem değerlerde birlik sağlamayı geliştirmeye çalışır, hem de onların muntazam işlemesi

⁵⁰ Suğur "**Sosyolojide Temel Yaklaşımlar**" **Sosyolojiye Giriş** (Ed. Kartal, B ve Göktuna Yayıncı, F.) Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2012, s.50.

⁵¹ Koca **a.g.e.** 2012, s.52.

⁵² Erkılıç "**Eğitim Sosyolojisinin Tanımı, Özellikleri ve Gelişimi**" **Eğitim Sosyolojisi** (Ed. Boyacı, A.) Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 2016, s.13.

⁵³ Arıtan, **a.g.e.** 2012,s.9.

⁵⁴ Koca **a.g.e.**, 2012, s.52.

için onlara bağlıdır.⁵⁵ Kişilik gelişiminde bedensel algıyla bağlantılı gelişen kendilik algısı, benlik kavramı, benlik saygısı da olumlu yönde etkilenecek, kendine güvenen, kendisi ve çevresiyle barışık birey yetişmesinde destekleyici olacaktır.⁵⁶ İşlevsel kurama göre, bir toplumda verimli çalışma ve toplumsal dengeyi sağlama toplumsallaşma ile ilgilidir.⁵⁷ Sportif faaliyetler kişilik sorunlarının çözümünde saldırganlık davranışlarının azaltılmasında etkili olabilir. Bu açıdan işlevsel kuram açıklanması çerçevesinde toplumsal bir unsur olarak beden eğitimi dersinin önemli bir yeri olması beklenebilir.

Sporun toplumsal bütünleşmede önemli bir etkinlik alanıdır. Spor, kültürel farklılıkları birleştiren toplumsal bütünleşmeyi sağlayan kültürel değerleri pekiştiren birliği ve beraberliği teşvik eden toplumsallaşma aracıdır.⁵⁸ İşlevselciliğe göre toplumsal sistem hayatta kalabilmek için değişen çevre koşullarına uyum (adaptasyon) sağlamak zorundadır.⁵⁹ Gün geçtikçe endüstrileşen dünyada özelleştirilmiş spor tesislerinin sayısı artış göstermekte ve kar amacı güden tesisler haline gelmektedir. Bu gelişime paralel olarak, özel spor merkezleri boş zaman ve rekreasyon etkinliklerinin birçoğundan yararlanmaktadır.⁶⁰

Kurama yöneltelen eleştiriler ise:⁶¹

- Toplumsal değişimi hesaba katmaması
- Toplumdaki dengeyi ve uyumu çok fazla vurgulaması
- Toplumdaki çatışmaları hesaba katmaması
- Bireysel farklılıkları hesaba katmaması

2.2.2.Çatışma Kuramı

Marx'm çalışmaları ve eleştirel bilim anlayışından etkilenen sosyal bilimciler tarafından geliştirilen Marxist yaklaşım modern sosyolojide ve günümüzde etkili olan bir diğer yaklaşımdır. Ancak Marxist yaklaşım da kendi içinde pek çok

⁵⁵ Mahmut Tezcan *Eğitim Sosyolojisinde Çağdaş Kuramlar Ve Türkiye* Ankara Üniversitesi Basımevi Ankara, 1993, s.21.

⁵⁶ Karagün, Sporun Eğitim ve Psikolojideki Yeri, *Din ve Hayat*, 2012, s.17, ss.38.

⁵⁷ Koca *a.g.e.* 2012, s.52.

⁵⁸ Koca *a.g.e.* 2012, s.52.

⁵⁹ Serap Sugur "*Sosyolojide Temel Yaklaşımlar*" *Sosyolojiye Giriş* (Ed. Kartal, B ve Göktuna Yaylacı, F.) Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2012.s.50

⁶⁰ Yıldırım Şimşek "*Boş Zaman ve Rekreasyon Endüstrisi*", *Boş Zaman Ve rekreasyon Yönetimi* Anadolu Üniversitesi Eskişehir, 2012, s.29.

⁶¹ Arıtan, *a.g.e.* 2012, s.9.

farklı teoriden oluşmaktadır. Literatürde Marxist teoriler farklı ölçütlere göre çok çeşitli şekillerde sınıflandırılabilir. Ancak en yaygın ve en basit sınıflamalardan birisi geleneksel Marxist teoriler ile yeni Marxist teoriler şeklindeki sınıflamadır. Geleneksel Marxist teoriler Marx'ın orijinal yazılarına ve düşüncelerine büyük ölçüde sadık kalan teoriler olarak tanımlanabilir. Yeni Marxist teoriler ise Marx'ın çalışmalarından oldukça etkilenmiş olmakla birlikte bazı önemli noktalarda ondan ayrılmaktadırlar.⁶²

Temel argüman: Toplumsal gelişmeler ve değişimler burjuvalar ile proletarya arasındaki çatışmadan doğar.⁶³ Eğitimin ekonomi ve siyasetle ilişkisi, çatışmacı yaklaşımla işlevcilerden farklı olarak ele alınmıştır. Bu bakış da, çağdaş toplumda eğitimin rolüne eleştirel açıdan bir bakıştır.⁶⁴

Çatışmacı Yaklaşımlar, genel olarak toplumların ekonomik güç, meslek, görev gibi değişkenlere bağlı olarak toplumsal sınıflardan oluştuğu sayılına dayanır. Bu yaklaşımlar, toplumsal değişim kaçınılmaz olduğunu ve toplumsal sınıflar içinde sürekli bir çatışmanın bulunduğu savındadır. Marksçı çatışmacı yaklaşım, toplumun üretim araçlarına sahipliğe göre toplumsal sınıflardan oluştuğu savına dayanır. Toplumlar, değişik çıkar gruplarının çatışma alanıdır. Toplumsal yaşamda çatışma kaçınılmazdır. Değişim çatışmanın ürünüdür ve gerekliliktir. Üretim ilişkileri alt yapıyı oluşturur ve sosyo-ekonomik üretim ilişkiler, politika, din, eğitim ve aile gibi toplumsal kurumlar yani üst yapı kurumlarının işleyişinde belirleyicidir. Eğitim toplumsal egemen sınıf ya da sınıfların ideoloji aktarım aracıdır ve üretken iş gücü, verimli ve etkili sermaye yaratılması ve sos yo-politik kontrolün sağlanması eğitimin başlıca amaçlarıdır.⁶⁵

Toplumsallaşırken birey, nesnelleştirilmiş anlamları öğrenmekle kalmaz kendini bunlarla özleştirir ve bunlar tarafından biçimlenir de. Bunları kendi anlamları yapar. Bu anlamlara sadece sahip biri olmakla kalmaz ama aynı zamanda bunları yaşatan ve bunları ifade eden biri haline gelir. Eğer toplumsallaştırma, bir toplumun en önemli anlamlarını içselleştirmede başarılı değilse, bu toplumun varlığını devam ettirmesi güçleşir. Özellikle böyle bir toplum, zaman boyutunda kalıcılığını garantileyecek bir geleneği oluşturma durumunda olmayacaktır.⁶⁶

⁶² Sugur **a.g.e.** 2012, s.53

⁶³ Arıtan, **a.g.e.** 2012, s.9.

⁶⁴ Tezcan **a.g.e.** 1993, s.21

⁶⁵ Koca **a.g.e.** 2012, s.53.

⁶⁶ Kılbaş, **a.g.e.** 2004, s. 88.

Çatışma kuramına göre profesyonel spor dışında yer alan kitle sporları ekonomik gücü elinde tutan zengin sınıf tarafından düzenlenmekte ve desteklenmektedir. Bu kitle sporları organizasyonlarına katılan insanlar toplumsal meselelerden (ekonomik ve toplumsal eşitsizliklerden) uzaklaşırlar. Aynı zamanda kapitalist dünyanın ilkeleriyle yönetilen sporda geçerli olan değerleri her ne pahasına olursa olsun kazanmak, yarışmak, tüketmek- öğrenerek içselleştirirler. Böylelikle geniş kitlelerin sorgulamadan kabul ettikleri kapitalist değerlerin spor ortamında yeniden üretilmesi sağlanır ve mevcut düzen devam eder.”⁶⁷

Spor ortamındaki eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasının yolu toplumdaki eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasıdır. Bu da köklü bir toplumsal değişimi gerektirmektedir. Ancak eşitliğe ve adalete dayalı bir toplumda spor, bireysel ve toplumsal iyiliğin kaynağı olabilir. Eşitliğe ve adalete dayalı bir toplumda sporcular kendi bedenleri ve kendi spor kariyerleri hakkında söz sahibidir. Diğer taraftan rekabete ve ticarileşmeye dayalı profesyonel spordan daha çok eğlenceye ve oyuna dayalı kitle sporları teşvik edilmelidir.⁶⁸ Kuramcılara göre zorunlu eğitim, bir toplumsal denetim aracı olarak kullanılmaktadır. Çünkü fabrika sisteminin gerek duyduğu itaatkar ve sadık bir işgücü yetiştirmeye yaradığını savunurlar.⁶⁹

Çatışma kurama yönelik üç temel eleştiri bulunmaktadır. Birinci olarak aynı işlevsel kuramda olduğu gibi, çatışmacı kuramda da sporun toplumun ihtiyaçlarının karşılanmasına hizmet ettiği vurgulanmaktadır. Tabii burada kapitalist toplumun ihtiyaçları söz konusudur. Bu kapsamda çatışmacı kuramda, sporun bireylerin ve toplumun güçlenmesine hizmet edebilecek boyutları göz ardı edilir. Kapitalist toplumda spora katılım yoluyla kendi bireysel ve toplumsal yaşamlarında olumlu değişimlerin olabileceği ileri sürülmez. İkinci eleştiriye göre çatışmacı kuram, toplumsal yaşamı sadece ekonomik ilişkiler bağlamında ele alır. Bu bağlam sporun üst sınıfların alt sınıfları sömürme aracı olarak kullanıldığını ileri sürer. Fakat özellikle kitle sporları, rekreasyonel sporlar sadece ekonomik etkenler ve üst sınıfların ilgileri doğrultusunda şekillenmez. Son eleştiriye göre çatışmacı kuram, toplumsal sınıfa vurgu yaparak toplumsal hayatın farklı toplumsal sınıflardan bireylerin deneyimleri doğrultusunda inceler. Fakat toplumsal hayatta toplumsal sınıfın dışında kimlikler de söz konusudur: toplumsal cinsiyet, ırk, yaş, dini inanç,

⁶⁷ Koca **a.g.e.** 2012, s.53.

⁶⁸ Koca **a.g.e.** 2012, s.53.

⁶⁹ Tezcan **a.g.e.** 1993, s.26

cinsel yönelim vb. Örneğin bireylerin spor tercihlerinin belirlenmesinde toplumsal cinsiyet ve ırk da belirleyici olabilmektedir.”⁷⁰

2.2.3.Sembolik Etkileşim Kuramı

Sembolik etkileşimcilik Amerikan sosyolojisi içerisinde sosyal psikolojiye oldukça yakın duran bir sosyolojik yaklaşım olarak bilinmektedir. Sembolik etkileşimcilik toplumu bireylerin gündelik yaşamdaki sembolik etkileşimlerinin bir ürünü olarak ele alır. Sembolik etkileşimciliğin sosyolojideki gelişiminde Cooley ve Thomas önemli katkıları olmakla birlikte George Herbert Mead (1863-1931) bu yaklaşımın kurucusu olarak kabul edilir.⁷¹ Kuramın temel argümanı: Toplum, insanlar arası ilişkileri etkilediği gibi insanlar da toplumu etkiler. Birey ve toplum arasındaki karşılıklı bir ilişki vardır. İnsanlar toplumsal etkileşim sürecinde toplumu farklı anlamlandırabilir, kendilerini farklı tanımlayabilirler. Semboller, anlamlar ve kimlikler önemlidir.⁷²

Bu kuram birey ve çevre etkileşimini vurgulamaktadır. Bu kurama göre toplum, insanları, davranışları ve insanlar arası ilişkileri etkilediği gibi insanlar da toplumu etkiler.⁷³ Etkileşimsel Yaklaşımlar, genelde bireyin davranış kalıplarının çevresiyle karşılıklı etkileşiminin ürünü olduğu savına dayanır. Semboller ve sembollere verilen anlamlar insan yaşamında önemlidir. İnsanlar çevrelerindeki nesnelere verdikleri anlama göre davranışta bulunur. Etkileşimsel yaklaşımın eğitimin işlevlerine ilişkin görüşleri şu biçimde sıralanabilir: Öncelikle eğitimin örtük programı bulunduğunu bu yaklaşım da savunmaktadır. Şöyle ki okullar öğretim programının temel akademik amaçlar dışında değer, norm, inanç ve tutumları öğretir. Öğretmenler beklentilerini öğrencilere sezdirerek, öğrencilerin kendi beklentilerine göre toplumsallaştırır.⁷⁴

Sembolik etkileşimi savunan kişiler, sporun kültürel katkılarını araştırırken kimliği, toplumsallaşma ve gruplar arası ilişkileri ve alt kültürlere ele alırlar.⁷⁵ Sembolik etkileşimciler toplumsal düzenin içinde yaşadığımız dünyada bulunan her şeye (nesnelere, olaylara, eylemlere ve benzerine) attığımız anlamlar sonucu

⁷⁰ Koca **a.g.e.** 2012, s.54.

⁷¹ Sugur **a.g.e.** 2012, s.57

⁷² Arıtan, **a.g.e.** 2012, s.9.

⁷³ Koca **a.g.e.** 2012, s.54.

⁷⁴ Erkılıç **a.g.e.**, 2016, s.13.

⁷⁵ Koca **a.g.e.** 2012, s.54.

oluşturduğunu düşünürler. Başka bir ifadeyle toplum bireylerden bağımsız olan yapılardan değil bireylerin içinde yaşadıkları dünyaya attıkları anlamlardan meydana gelmektedir.⁷⁶

2.2.4.Eleştirel Kuram

Eleştirel kuramcılar toplumu durağan görmezler. Zaman zaman toplumda çatışma zaman zamanda uzlaşma olduğunu ileri sürerler.⁷⁷ Temel argüman: Toplum, farklılıklarla tanımlanan bireyler ve toplumsal gruplar arasında müzakerelerin yaşandığı bir yapıdır. Kültür, ideoloji ve iktidar ilişkileri önemlidir. Toplumsal yapıda kültürün nasıl üretildiği ve bu üretimde iktidarın ilişkileri önemlidir.⁷⁸

Kuramın toplumsal yapıyı analizde kullandığı temel kavramlar kültür, ideoloji ve iktidar ilişkileridir.⁷⁹ Eleştirel kurama göre spor, toplumun bir yansımasından öte bir şeydir. Sadece toplumda egemen olan kültürün spor alanında yeniden üretilmesi söz konusu değildir. Spor kendi başına bir kültürel ortama sahiptir; bir kültür üretilir ve yeniden üretilir.⁸⁰

Sporun eleştirel yaklaşımla analizinde, farklı ve çeşitli kimliklere sahip bireylerin ve grupların deneyimlerinin ortaya çıkarılması sonucunda spor alanının toplumsal değişim için bir alan olup olmadığı sorgulanmaktadır. Fakat kuramcılara göre spor alanında yaşanan toplumsal sorunların açıklanabilmesinde ve çözümlerin üretilmesinde takip edilecek tek bir yol yoktur. Çünkü her ortam kendi kültürüne göre şekillenmektedir, farklı bireylerin ve grupların müzakereleri kültürü biçimlendirmektedir. Dolayısıyla bir değişim o kültüre özgü olabilmektedir.⁸¹ Eleştirel kuram toplumsal eleştiri yaparak olguları açıklamaktadır. Spor yorumu ise kültürel değişimde etkili olduğu ancak kültürel dokudan da etkilendiği yönündedir.

2.2.5.Feminist Kuram

⁷⁶ Sugur **a.g.e.** 2012, s.57.

⁷⁷ Koca **a.g.e.** 2012, s.55.

⁷⁸ Arıtan, **a.g.e.** 2012, s.9.

⁷⁹ Tezcan **a.g.e.** 1993, s.40.

⁸⁰ Koca **a.g.e.**, 2012, s.55.

⁸¹ Koca **a.g.e.** 2012, s.55.

Son dönemlerde giderek daha etkili hâle gelen bu yaklaşımların en önemlileri arasında feminist ve post modern olarak adlandırılan yaklaşımlar yer almaktadır. Feminist ve post modern yaklaşımlar klasik ve modern sosyolojide yer alan bütün sosyolojik yaklaşımlara eleştirel bakmaktadırlar. Özellikle pozitivist bir sosyal bilim anlayışına sahip olan işlevselcilik gibi yaklaşımlara oldukça eleştirel bakan feminist ve post modern yaklaşımlar eleştirel bir sosyal bilim anlayışına sahip olan Marxizm ile yorumlayıcı sosyoloji geleneğinde yer alan yaklaşımlara ise görece daha az olmakla birlikte yine de eleştirel yaklaşırlar.⁸² Bazı çocuklar doğal sporcudur, diğerleri daha az fiziki koordinasyona sahiptir. Spor ve atletik faaliyet her iki grup için de güven oluşturmak için iyidir. İyi koordine edilen beceriler disiplini, iyileşme ve başarı hissi verir. Kazanan oyunlar ve rekabetin üst seviyelere taşınması bu çocukların kişisel gelişimlerini hissetmelerine izin verir. Daha az eşgüdümlü olan çocuklar, kendi büyümelerini ölçmek için ilk başta ya da geçmiş başarılarla kıyasla (kişisel en iyi) iyileşme sağlayabilecekleri faaliyetlerde daha az rekabetçi spor dalına dahil olmaya başlamalıdır. B veya C seviyelerinde veya eğlence bölümlerinde ve topluluk merkezlerinde oynamak, onlara bazı kazanan deneyimler verir ve mükemmelliklerinin düşük olmasına rağmen, sadece kendi yetkinliklerini geliştirme olanağına sahip değil aynı zamanda spor eğlencesinden de keyif alabilirler.

Feminist kuramcılara göre toplumsal hayat toplumsal cinsiyet ilişkilerine göre yapılandırılmıştır. Dolayısıyla toplumsal hayatı anlamak toplumsal cinsiyet ilişkilerini anlamayı gerektirir. Toplumu yapılandıran toplumsal cinsiyet ilişkilerinde kadın ve erkek arasında eşitlik söz konusu olmamakla birlikte, toplumsal yapı erkeği kadına göre daha ayrıcalıklı kılan bir yapıdır. Feminist kuramcılar bu eşitsiz, erkeği kadına göre daha ayrıcalıklı yapan toplumsal yapıyı anlayarak kadının toplumsal konumunun iyileştirilmesi ve nihai olarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlandığı bir toplumun oluşturulması için politikalar üretmektedir. Temel vurgu ve temel hedef benzer olmakla birlikte özellikle politikaların üretilmesinde farklılaşan çeşitli feminizmler vardır: Liberal feminizm, radikal feminizm, sosyalist feminizm, kültürel feminizm vb.⁸³ Temel argüman: Toplumsal hayat toplumsal cinsiyet ilişkilerine göre yapılandırılmıştır. Toplumsal cinsiyet ilişkilerinde eşitsizlik söz konusudur. Toplumsal yapıda erkek kadına göre daha ayrıcalıklı konumdadır. Kadının toplumsal hayattaki

⁸² Sugur **a.g.e.** 2012, s.61

⁸³ Koca **a.g.e.** 2012, s.56.

konumunun iyileştirilmesi ve nihai olarak cinsiyet eşitliğinin sağlanması için politikalar üretilir.⁸⁴

Feminist kuramcılara göre spor da toplumsal cinsiyet ilişkilerine göre yapılandırılan bir toplumsal kurumdur. Ayrıca spor, erkeklerin sayısal ve kültürel hâkimiyetinin söz konusu olduğu erkek egemen bir alandır. Feminist kuramcılarının önemli vurgularından birisi spora eşitliğin gelmesi için öncelikle kadın sporcuları ve onların deneyimlerini ikincilleştirmeyen, değersizleştirmeyen bir spor kurumunun oluşturulması gerekmektedir. Bu bağlamda farklı feminist düşüncelerin sporda kadının konumuna yönelik yaklaşımları farklılaşmakla beraber temel bir ortaklık vardır: kadınların başarılarını önemsizleştiren, cinsiyetçi yapıya sahip sporda kadın sporcuları ve onların deneyimlerini daha görünür kılmak ve spor ortamını her birey için eşitlikçi bir yapıya kavuşması için öneriler geliştirmek.⁸⁵ Çocuklar top parklarında, arenalarda veya TV'de spor oyunları izleseler de, okul ve yaşam boyu başarıyı olumlu yönde etkileyebilecek çok şeyi öğrenme fırsatı buluyorlar. Futbol sahaları, bowling skorları gibi skorlamaya ilişkin matematiksel kavramlar ve spor aktivitelerinden elde edilen mekânsal beceriler gözlem ile otomatik olarak öğrenilir. Bu, özellikle matematik ve mekânsal becerilerle daha fazla sorun yaşayan kızlar için önemlidir.

Feminist kuram doğrultusunda spor alanına yönelik getirilen eleştirilerde, kadın ve erkek sporcuların spor alanında yaşadıkları deneyimlerin farklı olmasını sadece biyolojik cinsiyete dayalı olarak açıklamanın bize sağlam bir açıklama vermediği ileri sürülmektedir. Bu nedenle gerek yarışma sporlarına gerekse kreatif amaçlı sporlara katılan kadınların ve erkeklerin farklı spor deneyimlerini açıklama noktasında toplumsal cinsiyet kavramının önemi vurgulanmalıdır. Spor ve toplumsal cinsiyet başlığı altında bu konu daha ayrıntılı olarak incelenmiştir. Özellikle eleştirel feminizme yönelik eleştirilerin en önemlisi toplumsal hayatın yapılanmasını açıklarken toplumsal cinsiyete çok fazla vurgu yapmasıdır. Bu eleştiriyi yapanlara göre toplumsal cinsiyetin diğer toplumsal kimliklerle ilişkisi (etnisite, ırk, sınıf vb.) daha çok vurgulanmalıdır.⁸⁶

⁸⁴ Arıtan, **a.g.e.** 2012, s.9.

⁸⁵ Koca **a.g.e.** 2012, s.56.

⁸⁶ Koca **a.g.e.** 2012, s.56.

2.3.Sporun Toplumsal İşlevi

Sporun toplumsal işlevleri vardır. Ne tam olarak sağlık açısından, ne eğlence açısından açıklamak yeterli olur. Spor aynı zamanda toplumsal işlevleri olan önemli bir aktivitedir. Spor bu yönüyle toplumu etkiler toplumdan da etkilenir.⁸⁷ Beden eğitiminin yararları arasında kişilerde kendine güvenin artması iddialı davranışlar geliştirmesi ve gençleri olumsuz duygu ve davranışlardan koruması ayrıca stresle başa çıkma becerisini geliştirmesi sayılabilir.⁸⁸ Bazı profesyonel ve üniversite öğrencileri ile birlikte oynamak, oğulların babalarıyla duygusal olarak bağlanmasını kolaylaştırır; bu da erkeklerin kendine güvenini geliştirmesi için özellikle önemlidir. Çocukların zayıf sosyal becerileri olduğunda, çoğunlukla televizyonda bazı spor izlemeleri önerilebilir. Onlara, diğer çocuklar tarafından kendiliğinden konuşma ve kabul etme imkânı tanıyan spor dilini öğrenmelerine izin verilir. Her ne kadar tüm çocukların spor yapma hevesini yaşamalarını beklemese de, birkaç seçim kelimesi ve puanı onları diğer çocuklar tarafından rahatça kabullenmeyi sağlayabilir.

Spor rekreasyonel faaliyetlerin en ilgi çeken, en kapsamlı ve en çeşitli alanını oluşturmaktadır.⁸⁹ Sporun yapılma amacı sporun kapsamının ne kadar geniş olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Çalışan birey çalışma hayatının yorgunluğundan ve stresinden uzaklaşmak, fiziksel ve zihinsel olarak rahatlamak amacıyla spora katılırken, profesyonel bir sporcu için spor hayatını kazandığı bir meslektir. Diğer taraftan, geleneksel ailelerde yaşayan kadınlar için spora katılım çok farklı bir anlama sahip olabilmektedir: Ev içi sorumlulukları ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının vermiş olduğu kısıtlı yaşamın dışına çıkabilecekleri, kendilerini keşfedebilecekleri, başkalarıyla toplumsallaşabilecekleri bir özgürlük alanıdır. Bu örnekler aynı zamanda spora katılım amaçlarının bireylerin toplumsal hayattaki konumlarına göre değişebileceğini de göstermektedir.⁹⁰ Egzersizle büyüme hormonu salınımı artması ve bunun psikolojik duruma yansımalarını değerlendirecek olursak; uygun bir spor etkinliği, büyüme hormon salınım artışı sağlayarak fizik gelişim açısından olumlu sonuçlar verecek ve dolayısıyla çocuğun beden algısını olumlu etkileyecektir.⁹¹

⁸⁷ Koca **a.g.e.** 2012, s.49.

⁸⁸ Mudekunya, ve Sithole. **a.g.e.** 2012, ss.710-715..

⁸⁹ Sevil, **a.g.e.** 2012, s.7.

⁹⁰ Koca **a.g.e.** 2012, s.49.

⁹¹ Karagün, **a.g.e.**, ss.38.

Düzenli egzersizin sağlığa ilişkin fizyolojik etkileri konusundaki bilgilerimiz, kapsamlı bir kontrollü egzersiz eğitimi çalışmalarından elde edilmiştir. Hem hayvan hem de insanlar incelenmiştir. Normal egzersizin sağlık sonuçlarını etkilediği mekanizmalar hakkındaki bilgilerimizi geliştirmek için çok şey yapmıştır. Bununla birlikte, bu tür çalışmalar, yerleşik davranışın sağlığa etkileri hakkındaki sonuçları destekleyemez; çünkü deneysel tasarımlar genelde hareketsizlik getirmez. Geleneksel odaklılık konusundaki önemli istisnalar, yatak istirahati etkilerini araştıran çalışmalardır. Bu çalışmalar kesinlikle bu konularda yerleşik bir davranış sergiliyor ve mutlak hareketsizliğin işlev ve sağlık durumunda çarpıcı azalmalara neden olduğuna inandırıcı bir şekilde göstermiştir. Bununla birlikte, bu tür tedaviler aşırıdır ve sadece yerleşik arayışlara ve hafif fiziksel aktivitelere katılmayı seçen özgür yaşayan insanların davranışlarını taklit eder. Bununla birlikte, bildiğimiz kadarıyla, önceki çalışmalar, normal aktif insanların yaşam biçimlerinin tipik formlarını sistematik bir biçimde geri çekti ve böyle bir tedavinin sağlıkla ilgili fizyolojik etkilerini gözlemledi. Dolayısıyla, egzersiz biliminin geleneksel odaklanmasının ılımlı egzersiz çalışmaları üzerinde yaptığı sonucuna varmak adil görünüyor. Bununla birlikte, son otuz yılda fiziksel aktivite epidemiyolojisinin yükselmesiyle birlikte, "sağlığın desteklenmesi egzersizi" imajımız dikkate değer bir değişim geçirdi. 1970'li, 1980'li ve 1990'lı yıllarda geniş epidemiyolojik veri setleri olgunlaştıkça, şiddetli derecede ılımlı olan tempolu yürüyüş ve bahçesindeki işyerleri şeklinde etkinliklere düzenli olarak katılanlara tahakkuk eden önemli sağlığa ilişkin yararlar sağlandı. Bu gözlem, "yaşam tarzı aktivitesi" üzerine odaklanma ve gün boyunca faaliyetin birikimi de dahil olmak üzere sağlık yararları için gerekli olan fiziksel aktivite türleri ile ilgili olarak halka tavsiyelerde önemli değişiklikler yarattı. Epidemiyolojik bir odaklanma bu kayma, önemli olmasına rağmen, tipik olarak, potansiyel olarak sağlığı etkilemek için yeterli talebin olduğu düşünülen (ve kolayca hatırlanabilecek ve rapor edilebilecek) faaliyetlerin kendi kendine rapor edilmesine dayanıyordu. Egzersiz biliminin tarihsel temelleri göz önüne alındığında, bu araçların genellikle orta şiddette ve şiddetli yoğunluk V aktiviteleri içerdiğini şaşırtıcı değildir, ancak çoğunlukla hafif yoğunluk ve sedanter davranışlara katılmayı sorgulamamıştır. Dolayısıyla, epidemiyologlar çalışma popülasyonlarının "yerleşik" veya "fiziksel olarak pasif" olarak etiketlenmiş alt gruplarını sık sık gözlemiş olsalar da, bu terimler nadiren ölçülen veriler kullanılarak çalıştırılmıştır.⁹²

⁹² Russell Pate, Jennifer O'Neill, and Felipe Lobelo The Evolving Definition of "Sedentary" Perspectives For Progress 2008 by the American College of Sports Medicine. Unauthorized reproduction of this article is prohibited. February 8, 2008, s. 177.

Spor kültürün bir parçası olmakla birlikte kendi başına bir kültürel pratiktir. Sporun tanımı farklı bilimsel disiplinlere göre değişmekle birlikte, spor sosyolojisinde farklı kuramsal yaklaşımlara göre de değişebilir farklı toplumsal kültürlere göre de değişebilir. Dolayısıyla spor, aynı kültürün içinde ve farklı kültürlerde çeşitli anlamlarda kullanılmakta ve çeşitli spor biçimleri bulunmaktadır. Özellikle spor bilimleri alanında ortaya çıkan uzmanlaşmalar ve bu uzmanlaşmaların ortaya çıkardığı analizler spor, fiziksel aktivite, serbest zaman fiziksel aktivitesi, re yaratımcı spor, herkes için spor, amatör spor, profesyonel spor, kitle sporu gibi farklı tanımları gündeme getirmiştir. Örneğin profesyonel sporu maddi kazanç amacıyla yapılan, üst düzey fiziksel performansın ve yarışmalarda elde edilen derecelerin belirleyici olduğu bir fiziksel etkinlikler bütünü olarak tanımlarken, re kreatif sporu çalışma saatlerinin dışında kalan serbest zamanlarda eğlenmek ve rahatlamak amacıyla yapılan fiziksel etkinliklerden oluşan bir oyun olarak tanımlayabiliriz.⁹³ Yaşam şartlarının ve çevrenin getirdiği gerginlik, stres, depresyon, saldırganlık ve huzursuzlukla daha kolay baş edeceklerdir. Kendine güven, kendini daha iyi hissetme, bir konuya yoğunlaşma, hoşgörü, iletişim, kişisel farklılıklara saygı duyma, kendini tanıma, sebat etme gibi birçok özellikleri pozitif anlamda geliştirecektir.⁹⁴ İyi sporcu yeteneği, sınıfta ve hayat boyu başarıya genelleştirilebilecek kurallar sağlar. Zorlu spor yarışmalarına katılım, çocuklara sınıf zorluğundan hoşlanmalarını öğretir. Aynı zamanda çocuklara rekabetçi bir toplumda işlev yapmalarını öğretir. Spor dünyası, birisinin okul oyunu ve hayat oyunu oynayabileceğini yansıtır. İyi sporcular oyuna devam eder ve kaybedildikleri zamanlarda bile en iyilerini yaparlar. Bazılarını kazanacaklarını ve bazılarını kaybedeceklerini biliyorlar. Kendilerini disiplin altına alırlar. Sporları için gerekli becerileri yorucu düzenlilikle uygularlar. Eğitim, yaşam başarıları, sanatta, bilimlerde, iş dünyasında ve hükümette yaratıcı katkılar benzer azim ve öz disiplin gerektirir.

Toplumumuz rekabetçi ve çocuklarımıza rekabet halinde davranmalarını ve hem iyi spor olarak hem kazanmak hem de kaybetmek için nasıl öğretmeliyiz. Çocuklar kazanın ve kaybetmenin geçici olduğunu ve vazgeçemediklerini veya vazgeçemediklerini öğrenmelidirler. Bir takım oyuncusu olmayı öğrenmek, dikkatin merkezi olmayı tercih eden çocuklar için de önemlidir. İyi sportmenlik anlayışlarına dayanarak kendileri için her zaman iyi tavsiyelerde bulunabilirler. Bununla birlikte, başarıları için takip ve öz disiplin verilmesinin özendirilmesi, ne yapmaları gerektiğini kabul ettiklerinden daha zor olabilir.

⁹³ Koca **a.g.e.**, 2012, s.49.

⁹⁴ Küçük **a.g.e.** 2012, s.43.

Bir sosyolojik terim olarak kurumsallaşma, davranışların ve kurumların zaman içerisinde belirli kurallarla, düzenlerle standartlaştırılmasını ifade etmektedir. Kurumsallaşmış spor ve fiziksel etkinliklerin bir kurumsal yapısı ve kuralları vardır. Ulusal ve uluslararası spor federasyonları ve sporu yöneten kurumlar sporun kurumsallaşmış haline işaret etmektedir. Kurallar da spor kurumları tarafından oluşturulmaktadır. Bir toplumsal kurum olarak spor, toplumsal kurumların birçoğu ile yakından ilişkilidir; ekonomi, eğitim, politika, aile vb. Örneğin, spor ayrı bir ekonomik kazanç alanı olmakla birlikte insanların belirli spor aktivitelerine katılmaları da spor organizasyonlarının düzenlenmesi de ekonomi ile ilgilidir. Bireylerin ömür boyu spor ve fiziksel aktivitelere katılım alışkanlıklarının kazandırılmasında aile en önemli toplumsallaşma ajanlarından birisidir. Diğer taraftan, toplumda spor kültürünün oluşabilmesi, ekonomik ve sosyal olarak ayrıcalıksız konumdaki bireylerin (engellilerin, yoksulların, kadınların vb.) spora katılımlarının sağlanması hükümetlerin bu alandaki politikalarına bağlıdır.⁹⁵

2.3.1.Spor ve Oyun

Spor nedir sorusuna cevap arayan bazı araştırmacılar spor ve oyun arasındaki farktan da yola çıkmaktadırlar. Oyun gönüllü bir etkinliktir ve oyuncuların oyuna katılımında hür iradeleri belirleyicidir. Oyunda standartlaşmış kurallar yoktur. Oyunu bazen resmi olmayan normlar yönlendirirken bazen kendiliğinden ortaya çıkan kurallar yönlendirebilir. Oyunda belirsizlik vardır; oyunun sonuçları tahmin edilemez. Örneğin, okullarda teneffüs saatlerinde bahçede çocuklar koşarak, top atarak oyun oynamaktadırlar. Spor ise daha çok fiziksel etkinliklerin gerçekleştirildiği bir ortam olarak ele alınmaktadır. Bu ortamın yapısını katılımcıların eğilimleri ve etkinliklerin çeşidi belirlemektedir. Sporu yönlendiren standart kurallar vardır. Kendiliğinden gelişen, belirsizliğin olmadığı bu ortamda katılımcıların rolleri belirlidir ve bireysel sorumluluk yüksektir. Katılımcıların ilgi ve ihtiyaçlardan ziyade fiziksel ve zihinsel performans üst düzeydedir.⁹⁶ Spora katılım çoğunlukla "çok fazla iyi bir şey" haline geldiğinde çocuklar için sorunlara neden olur. Spor katılımının, ebeveynlerin öğrenmesinden daha önemli olduğu veya çocukların zaman içinde TV'de spor izlemesinin çok fazla zaman harcadığı zaman, akademik yeterlik veya diğer menfaatlerin geliştirilmesi için az zaman kaldı. Çocuklar gerek duydukları beceri ve pratiğe ilişkin gerçekçi bir duygusu olmayan ya da karşılayacakları rekabet

⁹⁵ Koca **a.g.e.** 2012, s.49.

⁹⁶ Koca **a.g.e.** 2012, s.50.

olmadan profesyonel sporcu olabileceklerini düşünürlerse, öğrenmeyi bırakır ve kendileri için diğer fırsatlara kapıları kapatırlar. Spor, dengeli bir şekilde ve çocukların yaşamlarını ele geçirmedeğinde, hayat boyu başarıya katkıda bulunma konusunda büyük potansiyele sahiptir. Çoğu diğer ilgi alanlarında olduğu gibi, sporlar çocukların hayatına egemen olursa, çocukların daha önemli hedeflere ulaşması engellenebilir. Üstün zekâlı sporcular alternatif fırsatlar için kendilerini hazırlamalıdır. İnanılmaz rekabet ve öngörülemeyen fiziki yaralar, en yetenekli sporcuların bile kendi seçtikleri kariyer zevkini engelleyebilir.

Egzersizle büyüme hormonu salınımı artması ve bunun psikolojik duruma yansımalarını değerlendirecek olursak; uygun bir spor etkinliği, büyüme hormon salınım artışı sağlayarak fizik gelişim açısından olumlu sonuçlar verecek ve dolayısıyla çocuğun beden algısını olumlu etkileyecektir. Olumlu bir beden algısının gelişimi sonucu bireyin benlik saygısı artar. Benlik saygısı artmasına paralel olarak kişinin kendine güveni artar ve sağlıklı bir kişilik gelişimini destekler. Özellikle çocukluktan ergenliğe geçiş döneminde ergenler kendi bedenlerini incelerler. Başkalarının olumlu geri bildirimleri ile kendilik değerleri, benlik saygıları artar. Çünkü insanlar başkalarının kendisini nasıl gördüğü ile çok ilgilenirler.⁹⁷ Çocuklar ve gençler için her gün orta-şiddetli fiziksel aktivitelerin en az 60 dakika tavsiye edilmektedir. Ancak gençlerin çoğunluğu bu hedefe uymamaktadır. TV izlemek, video oyunları oynamak ve diğer ekran etkinlikleri gibi hareketsiz davranışlara aşırı zaman ayırmak, soruna katkıda bulunur. Sedanter davranışlar, obezite, şeker hastalığı ve yetişkinler arasındaki diğer kronik sağlık sorunları için daha yüksek risk ile bağlantılıdır Fiziksel olarak aktif olan ve sağlıklı beslenme olanları arasında. 2-6 Bu derlemede, gençler arasında yerleşik davranışların eğilimleri ve obezite üzerindeki etkisi incelenmektedir. Aynı zamanda yaş, cinsiyet, ırk ve sosyoekonomik statüye dayalı yerleşik davranışların yaygınlığındaki farklılıkları araştırıyor. Araştırmalar, gençlerin hareketsiz davranışlarda geçen süreyi artırdığını ve bunun son yıllarda arttığını gösteriyor ve buna TV zamanını da dahil olmak üzere bilgisayarlar ve video oyunları gibi diğer ekran zamanlarında dramatik bir artış var. 7 Ayrıca, yerleşik davranışlarda aşırı zaman harcayan (günde 2 saat veya daha fazla saat) çocukların yüzdesinde bir artış olmuştur. Bir dizi çalışma, TV görüntülemeyi çocuklarda ve gençlerde aşırı kilolu ve obezite riski ile ilişkilendirmektedir. Ülkenin çocukluk dönemi obezite salgınını tersine çevirme çabaları, çocukların yerleşik zamanlarını azaltmaya, özellikle de TV izlemeye harcadığı zamana odaklanmayı

⁹⁷ Karagün, *a.g.m*, 2012, s.38.

içermelidir.⁹⁸ Çalışmalar, egzersizin beyindeki kan akışını arttırdığını ve vücudun sinirler arasında daha fazla bağlantı kurmasına yardım ederek konsantrasyonun artmasına, hafızanın güçlendirilmesine, teşvik edilen yaratıcılığa ve daha iyi gelişmiş problem çözme becerilerine sahip olduğunu göstermiştir. Kısacası, spor yapmak, beyninizin gelişmesine yardımcı olur ve daha iyi çalışmasını sağlar.

Smith (1991), ABD'deki gençlik eğlence programlarına ilişkin araştırmasında, toplu eğlenme etkinliklerinin, katılanların sağlıklı ve mutlu gelişmelerine katkıda bulunacak, zevkli ve ilginç olanaklar sunduğu gibi, toplu yaşamı zenginleştirip gençleri yaşama hazırladığı üzerinde durur. Büyüme çağında rekreasyon alışkanlıkları ve ilgi alanları, gencin kendine güvenme ve kendini kanıtama konularında yeterlik kazanmasını sağlar. Başarılı eğlence programlarının temelinde gençliğin bir sorunlar yumağı değil geliştirilmesi gereken bir kaynak olduğu anlayışı yatar.⁹⁹ Buna ek olarak, egzersiz, ödev, sunum ve grup projeleri ile ilgili olan stresli okul yaşamından çıkmak için mükemmel bir yoldur. Aslında, spor yapmak öğrencilerin rahatlama ve endişelerini azaltmalarına yardımcı olur. Ben şahsen, haftada en az üç kez spor salonuna gitmeden çılgın olacağımı düşünüyorum. Sağlık uzmanları, herhangi bir stres yönetimi faaliyetinde fiziksel aktivitenin anahtar bir bileşen olduğunu önermektedir. Çoğu öğrencinin spor yapmaması nedeni, kendilerini tembel hissetmek ve bunun için enerjiye sahip olmamaktır. Bununla birlikte, yoğun spor egzersizinin sizi bitkin bırakacağına dair inanç, araştırmalarla kanıtlanmıştır. Egzersiz kan aracılığıyla daha fazla oksijen pompaladığından ve tüm sistemi daha aktif hale getirdiğinden spor oynamanın faydaları, yoğun okul takvimini yönetmek için yapılması gereken her şeyi başarmak için daha fazla enerji veriyor demektir.

Çocuklarımızın yeme alışkanlığını sağlıklı bir hale getirmek ve onları fiziksel aktiviteye yönlendirmek sağlıklı bir neslin gelişmesine de katkı sağlayacaktır. Sonuç olarak; çocukluk döneminde egzersiz alışkanlığı edinen bireylerin büyük bir çoğunluğunun bu alışkanlıklarını ilerleyen yıllarda devam ettirdiğine işaret etmektedir. Bu sayede çocuklar; daha sağlıklı ve zinde olacaklardır. Gelişmiş kas ve iskelet sistemine kavuşacaklardır. Yaptıkları fiziksel çalışmalar sayesinde solunum ve dolaşım sistemlerini geliştirme fırsatı elde edeceklerdir. Büyüme ve gelişmeleri

⁹⁸ Robert Wood, Research Review Active Living Research Building Evidence to Prevent Childhood Obesity and Support Active Communities, 1, 2014.

⁹⁹ Kılbaş, a.g.e. 2004, s.124.

olumlu etkilenecektir.¹⁰⁰ Spor sadece eğlencenin yanı sıra okulda daha iyi performans göstermenize, daha fazla rahatlamanıza ve daha az endişe duymanıza yardımcı olur, aksiliklere dikkat etmenizi, başkaları ile daha iyi çalışmanızı ve enerjinizi artırmanızı sağlar. Bunların hepsi okul hayatınızı ve hayatınızdaki her şeyi dengelemenize yardımcı olur. Bilgisayar, video oyunları ve televizyonların artan popülaritesi, çocukların yaşam tarzlarında çok aktif olmamasını sağlıyor. Bu zamanlarda harcanan zaman bazı fiziksel etkinliklerde harcanabilir. Ebeveynler çocukları için bir rol modeli olmalıdır. Ebeveynler çok aktif görünüyorsa, çocuklar daha aktif olmaya daha fazla eğilimli olur ve hayatlarının geri kalanında aktif kalırlar. Sporlara ve diğer fiziksel aktivitelere katılım, çocuklar için birçok fayda sağlayabilir. Organize sporlara katılım, gençlerin fiziksel ve sosyal becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Çocuğun olgunluk, beceri ve ilgi alanlarını spor katılımıyla eşleştiren bir dengenin sağlanması gerekir. Spor, çocuklara günlük yaşamın monotonluğundan bir değişiklik sunar. Ayrıca, onlar için eğlence ve fiziksel aktivite için yararlı bir araçtır.

Toplumsallaşma sürecinde etkili olan bazı toplumsallaşma ajanları vardır: aile, okul, arkadaşlar ve medya vb. Bu ajanlar bireyin toplumsallaşmasında etkin rol oynamaktadırlar. Ayrıca bu ajanlar, bireylerin spora yönelik tutumlarının oluşmasında ve sporla tanışmalarında da önemlidirler. Örneğin, spor geçmişi olan, gerek antrenör gerek sporcu olarak spor ortamında yer almış anne ve babanın çocuklarının spora yönelik olumlu tutum geliştirmelerine katkıları büyüktür. Anne ve babalar çocukların en fazla zaman geçirdikleri kişiler olarak ilk toplumsallaşma ajanlarıdır ve çocukları üzerinde etkileri çok büyüktür. Belki çocuklarını profesyonel anlamda spora yönlendirmeyebilirler ama sporun yaşamlarının bir parçası olması konusunda olumlu yönlendirmelerde bulunabilirler.¹⁰¹ Sonuç olarak; çocukluk döneminde egzersiz alışkanlığı edinen bireylerin büyük bir çoğunluğunun bu alışkanlıklarını ilerleyen yıllarda devam ettirdiğine işaret etmektedir. Bu sayede çocuklar; daha sağlıklı ve zinde olacaklardır. Gelişmiş kas ve iskelet sistemine kavuşacaklardır.¹⁰² Spor ve oyunlar, çocukların zihinsel ve fiziksel gelişimini arttırmanın yollarıdır. Spor onları karakter oluşturma konusunda yardımcı olur ve onlara enerji ve güç sağlar. Sağlıklı bir diyet ve aktif bir yaşam tarzı, çocukların yaşam tarzı, zihinleri ve bedenlerinde iyi sonuçlar doğuracaktır. Dinlenme etkinlikleri, çocukların diyabet, yüksek kolesterol, yüksek tansiyon, kalp rahatsızlığı, eklem ağrısı, inme ve diğer ciddi hastalıklara neden olabilecek sağlıksız alışkanlıklarını

¹⁰⁰ Küçük **a.g.e.**, 2012, s.43.

¹⁰¹ Koca **a.g.e.**, 2012, s.51.

¹⁰² Küçük **a.g.e.**, 2012, s.43.

ortadan kaldırır. Öğrenciler fiziksel olarak uygun olduklarında, daha akademik olarak başaracaklardır. Sporlar çocuklar arasında samimiyet duygusu geliştirir ve takım ruhunu geliştirir. Zihinsel ve fiziksel tokluğu geliştirmek için çocuklara yardımcı olurlar. Spor vücutlarını şekillendirir ve güçlü ve aktif yapar. Çocuklar, yorulmaktan ve uyuşukluktan kaçınmak için aktif olarak spora katılmalıdır. Bunun nedeni sporların kan dolaşımını ve fiziksel refah düzeylerini geliştirmesidir.

İnsanlar sadece spor etkinliklerini izlemezler. Sağlık nedenleriyle direkt olarak katılım da gösterebilirler. Spor endüstrisi, spor ve egzersiz etkinlikleri için gerekli olan veya ihtiyaç duyulan araç ve gereçleri sunar. İster kişilerin satın alarak evlerinde kullandıkları olsun, ister bir egzersiz salonunda kullanılsın, sonuçta sağlık amaçlı olarak araç gerecin spor tüketicisine sunulması gerekmektedir ve spor endüstrisi söz konusu araç ve gereçleri sağlamaktadır.¹⁰³

2.4.Sporun Psiko-Sosyal Gelişim ve Kişilik Üzerine Etkisi

Gelişimin anlamı, tanımlanmaktan çok kısmen olumlu anlatımla, kısmen de olumsuz karşıtlık oluşturmayla belirtilebilir. Örneğin gelişimin denge, gerilimin azaltılması olmadığı söylenebilir.¹⁰⁴ Spor yapmak yalnızca bir bedensel uğraş olmayıp aynı zamanda sosyalleşme ve topluma uyma sürecidir. Spor, kurallar dizisi ile sınırlandırılmıştır. Gerek antrenman, gerekse yarışma olsun başarıya ulaşmak, günlük yaşantıda pek bulunmayan kurallara uymak ile mümkündür. Bu ise yeni bir uyum süreci demektir. Uyum süreçlerini başarı ile tamamlayan genç sporcu artık bazı yeni özelliklere sahiptir. Daha doğrusu mevcut bazı nitelikleri geliştirmiştir.¹⁰⁵ Spor, aynı zamanda çocukların zihinsel tükenmesini ortadan kaldırır. Eğitim, spor yapmadan tamamlanmamıştır. Günümüz sporları, eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Okullarda, çocuklara değerlerini hayatta tutmak için çok erken bir aşamada oyun çeşitleri öğretiliyor. Üniversite sporları da akademik müfredatın bir parçasıdır. Zayıf gıda kalitesinde, aşırı yemek yeme kültüründe ve aktif olmayan yaşam biçiminde artış vardır. Dolayısıyla spor eğitimi bugünün genç nesilleri için çok önemlidir. Zaman geçirmenin en iyi yolu, yürümek, yürümek ve gün boyunca konuşmak çocukları fiziksel olarak aktif hale getirmektir. Halkın yaşamında büyük değerlere sahip olmak için köylerdeki spor altyapısı geliştirilmek gerekir.

¹⁰³ Sevim ve Özer,, **a.g.e.** 2013, s.86.

¹⁰⁴ Maslow, **a.g.e.**, 2001, s.30.

¹⁰⁵ Küçük a.g.e. 2012, s.44

Çeşitli bilim adamları, düşünürler, spor ahlakçıları, sportif etkinliğin kişilik üzerine katkılarının şunlar olduğunu ifade etmektedir: Spor, karakteri şekillendirir. Takım sporları, işbirliği yapmayı öğretir. Bireysel sporlar, kişisel disiplini geliştirir. Spor, mücadeleyi öğretir. Beden eğitimindeki serbestlik ve zorunlu olmayış, öğrenci-öğretici ilişkilerini geliştirerek, sporcunun sosyalleşme sürecini kolaylaştırır. Tehlikeli idmanlar cesareti artırır. Spor, saldırganlık dürtülerini doğal yollar ile sosyal kurallara uygun olarak boşaltmayı öğretir.¹⁰⁶

2.5.Beden Eğitimi ve Spor Dersi

Avrupa ülkeleri, beden eğitimi ve fiziksel aktiviteyi geliştirmeye yönelik stratejilerin geliştirilmesine farklı yaklaşımlar benimsemektedir. Bu sebeple, belirli branşlardaki somut önlemlerin veya eylemlerin geliştirilmesini ve gerçekleştirilmesini istemektedirler.¹⁰⁷ Türkiye'de 1961 ve 1982 Anayasaları kişinin beden ve ruh sağlığının korunmasını ve insan onuruna yaraşır biçimde yaşamasını sağlayacak haklar tanır ve devlete de bunları yaşama geçirmesi için önemli sorumluluklar yükler. Devletin "sosyal hukuk devleti" olduğunu açıklayan 1982 Anayasası devletin temel amaçları ve görevleri arasında "kişinin temel hak ve özgürlüklerini sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleri ile bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, sosyal ve ekonomik engelleri kaldırmak" olduğunu belirtir. Örneğin "sporun kitlelere yayılmasını teşvik edecek, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli önlemleri alacaktır" denilmektedir.¹⁰⁸ Tutum ve davranışlar, inançlarımızın bir yansımasıdır. Düşüncelerimiz, inançlarımız bizim bir konuya ilişkin tutum ve davranışlarımızı belirler. Günlük hayatta 'her şeyin başı sağlık' gibi kullandığımız cümleler hayatı sürdürebilmemizin bir özetidir. Sportif rekreasyonel aktiviteler bir sağlığı koruma davranışıdır. Bu anlamda kişilerin rekreasyonel sportif aktivitelere ilişkin sağlık inançları toplumun bu konudaki davranışlarını direkt etkilemektedir.¹⁰⁹

Milli Eğitim Temel Kanunu'nun "Beden... Bakımından dengeli ve sağlıklı bir biçimde gelişmiş, bir kişiliğe ve karaktere sahip.., yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler yetiştirmek"(173912) genel amacının yanı sıra, yaygın eğitim başlığı altında "boş

¹⁰⁶ Küçük **a.g.e.2012**, s.44

¹⁰⁷ Mudekunya, ve Sithole. **a.g.e.2012**, ss.710-715.

¹⁰⁸ Kılbaş, **a.g.e.** 2004, s.40.

¹⁰⁹ Karaküçük, **a.g.e.** 2016, s.551.

zamanlarını iyi bir biçimde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırma " (1739/40) özel amacına da yer verilmektedir. Bu gelişim çizgisinde 1982 Anayasası'nın 58 ve 59'uncu maddelerinde "gençliğin korunması ve yetiştirilmesi" ile "sporun geliştirilmesi" görev ve sorumluluğu da devlete verilmiştir.¹¹⁰

Günümüzde beden eğitimi ve spor; "yetişmekte olan nesillerin temel ögesi olan insana, fikren ve bedenen sağlık kazandıran bir faaliyet alanı olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple, henüz çocukluk ve gençlik devresinde olan, çeşitli bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar kazanma çağını yaşayan her kademede okul öğrencilerinin, çağımızın eğitim anlayışına uygun bir şekilde, kendi kapasitesi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirilmeleri önemle ele alınmalıdır."¹¹¹ Sportif rekreasyon aktiviteleri gönüllülük esasında ve keyif almak sebebiyle yapıldığı için hastalığı önlemede, sağlığı koruma geliştirmede etkisi önemlidir. İnsanların isteyerek keyifle katıldıkları sportif rekreasyon aktiviteleri kişileri hareketli bir yaşama sevk ederken aynı zamanda ruhen de doyurmaktadır. Bu sebeple sportif rekreasyon aktivitelerinin her yaş, cinsiyet ve eğitim-öğretim süreçlerinde özendiriciliği ve katılımı desteklenmelidir.¹¹² Spor ve oyunlar, çocukların zihinsel ve fiziksel gelişimini arttırmanın yollarıdır. Spor onları karakter oluşturma konusunda yardımcı olur ve onlara enerji ve güç sağlar. Sağlıklı bir diyet ve aktif bir yaşam tarzı, çocukların yaşam tarzı, zihinleri ve bedenlerinde iyi sonuçlar doğuracaktır. Dinlenme etkinlikleri, çocukların diyabet, yüksek kolesterol, yüksek tansiyon, kalp rahatsızlığı, eklem ağrısı, inme ve diğer ciddi hastalıklara neden olabilecek sağlıksız alışkanlıklarını ortadan kaldırır. Öğrenciler fiziksel olarak uygun olduklarında, daha akademik olarak başaracaklardır. Sporlar çocuklar arasında samimiyet duygusu geliştirir ve takım ruhunu geliştirir. Zihinsel ve fiziksel tokluğu geliştirmek için çocuklara yardımcı olurlar. Spor vücutlarını şekillendirir ve güçlü ve aktif yapar. Çocuklar, yorulmaktan ve uyuşukluktan kaçınmak için aktif olarak spora katılmalıdır. Bunun nedeni sporların kan dolaşımını ve fiziksel refah düzeylerini geliştirmesidir.

"Spor bir toplumun aynasıdır" ifadesi bu dersin hareket noktasını oluşturmaktadır. Sporda kazanılan beceriler branşlarda kolayca uygulayabilmekte ve bu sayede motor becerileri daha iyi gelişmekte ve şekillenmektedir. Programın hareket noktası da Spor Lisesini bitiren öğrencilerin spor dersinde kazandıkları becerileri zamanla bir üst öğrenim kurumu olan üniversitelerin uygun olan spor bölümlerinde hem de diğer spor etkinliklerinde ihtiyaç duyulan becerilere cevap

¹¹⁰ Kılbaş, **a.g.e.** 2004, s.140.

¹¹¹ MEB, **a.g.e.** 2006, s.3.

¹¹² Karaküçük, **a.g.e.** 2016, s.551.

verecek şekilde aydın spor öğrencileri olarak yetişmelerini sağlamaktır. Bu derste öğrencilerin kazandıkları spor becerileri ile kendilerini her düzeyde sözlü ve bedensel olarak ifade etmeleri, seyrettikleri yarışmaları veya katıldıkları sportif organizasyonları yorumlayabilme alışkanlığı hedeflenmiştir. Sözü edilen beceriler öğrencilerin sportif ve kültürel alanlarda birbirleri ile ilişkilerini düzenlemelerini ve geliştirmelerini de sağlayacaktır. Programda yapılan etkinlikler ile ön bilgiler öğrenciler tarafından konu ile ilişkilendirilir. Yazılı ve görsel kaynakları belirler ve bunlara ulaşılır. Soru sorar, kendi öz değerlendirmelerini yaparlar. Edindiklerini yeni durumlarda uygular. Bilimsel kavram ve ilkeleri ihtiyaç duyduğunda kullanılır ve yorumlar. Öğrendiklerini okulun ötesine taşır.¹¹³

Egzersiz ve fiziksel aktivitenin sağlık açısından yararları yıllarca söylenmiştir. Ancak sportif rekreasyon aktiviteleri gönüllülük esasında ve keyif almak sebebiyle yapıldığı için hastalığı önlemede, sağlığı koruma geliştirmede etkisi önemlidir. İnsanın bazı sebepler doğrultusunda zorla yapılan ile isteyerek yapılan aktiviteler arasında çok fark vardır. Bu sebeple sportif rekreasyon aktivitelerini her yaş, cinsiyet ve eğitim-öğretim süreçlerinde özendiriciliği ve katılımı desteklenmelidir.¹¹⁴ Spor sadece eğlencenin yanı sıra okulda daha iyi performans göstermenize, daha fazla rahatlamanıza ve daha az endişe duymanıza yardımcı olur, aksiliklere dikkat etmenizi, başkaları ile daha iyi çalışmanızı ve enerjinizi artırmanızı sağlar. Bunların hepsi okul hayatınızı ve hayatınızdaki her şeyi dengelemenize yardımcı olur. Bilgisayar, video oyunları ve televizyonların artan popülaritesi, çocukların yaşam tarzlarında çok aktif olmamasını sağlıyor. Bu zamanlarda harcanan zaman bazı fiziksel etkinliklerde harcanabilir. Ebeveynler çocukları için bir rol modeli olmalıdır. Ebeveynler çok aktif görünüyorsa, çocuklar daha aktif olmaya daha fazla eğilimli olur ve hayatlarının geri kalanında aktif kalırlar. Sporlara ve diğer fiziksel aktivitelere katılım, çocuklar için birçok fayda sağlayabilir. Organize sporlara katılım, gençlerin fiziksel ve sosyal becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Çocuğun olgunluk, beceri ve ilgi alanlarını spor katılımıyla eşleştiren bir dengenin sağlanması gerekir. Spor, çocuklara günlük yaşamın monotonluğundan bir değişiklik sunar. Ayrıca, onlar için eğlence ve fiziksel aktivite için yararlı bir araçtır.

Fiziksel etkinliklerin insan yaşamının önemli bir boyutunu oluşturduğu ve örgün eğitim sürecinin bir parçası olduğu kabul görmüş ve bilimsel olarak ortaya konmuştur. Beden Eğitimi; eğitim programlarının bütünlüyci bir parçası olma özelliği

¹¹³ MEB, **a.g.e.** 2006, s.4.

¹¹⁴ Karaküçük, **a.g.e.** 2016, s.552.

dolayısıyla bireyin fiziksel aktiviteler aracılığıyla psikomotor, bilişsel, duyuşsal ve sosyal alanda gelişimine katkıda bulunur. Buradan hareketle öğrenim yaşantısı boyunca bu dersi yeterince alan öğrencileri gelişimi diğer disiplinlere de katkı sağlayacak şekilde oluşmakta, toplum içerisinde istenmeyen obezite, şiddet, madde kullanımı v.b. davranışları daha düşük seviyelere düşürmektedir.¹¹⁵

Ülkemiz eğitim sisteminde mevcut programlarda, okul öncesi eğitim hariç her yaş grubu için beden eğitimi ve spor dersi yer almaktadır. Bu dersin amacı da Türk milli eğitimin amaçlarına hizmet eden şekilde düzenlenmesi gerekir. Ruhsal, bedensel ve sosyal bakımdan sağlıklı ve dengeli bireylerin yetişmesinde destekleyici olması beklenir. Müfredatımızda eğitim sistemi içerisinde yaş gruplarına uygun yeterli zaman ayrılması, ayrılan bu zamanın bilimsel veriler ışığında verimli değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Çoğumuz okullarda beden eğitimi dersinin nasıl işlendiğini ya da bazı ders veya sınavlar için nasıl harcandığı gerçeğini biliyoruz. Yapılması gereken şey, öncelikle beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğrencilerin kişilik ve sosyal gelişimlerinde, sorumluluk duygusu edinmelerinde; öğretmenliğini yaptıkları dersin ne denli önemli olduğu bilincine kavuşmaları gerekir. Bu uygulamaların sağlıklı yürütülmesi için her okulda yeterli spor alanları, zaman, araç gereç ve uzmanların sağlanmasının sporun sosyal, psikolojik yönden olumlu etkilerini görmek açısından önemlidir.¹¹⁶

Kaliteli beden eğitimi ve spor programları öğrencilerin fiziksel, zihinsel ve sosyal- duygusal gelişimlerine katkıda bulunur. Yine de beden eğitimi ve sporun eğitim verilerine katkıda bulunma potansiyelinin gerçekleşip gerçekleşmediği çoğunlukla öğretmenlerin kaliteli programları uygulamalarına ve okul sistemi içerisinde yaptıkları iş için aldıkları desteğe bağlıdır.¹¹⁷ Bir sağlıklı koruma davranışı olarak rekreasyonel sportif aktiviteler hayatın bütün dönemlerinde çok önemlidir. Konuya ilişkin farkındalık ilgili hizmet sektörleri, sağlık çalışanları ve sporla ilgili bütün disiplinlerin çalışanları tarafından daha geniş kitlelere yaygınlaştırılması gerekmektedir.¹¹⁸

¹¹⁵ MEB, **Ortaöğretim Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı** (9 – 12. Sınıflar) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Bursa, 2009, s.1.

¹¹⁶ Karagün, **a.g.m.** 2012, s.41.

¹¹⁷ Alpaslan Sürethan Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sergilediği Öğretim Davranışlarına İlişkin Algıları Ve Öğrencilerin Bu Dersle Karşı Geliştirdikleri Tutumları Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), 2008, s.28.

¹¹⁸ Karaküçük, **a.g.e.** 2016, s.552.

2.5.1.Programın Temel Yaklaşımı

Spor Dersi Öğretim Programı hazırlanırken öğrencinin aktif kılındığı program geliştirme yaklaşımları ve alan ile ilgili bilimsel ölçütler olmak üzere iki temel husus gözetilmiştir.¹¹⁹

a. Eğitimsel Yaklaşım Spor Dersi Öğretim Programı'nda yapılandırmacı yaklaşım, çoklu zekâ, öğrenci merkezli öğrenme gibi yaklaşımlar dikkate alınmıştır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme sürecinde ön bilgileri harekete geçirme, gelişim düzeyini dikkate alma, etkili iletişim kurma, anlam kurma, uygulama ve değerlendirme önemli kavramlardır. Öğrenci merkezli öğrenmeyi temel alan yapılandırmacı yaklaşım, öğrenme sürecinde öğrenci katılımına ve öğretmen rehberliğine ağırlık verilmektedir.

Bu programla, öğrencilerin spor konularının öğrenilme sürecinde etkin katılımcı olmaları esas alınmaktadır. Spor konularını öğrenme etkin bir süreç olarak ele alınmıştır. Programda, öğrencilerin araştırma yapabilecekleri, keşfedebilecekleri, problem çözebilecekleri, çözüm ve yaklaşımlarını paylaşım tartışabilecekleri ortamların sağlanmasının önemi vurgulanmıştır.¹²⁰ Beden Eğitimi dersinde yapılandırmacı yaklaşımın gerçekleştirilmesi, öğrenen merkezlilik ve aktif katılım ilkeleri doğrultusunda öğrencinin sürece etkin katılımı ve öğrendiklerini gerçek yaşama yansıtmasıyla mümkün olabilir. Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı hazırlanırken bu farklılıklar göz önüne alınmıştır.¹²¹

a. "Sportif Yaklaşım Program geliştirme süreci boyunca, spor hakkında bilimsel ve araştırmaya dayalı bilgi ön planda tutulmuş, bilimsel olmayan yanlış bilgilerden uzak durulmuştur. Bu çerçevede, programın hazırlanmasında; anlaşılmasına ve yorumlanmasına katkıda bulunması,"

b. "Evrensel boyutta insanlar, toplumlar ve milletlerarası ilişkilerde, spor ve sporun önemli bir etken olduğu, bu ilişkilerin olumlu yönde gelişebilmesi için bireylerin bilimsel yöntemle verilecek spor öğretimine ihtiyaç duydukları,"

c. "Öğrencilerin spor ve kültür dünyalarına genişlik kazandırmak ve başka ulus sporcularına ve vatandaşlarına karşı daha hoşgörülü ve anlayışlı davranışlarda bulunmalarını sağlamak amacıyla centilmenlik hakkında genel bilgilerin verilmesi,"

¹¹⁹ MEB, **a.g.e.** 2006, s.6.

¹²⁰ MEB, **a.g.e.** 2006, s.6.

¹²¹ MEB, **Ortaöğretim Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı** (9 – 12. Sınıflar) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Bursa, 2009, s.2.

d. “Sağlıklı bir spor öğretimiyle öğrencilerin, Türk Millî Eğitiminin Temel Amaçları arasında ifadesini bulan millî, ahlâkî, insanî ve kültürel değerleri benimsemeleri, beden, zihin, ahlâk, ruh, duygu bakımından dengeli ve sağlıklı gelişmeleri, böylece kültürel yabancılaştırmanın önlenmesi gibi hususlar hedef alınmıştır.”

Buna ek olarak, egzersiz, ödev, sunum ve grup projeleri ile ilgili olan stresli okul yaşamından çıkmak için mükemmel bir yoldur. Aslında, spor yapmak öğrencilerin rahatlama ve endişelerini azaltmalarına yardımcı olur. Ben şahsen, haftada en az üç kez spor salonuna gitmeden çılgın olacağımı düşünüyorum. Sağlık uzmanları, herhangi bir stres yönetimi faaliyetinde fiziksel aktivitenin anahtar bir bileşen olduğunu önermektedir. Çoğu öğrencinin spor yapmaması nedeni, kendilerini tembel hissetmek ve bunun için enerjiye sahip olmamaktır. Bununla birlikte, yoğun spor egzersizinin sizi bitkin bırakacağına dair inanç, araştırmalarla kanıtlanmıştır. Egzersiz kan aracılığıyla daha fazla oksijen pompaladığından ve tüm sistemi daha aktif hale getirdiğinden spor oynamanın faydaları, yoğun okul takvimini yönetmek için yapılması gereken her şeyi başarmak için daha fazla enerji veriyor demektir.

2.5.2. Programın Vizyonu

Beden eğitiminin sosyal kalkınmadaki olumlu etkisi, geniş kitlelerin beden eğitimi ve spor kültürüne sahip olmalarına bağlıdır. Bu gerçekten yola çıkarak beden eğitimi ve sporun yurt içine dönük olarak okul, kitle ve yarışma sporuna da temel oluşturacak şekilde yaygınlaştırılmasına gerek vardır. Beden eğitiminin başta okullar olmak üzere ülke geneline yaygınlaştırılması yani yatay hareketliliğin sağlanması, amaçlardan biri olmakla beraber; asıl amaç, sosyal kalkınmaya katkı sağlayan, kalite yükselmesinin de bir göstergesi olan dikey hareketliliğin sağlanmasıdır. Bu programın vizyonu öğrencileri; bedensel ve sportif etkinlikleri gerçekleştirmek için gereken bilgi ve becerileri edinmiş, bedensel olarak sağlıklı ve zinde, serbest zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirmeyi bilen, öğrendiklerini kişisel gelişiminde ve yaşantısında olumlu olarak kullanan bireyler olarak görmektir.¹²² Sporun eğitimdeki yeri açısından bakıldığında öncelikle rehberlik faaliyetlerinde psikolojik problemlerin önlenmesi veya psikolojik sorunlar ortaya çıkmış ise rehabilite çalışmalarında destekleyici olarak kullanılabilir. Stres ve öfke durumu ile baş etme açısından rahatlamayı sağlayan serotonin hormonunu salgılamada sporun

¹²² MEB, **a.g.e.** 2009, s.1.

etkisi düşünülürken; okullarda en önemli sorunlardan olan sınav kaygısı ve eğitim ortamlarında şiddetin önlenmesinde önemli ölçüde çözüm sağlayacağı kuşkusuzdur.

Okullarda spor etkinlikleri öğrencilerin ilgi ve yeteneğine uygun ve grup halinde uygulanırsa problem çözümünde destekleyicidir. Yine çoklu zekâ kuramına göre, eğitimde farklı branşlarda akademik başarısı düşük öğrencilerin; dikkat ve algılamalarını geliştirici sportif çalışmalar yapılarak eğitime destek sağlanabilir. Ayrıca sporun oyun kısmı kullanılarak; öğrencilerin sorumluluk duygusunu geliştirme, zamanı etkin kullanma, disipline olma, oyunun bile kuraldan ibaret olduğu konusunda farkındalık sağlayabilir.¹²³ Sosyal açıdan bakıldığında spor, insanları bir araya getiren ve topluluk hissi yaratan güçlü bir araçtır. İnsanları her kesimden birbirine bağlayan bağlantılar geliştirirler.

2.5.3. Beden Eğitimi Dersi Genel Amaçları

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda yer alan 58. Madde: "Devlet; gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar vb. kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır." ve 59. Madde: "Devlet; her yaşta Türkiye vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet, başarılı sporcuyu korur." ve Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirlenen genel amaçlar doğrultusunda, beden eğitimi dersinin genel amaçları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Bu öğretim programının amacı öğrenciyi;

1. "Atatürk'ün ve Türk düşünürlerinin beden eğitimi ve spor ile ilgili düşüncelerini özümsemiş, millî bayram ve kurtuluş günlerinin anlam ve önemini kavramış dolayısıyla bu anlamdaki tüm etkinliklere katılmaya gönüllü,"
2. "Fiziksel etkinliklere katılım yoluyla, hareket bilgi ve becerilerini geliştiren ve bu becerileri alışkanlık hâline getiren,"
3. "Sportif etkinlikler yoluyla, spora özgü kuralları, bilgi ve becerileri uygulayabilen ve bu becerileri yaşantısında olumlu olarak kullanabilen,"
4. "Düzenli etkin katılım ile sağlığı güçlendirici bilgi ve becerileri yaşamında ve kişisel gelişiminde kullanabilen,"

¹²³ Karagün, *a.g.m.* 2012, ss.41.

5. “Spor organizasyonlarına katılım yoluyla, spor bilinci gelişmiş sosyal bireyler olarak yetiştirmektir.”¹²⁴

2.5.4.Öğretim Modelleri

Beden Eğitimi programıyla Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmak hedeflenir.¹²⁵ Literatürde taktiksel oyun yaklaşımı, spor eğitimi, bireysel ve sosyal sorumluluk, doğrudan öğretim, bireyselleştirilmiş öğretim, akran öğretimi ve işbirliğine dayalı öğretim modellerinden yaygın olarak söz edilmektedir.

Dersler işlenirken özellikle hareket eğitiminin bilişsel boyutuna ilişkin kazanımlara ait etkinliklerde anlatım, soru-yanıt, dramatizasyon, örnek olay inceleme, tartışma, bilgisayarlı öğretim, beyin fırtınası, gösteri, yansıtma, grup ya da takım oyunları, gözlem, gezi ve projelerden yararlanıla bilinir.¹²⁶ Çalışmalar, egzersizin beyindeki kan akışını arttırdığını ve vücudun sınırlar arasında daha fazla bağlantı kurmasına yardım ederek konsantrasyonun artmasına, hafızanın güçlendirilmesine, teşvik edilen yaratıcılığa ve daha iyi gelişmiş problem çözme becerilerine sahip olduğunu göstermiştir. Kısacası, spor yapmak, beyin gelişmesine yardımcı olur ve daha iyi çalışmasını sağlar.

2.5.4.1.Taktiksel Oyun Yaklaşımı Modeli

“Taktiksel Oyun Yaklaşımı TOYA”nın temelinde, öğrencilerin zihinsel olarak etkin bir şekilde oyuna katılarak fiziksel becerileri öğrenmeleri vardır.¹²⁷ Bu modelin temel düşüncesine göre taktikler öğrencilerin düzeylerine göre verilebilir ancak oyunlarda zorluk dereceleri şeklinde sınıflandırılabilir. Örneğin, hedef futbolda savunma yapmaksa, topu kazanmak, karşı sahaya göndermek ve kendi alanını savunmak gerekir. Bunun birinci zorluk derecesi savunma, hedefi belirleme ve baskı olabilir. Bunun için iyi pozisyon alarak topa sahip olmak gerekir. İkinci zorluk derecesi ise, topu hızlı çıkararak etkili pas verme ve top kapma olabilir. Bunlar, her oyunun özelliğine, öğrencilerin yaş ve beceri düzeylerine göre düzenlenebilir. TOYA

¹²⁴ MEB, **a.g.e.** 2009, s.4.

¹²⁵ MEB, **a.g.e.** 2009, s.1.

¹²⁶ MEB, **a.g.e.** 2006, s.19.

¹²⁷ Demirhan **a.g.e.** 2012, s.154.

modelinin anahtar rolü, taktiksel farkındalığı sağlayacak biçimde öğrencilerin oyunu anlamaya yönelik karar vermeleri ve oyun anlayışlarını iyi tasarlanmış oyunlar yoluyla geliştirmeleridir. Bu modelde öğretmenin görevi, öğrencinin beceri düzeyi ve yeteneği ne olursa olsun hoşlanacağı, etkin katılım sağlayacağı ve oyunu anlayacağı fırsatları yaratmaktır. Diğer yandan, oyunu örneklendirme, temsil etme, abartma ve taktiksel karmaşıklık şeklinde adlandırılan pedagojik ilkelere dikkat edilmelidir. Öğretmen, oyunları uyarlarken, planlarken, yönetirken ve oyunları öğretirken işlem basamaklarına uygun davranmalıdır.¹²⁸ Taktik oyun yaklaşımında, öğrencilere taktik bilinci vermek amaçlanır ve bilişsel bilgi, oyun oynanırken edinilir. Taktik oyun yaklaşımının üç özelliği vardır. Bunlar; taktik oyunlar sınıflandırma sistemi, taktik hareket gerektiren kurallı oyunlar ve taktik problemlerin belirlenmesidir. Bilişsel, fiziksel ve devinişsel gelişim üst düzeydedir.¹²⁹

Okullarda verilen beden eğitimi dersleri, bireylere çocukluk ve gençlik çağlarında yaşam boyu sağlıklı olabilmelerine imkân sağlayan bir takım becerileri, fiziksel etkinlikler yoluyla öğrenme ve uygulama olanağı sağlar. Beden eğitimi, bireylerde yalnızca fiziksel becerilerin gelişimini değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal becerileri, bilişsel süreçleri ve ahlaki unsurları da içinde barındıran geniş bir beceri yelpazesini kapsamaktadır. Beden eğitimi derslerinde oyun yoluyla edinilen yardımlaşma, fair play, kazanma ve kaybetmeyi kabullenebilme, mücadele edebilme gibi sosyal kazanımlar, bu dersin okul programlarındaki yerini önemli kılmaktadır. Beden eğitimi derslerinde uygulanan fiziksel etkinlikler bireylere dengeli ruhsal davranışlar sergileme hususunda yardımcı olmaktadır. Özellikle bireylerin öz güveni pekiştirmelerine ve stres gibi olumsuz duygularla baş edebilmelerine katkı sağlamaktadır. Bunun yanında beden eğitimi dersleri bireylerin akranları ve öğretmenleriyle yakın sosyal ilişkiler geliştirmesine olanak sağlamaktadır.¹³⁰ Ebeveynler gençler için en iyisini istiyorlarsa, çocuklarını katılmak istemediği bir yere sokmamak önemlidir. Bir spor yapmak, gönüllü olmalı ve genç için eğlenceli bir deneyim olmalıdır. Birçok antrenör ve anne-babalar bir oyun kazanmak için elinden gelenin en iyisini yapmalarını isterken, bir gencin sporu sevmesini teşvik etmenin en iyi yolu değildir. Çocuğun seçtiği sporlarda olağanüstü bir başarı için her zaman tebrik edilmesi gerekir. Bazen bir spor dalında mükemmelleşmenin zaman aldığı görülür. Bu durumda cesaretlendirmeye devam edilmesi gerektiği açıktır.

¹²⁸ Demirhan **a.g.e.** 2012, s.154.

¹²⁹ MEB, **a.g.e.** 2009, s.21.

¹³⁰ Tuğçe, Karaşahinoğlu **Ortaokullarda Beden Eğitimi Öğretmenine İlişkin Metaforik Algılar** Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Entitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), 2015, s.1.

2.5.4.2.Spor Eğitimi Modeli

Eğitimin, kendine ve topluma yararlı bireyler yetiştirme hususunda temel öğelerinden biri de öğretmenlerdir. Sağlıklı ve verimli bireyler yetiştirmenin yolu nitelikli öğretmenlerden geçmektedir. Bunun yanında bireylerin çocukluk ve gençlik dönemlerinde hayatı öğrenmeleri ve hayata karşı bakış açısı geliştirmelerinin bir yolu da kendilerine bir yetişkini rol model almalarıdır. Bu yetişkinler aile büyükleri, tanıdıklar veya öğretmenler olabilir. Bu yaklaşım göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin eğitimdeki rolü önem kazanmaktadır. Beden eğitiminin bireyi tüm gelişim boyutlarında bir bütün olarak eğitme amacı, bu amaca hizmet etme sürecinde beden eğitimi öğretmenlerini de önemli kılmaktadır. Beden eğitimi öğretmenin mesleki ve alan yeterliğine sahip olmasının yanında öğrencilere örnek olacak tutum ve davranışlar sergilemesi eğitimin bütünlüğüne katkı sağlayacaktır.¹³¹ Çoğu diğer ilgi alanlarında olduğu gibi, sporlar çocukların hayatına egemen olursa, çocukların daha önemli hedeflere ulaşması engellenebilir. Üstün zekâlı sporcular alternatif fırsatlar için kendilerini hazırlamalıdır. İnanılmaz rekabet ve öngörülemeyen fiziki yaralar, en yetenekli sporcuların bile kendi seçtikleri kariyer zevkini engelleyebilir.

Spor eğitimi modelinin ana hedefi becerili, bilgili ve istekli spor insanları yetiştirmektir. Becerili bir spor insanı, oyunlara katılabilmek için gerekli becerileri sergiler, oyunun gerektirdiği stratejileri anlar ve uygular. Bilgili bir spor insanı, oyun/spor kurallarını, ritüellerini ve geleneklerini anlar ve değer verir, oyun/spor içindeki iyi ve kötü uygulamaları ayırt eder. İstekli spor insanı hem daha iyi bir katılımcı hem de spor taraftarı ve seyircisi olarak bilinçli bir tüketicidir. Her türlü spor etkinliğinde spor kültürünü koruyacak ve geliştirecek şekilde davranır, sporla ilgili gruplara istekli şekilde katılır.¹³² Toplumumuz rekabetçi ve çocuklarımıza rekabet halinde davranmalarını ve hem iyi spor olarak hem kazanmak hem de kaybetmek için nasıl öğretmeliyiz. Çocuklar kazanın ve kaybetmenin geçici olduğunu ve vazgeçemediklerini veya vazgeçemediklerini öğrenmelidirler. Bir takım oyuncusu olmayı öğrenmek, dikkatin merkezi olmayı tercih eden çocuklar için de önemlidir. İyi sportmenlik anlayışlarına dayanarak kendileri için her zaman iyi tavsiyelerde bulunabilirler. Bununla birlikte, başarıları için takip ve öz disiplin verilmesinin özendirilmesi, ne yapmaları gerektiğini kabul ettiklerinden daha zor olabilir.

¹³¹ Kardeşahinoğlu **a.g.t.** 2015, s.1.

¹³² Demirhan **a.g.e.** 2012, s.155.

Bu model, beden eğitimi dersinde gerçek yaşamdaki sportif organizasyonlara benzer bir ortamı oluşturarak öğrencilerin çok yönlü gelişimini sağlamayı hedeflemektedir. Yaklaşık 10 haftalık bir dönem için öğrencilerle birlikte bir spor branşı seçilir. Sınıf, eşit sayıda takımlara bölünür. Takımlar içindeki her bir öğrenci, sporculuk yanında antrenör, basın mensubu, istatistikçi, malzemeci vb. farklı roller alır. 10 haftanın ilk 5-6 haftasında öğrenciler, antrenörleri eşliğinde, son 5-6 haftada yapılacak sınıf içi müsabakalara hazırlanırlar. Takımlar, son 4-5 haftada kendi aralarında sınıf içi resmî maçlar yaparlar. Basın mensubu, istatistikçi, malzemeci vb. görevlerde olanlar kendi sorumlulukları doğrultusunda takımları ile ilgili bilgi ve verileri toplar. Bunları öğretmenle, sınıfla ve okulla paylaşırlar.¹³³

Beden eğitiminin eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğu reddedilemez bir gerçektir. Beden eğitiminin temel amaçlarından biri olan sağlıklı bir yaşam tarzı edinebilme, genel eğitimin topluma sağlıklı bir şekilde uyum sağlama amacına hizmet etmektedir.¹³⁴ Model; sezonlar, takım üyeliği, resmi müsabakalar, kayıt tutma, festival ve sonuç etkinliği olmak üzere altı alt boyuttan oluşur.¹³⁵

“Sezonlar: Öğrencilerin bir spor dalını öğrendikleri süreyi ifade eder. Sezon başlamadan önce gerekli olan hazırlıklar; spor dalı veya etkinlik seçimi, alan ve malzeme, sezonun uzunluğu, takımlar, roller, öğrenme rollerini destekleme, takım kimliği, takım görevlerine ilişkin sorumluluklar, takım görevlerine ilişkin gerekli malzemeler, içerik geliştirme, öğretim destekleri, giriş etkinliği, fair play, sonuç-kapanış etkinliği, değerlendirme protokolleri ve sezon şampiyonluğudur.”

“Takım üyeliği: Öğrenciler sezon boyunca bir takımın üyesi olurlar. Her bir üye, takım içinde oyuncu olarak görev almanın yanında takım idarecisi, antrenör, hakem, kondisyoner, ilk yardım görevlisi, istatistikçi, malzemeci ve basın mensubu gibi farklı rollerde görev alır.”

“Resmi müsabakalar: Sezonlar, hazırlık çalışmalarının yanı sıra diğer takımlarla yapılan ve zamanı planlanmış müsabakaları da içerir. Müsabaka programları, sezon başında belirlenir ve takımlar bu programa göre hazırlıklarını yaparlar.”

“Kayıt tutma: Müsabaka sonuçları ile birlikte, takımların ve sporcuların o sezon için seçilen spora özgü performanslarının değerlendirilmesinde kullanılır. Takımdaki hakem, basın mensubu ve istatistikle ilgili öğrencilerin görevini tanımlamaktadır.”

¹³³ MEB, **a.g.t.** 2009, s.21.

¹³⁴ Karahanoğlu **a.g.t.**,2015, s.1.

¹³⁵ Demirhan **a.g.e.** 2012, s.155.

“Festival: Spor eğitimindeki uygulamalar bir festival havasında düzenlenir. Sportif etkinliklerin yanında, takımlara isim bulmak, fotoğraf çekmek vb. etkinlikler festival havasının oluşturulmasında önemlidir.”

“Sonuç etkinliği: Spor eğitimi sezonunun son bölümünde, hazırlık ve resmi müsabakalardan sonra bir “sonuç etkinliği” düzenlenir.”

2.5.4.3. Bireysel ve Sosyal Sorumluluk Modeli

Bireyde bütünsel gelişimin sağlanabilmesi için kişisel ve sosyal değerlerin de kazanılması gerekmektedir. Çünkü eğitim yaşamdan farklı bir şey değil yaşamın kendisidir.¹³⁶ Bu modelin temel varsayımı kişisel ve sosyal sorumluluk öğrenmesinin fiziksel etkinlik öğrenmesi ile iç içe olduğudur. Buna göre öğrenciler ders içinde aldıkları ve gösterdikleri sorumlu davranışları okula, günlük hayatına ve toplumsal yaşama taşımalıdır. Öğrenme ortamı bu bakış açısıyla yapılandırılır. Duygusal ve toplumsal gelişim üst düzeydedir.¹³⁷ İnsanların kendini iyi hissettiği ve istediği bir boş zamanında, eğlendiği bir sportif aktiviteye katılımı mental olarak mutlak bir iyi hissetme sağlayabilir. Herhangi bir egzersiz aktivitesinden rekreasyon aktivitelerini ayıran en temel özellik budur. Fiziksel olarak yarar sağlamasının yanında mental olarak da kendini iyi hissettiren bir aktivitenin, bütünleşik olarak iyi gelmesi muhtemeldir. Böylece insan, iş-aile hayatı ya da çevreye bağlı olarak yaşadığı stres, üzgün olma, mutsuzluk, depresyon gibi duygu durumlarıyla daha kolay baş edebilir.¹³⁸ İyi sporcu yeteneği, sınıfta ve hayat boyu başarıya genelleştirilebilecek kurallar sağlar. Zorlu spor yarışmalarına katılım, çocuklara sınıf zorluğundan hoşlanmalarını öğretir. Aynı zamanda çocuklara rekabetçi bir toplumda işlev yapmalarını öğretir. Spor dünyası, birisinin okul oyunu ve hayat oyunu oynayabileceğini yansıtır. İyi sporcular oyuna devam eder ve kaybedildikleri zamanlarda bile en iyilerini yaparlar. Bazılarını kazanacaklarını ve bazılarını kaybedeceklerini biliyorlar. Kendilerini disiplin altına alırlar. Sporları için gerekli becerileri yorucu düzenlilikle uygularlar. Eğitim, yaşam başarıları, sanatta, bilimlerde, iş dünyasında ve hükümette yaratıcı katkılar benzer azim ve öz disiplin gerektirir.

¹³⁶ Demirhan **a.g.e.** 2012, s.156.

¹³⁷ MEB, **a.g.e.** 2009, s.21.

¹³⁸ Karaküçük, **a.g.e.** 2016, s.553.

2.5.4.4.Doğrudan Öğretim Modeli

Yaşam boyu spor alışkanlığının ve beden eğitimi disiplininin küçük yaşlarda kazanılması bireylerin gelecekte yaşam kalitelerini artırmalarına katkı sağlamaktadır. Okullarda verilen beden eğitimi dersleri bu sağlıklı ve disiplinli hayatın ilk basamağını oluşturmaktadır. Aynı zamanda sosyal ilişkilerin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu sebeple bir beden eğitimi dersinin içeriği, kazanımları ve uygulanışı bireyleri hayata hazırlamada önemli bir rol oynamaktadır.¹³⁹

Doğrudan öğretim modeli, Engelman ve diğerleri tarafından tasarlanmıştır. Modelin temel varsayımlarından biri “Eğer öğrenci öğrenemiyorsa öğretici öğretemiyordur” şeklinde ifade edilir. Bu varsayım, en zayıf öğrencinin bile eğer kendisine öğretilirse belirli bir alanda en iyi şekilde öğrenebileceğini göstermektedir. Bu varsayım Bloom’un “Okulda Öğrenme” modeline benzer. Çünkü Bloom’a göre de, eğer bireye yeterince zaman verilirse ve koşullar sağlanırsa birey öğrenebilir. Doğrudan öğretim modeli öğretmen merkezlidir ve iyi organize edilmiş çok sayıda fikir ve kavramla dolu kaynaklar ile öğrencileri donatmayı temel alır. Bu durumda öğrenci edilgen durumdadır. Ancak, öğretmen ve öğrenci arasında etkileşim olduğundan, öğrenci sürece etkin şekilde katılır. Felsefi temel olarak realizm ve onun eğitime yansımaları esaslıca dayanan modele göre bilgi mutlak ve kesindir. Öğretmenin görevi öğrenciye yol göstererek öğretmek ve onu sürekli denetlemektir. Model davranış değiştirmeyi ve yeni davranışlar kazandırmayı temele aldığından, davranışçılık kuramına dayalı olarak geliştiği söylenebilir. Bu bağlamda öğretmen, hedeflenen hareket, beceri ya da bilişsel bilgiyi öğrencilere sunar ve öğrencilerin sunulanları almalarını ve uygulamalarını bekler, uygulamalar sonucuna göre dönüt sunar. Bilgiyi ve ortamı organize eden öğretmen öğrencilerden yönergeleri takip etmelerini ister. Sorular öğretmen tarafından sorulur. Modelin temelini, öğretmenin, öğrencilerin yaptıklarını gözlemlemesi ve yüksek oranda olumlu ve doğru dönüt sağlayabilmesi için mümkün olduğunca öğrenciye çok sayıda denetimli uygulama girişimi sağlamak oluşturur.¹⁴⁰ Derslerin tekdüzeliği, öğrenciler arasında sağlıklı bir rekabet ruhu ve yaşam ilgisini yaratan oyun dışı spor ve çeşitli spor dallarına katılım ve dışa açıklık ile çok daha küçültülmüştür. Eğitimde oyunların ve sporun birçok yararı vardır. Futbol, kros, yüzme, badminton, tenis vb. Açık hava oyunları birçok avantaja sahiptir. Bunlardan herhangi birine katılmak sonuçsuz ya da anlamsız bir

¹³⁹ Karaşahinoğlu **a.g.e.** 2015, s.2.

¹⁴⁰ Demirhan **a.g.e.** 2012, s.157.

uğraştır değil. Anında kazanç sağlamayabilirler. Şimdilik sağlıklarını anlatabilir ve eğitimin geçici olarak etkilenmesine neden olabilirler. Ancak açık hava oyunları yavaş yavaş sağlıklı bir vücut oluşturur ve zihni enerjik hale getirir.

2.5.4.5. Bireyselleştirilmiş Öğretim Modeli

Ülkemizde ve dünyada spora başlama yaşı giderek düşmektedir. Bu sebeple okullarda, beden eğitimi öğretmenleri tarafından yapılan yetenek seçimi ve öğrencileri uygun spor branşlarına yönlendirme görevleri de önem arz etmektedir. Öğrencilerde, hızlı fiziksel ve fizyolojik gelişim dönemi ve performans sporlarına yönelim ortaokul çağlarına denk geldiği için ortaokullarda beden eğitimi derslerinin önemi giderek artmaktadır. Bunun yanında, öğrencilerin spora başlamaları ve devam etmeleri hususlarında beden eğitimi öğretmenin rehberliği de büyük rol oynamaktadır.¹⁴¹

Sonuçta öğretmenler, “öğrenen merkezlik” ilkelerinden hareketle derslerini planlamalı ve işlemelidirler. Ders işlerken öğrencilerin özellikleri, çevre koşulları, okulun olanakları, öğrencinin ilgi, istek ve gereksinimleri, öğretim yöntemlerinin özellikleri, engelli öğrencilerin varlığı vb. değişkenlere göre değişik öğretim yöntemlerinden yararlanılabilir.¹⁴²

Özellikle bireysel sporlar, bowling ve frisbee gibi rekreasyonel etkinlikler, dans ve fiziksel uygunlukla ilgili çalışmalar bireyselleştirilmiş öğretimle gerçekleştirilebilir. Öncelikle, bu etkinliklerle ilgili öğrencileri bilgilendirici materyaller hazırlanmalı ve görsel materyallerle sunum yapılmalıdır. Öğrencilerin uygulamaları sırasında önceden hazırlanmış kayıt formlarına öğrencilerin yapabildikleri ve yapamadıkları davranış formları işlenmelidir. Uygulamaların ardından kayıt formlarına bağlı olarak öğrencilere düzeltici dönütler verilmeli ve yeni uygulamalar yapılmalıdır.¹⁴³

2.5.4.6. Akran Öğretimi Modeli

Ergenlik, dürtüsel süreçlerin öneminin açıkça ön plana çıktığı tüm yaşam dönemleri arasında öteden beri en fazla dikkat çekenidir.¹⁴⁴ Ergenliğin zorlu

¹⁴¹ Karaşahinoğlu **a.g.e.** 2015, s.4.

¹⁴² MEB, **a.g.e.** 2009, s.19.

¹⁴³ Demirhan **a.g.e.** 2012, s.159.

¹⁴⁴ Sigmunt Freud, **Ben ve Savunma Mekanizmaları** (Çev. Yeşim Erim) Metis Yayınları. İstanbul, 2011, s.97.

gelişimsel süreçlerinde sportif faaliyetlere yöneltmek fiziksel ve ruhsal sağlık açısından yararlı olacaktır.

Yaşamda birçok şeyi akranlarımızdan öğrendiğimizi yadsıyamayız. Bunların birçoğu da, formal eğitim ortamında öğrendiklerimizden daha kalıcıdır, çünkü onları sürekli kullanırız. Sınıflar yaşamın kendisi olmadığı sürece de, bu durum sürecektir.¹⁴⁵ Değişen dünya ile hastalıklar ve sebepleri de değişmektedir. Hayatı giren teknoloji insanlara konfor sunmakla beraber hareketlilik de bunun sonucu obezite, kardiyovasküler hastalıklar gibi sağlık sorunları daha yoğun hale gelmiştir. Bu hastalıkların ortaya çıkması geç kalınmış bir yaşam tarzı yansımasıdır. Hastalığın tedavisinden önce hastalığı önlemek ekonomik anlamda insanı daha az yıpratır. Bu noktada hayatımıza fitness ve wellness kavramları girer. Hayat boyu zinde ve aktif hissetmek, kişinin potansiyelini ve ya bileceklerini maksimum seviyeye çıkarmak duygusal anlamda tam bir doyum fiziksel iyilik sağlar, ruhen ve bedenen sağlıklı, mutlu, esen bireyler yaratır Bu durum bütün toplumu olumlu etkiler ve yaşamla iç içe gelişen dünyayla entegre entelektüel bir toplum oluşmasına sebep olabilir.¹⁴⁶

2.5.4.7. İşbirliğine Dayalı Öğretim Modeli

Bu model farklı özellikleri olan ve değişik sosyo-kültürel kaynaklardan gelen öğrencilerin ortak bir amaç doğrultusunda küçük gruplar halinde çalışarak birbirlerinin öğrenmelerine yardım etme amacıyla yapılır.¹⁴⁷ Beden eğitimi öğretmenleri, okul yöneticileri, diğer öğretmenler, veliler ve en önemlisi de öğrenciler tarafından her zaman diğer öğretmenlerden farklı görülen ve ilgi odağı olan insanlardır. Beden eğitimi öğretmenleri, ders kapsam ve işleyişi itibarıyla öğrencilerle daha yakın iletişim kurabilme olanağına sahiptir. Öğrencilerin okul ortamında öğretmenlerini rol model alma eğiliminde olmaları göz önünde bulundurulduğunda, bu iletişimin mümkün olduğunca sağlıklı olması konusunda hassasiyet gösterilmelidir.¹⁴⁸ Sağlıklı ve mutlu insanlar; arkadaşları ile eğlenir, tatmin edici bir konu üzerine oldukça sıkı çalışır, bol bol egzersiz yapar ve oyunun ve boş zamanın tadını çıkarır, bu insanlar, nasıl gülüneceğini bilir ve sıklıkla gülerler. Başkaları için fedakârlık yapar ve yaşamda derin bir anlamın olduğunu keşfetmiş gibi görünürler. Gerçek mutluluk eğilimi, pek çok insanın katlandığı gerginlik ve depresyondan

¹⁴⁵ Demirhan **a.g.e.** 2012, s.159.

¹⁴⁶ Karaküçük, **a.g.e.** 2016, s.555.

¹⁴⁷ Demirhan **a.g.e.** 2012, s.160.

¹⁴⁸ Karaşahinoğlu **a.g.e.** 2015, s.4.

arınmışlığı işaret eder. Duygusal açıdan esen olan insanlar da ara sıra bizleri tümüyle rahatsız eden depresyon ve mutsuzluk ile karşı karşıya kalır ancak bu insanların farkı, yaşanan depresyon ve mutsuzluk sonrası kendilerini toplama kabiliyetinde yatar. Duygusal açıdan esen olan insanlar, küçük aksaklıklarla karşılaşır ve tüm bunlara rağmen hayatın tadını çıkarırlar. Bu insanlar, yaşanan durumu tekrar anlatarak, bu durumu nasıl değiştirebileceklerini merak ederek veya geçmiş üzerinde çok fazla durarak enerjilerini veya zamanlarını boşa harcamaz.¹⁴⁹ Toplumumuz rekabetçi ve çocuklarımıza rekabet halinde davranmalarını ve hem iyi spor olarak hem kazanmak hem de kaybetmek için nasıl öğretmeliyiz. Çocuklar kazanın ve kaybetmenin geçici olduğunu ve vazgeçemediklerini veya vazgeçemediklerini öğrenmelidirler. Bir takım oyuncusu olmayı öğrenmek, dikkatin merkezi olmayı tercih eden çocuklar için de önemlidir.

Sonuç olarak, sınıf ortamında öğretmen odaklı, öğretmen anlatımlarına dayalı bir yöntem yerine; bazı derslerde, konu öğretiminin sportif oyunlarla desteklenmesi, öğrenci merkezli ve farklı ortamlarda yapılması, göz önünde olan sporcuların birer rol model olduklarını ve yeni yetişen bireylerin eğitiminde, kişilik gelişiminde önemli bir örnek olduklarını bilmeleri gerekmektedir. Sporcu yetiştiren kulüplerin de bu bilinci taşımaları ve rol model olma konusunda sporcuları bilinçlendirmeleri önemlidir. Ayrıca medya, kimlik arayışı dönemde ergenlerin yanlış rol modellerle özdeşleştiklerini unutmadan ve şiddetin önlenmesinde toplumsal sorumluluğunu hatırlayarak görevini yapmalıdır. Sporla ilgili görüntüleri yansıtırken sosyal öğrenme açısından bir örnek sunduklarını bilerek hareket etmelidir.¹⁵⁰

2.6.Çocuğun Spora Yönlendirilmesinde Ailenin Rolü

Sosyal duygunun köklerini araştırırken ilk ve en önemli faktör olarak anne ile karşılaşırız. Ona bu rolü tabiat vermektedir. Annenin çocuğu ile ilişkisi içten gelen bir işbirliğidir.¹⁵¹ Tüm bu bilgiler ışığında çocukları aktif spor yapan ailelerin çocuklarına yaklaşımları aşağıdaki gibi olmalıdır diyebiliriz. Spordan zevk alın, kendi hedeflerinizi belirleyin ve çocuğunuza pozitif bir model olun. Çocuğunuzun fiziksel yetenekleri konusunda gerçekçi olun. Çocuğunuzun aktif zaman geçirmesi için teşvik edin. Çocuğunuzun istemediği hiçbir aktiviteye zorlamayın. Çocuğunuz kazansa da, kaybetse de onu sevdiğinizi bildiğinden emin olun. Sonuç olarak spor yapma

¹⁴⁹ Karaküçük, **a.g.e.** 2016, s.563.

¹⁵⁰ Karagün, **a.g.m.** 2012, s.41.

¹⁵¹ Alfred, Adler **Sosyal Duygunun Gelişiminde Bireysel Psikoloji**, İstanbul: hayat Yayıncılık, 2002: s.31.

alışkanlığı aile, okul ve çevre ile etkileşim halindedir ve bu etkiler çocuğun sağlığını doğrudan etkilemektedir.¹⁵² Fiziksel sağlıklı olma durumu ile en çok ilgili olan boyuttur. Bireyin, fiziksel sağlığını koruma ve sağlık problemleri ile ilgilenme kabiliyetine ilişkin güven ve iyimserliği gerektirir. Fiziksel açıdan esen olan bireyler, fiziksel olarak aktiftir. Bu bireyler düzenli olarak egzersiz yapar, dengeli beslenir, tavsiye edilen vücut ağırlığını korur, yeterince uyur, güvenli şekilde cinsel ilişkide bulunur, Çevresel açıdan kirli maddelere maruz kalma düzeyini en aza indirir ve zararlı maddelerden (tütün ve aşırı alkol dâhil olmak üzere) uzak durur. Ayrıca, fiziksel açıdan esen olan bireyler ani kalp durmasına yönelik iyi bir dayanıklılık, yeterli kas gücü ve esnekliği, uygun vücut bileşimi ve günlük hayatın olağan ve sıra dışı gerekliliklerini güvenli ve etkili bir şekilde karşılama kabiliyeti sergiler.¹⁵³ Sporun önemi sadece fiziksel olarak uygun olmakla kalmaz, aynı zamanda çalışmalarında da olumlu etkilere sahiptir. Çocukların spora katılımı son derece önemlidir ve okul müfredatının bir parçası olarak teşvik edilmelidir. Dijital çağ, çocukların boş zamanlarını geçirme biçiminde büyük bir değişim meydana getirmiştir. Ana babalar ve öğretmenler çocukları tekrar oyun alanına getirmek için çaba sarf etmelidir.

Ebeveynler gençler için en iyisini istiyorlarsa, çocuklarını katılmak istemediği bir yere sokmamak önemlidir. Bir spor yapmak, gönüllü olmalı ve genç için eğlenceli bir deneyim olmalıdır. Birçok antrenör ve anne-babalar bir oyun kazanmak için elinden gelenin en iyisini yapmalarını isterken, bir gencin sporu sevmesini teşvik etmenin en iyi yolu zorlamak değildir. Çocuğun seçtiği sporlarda olağanüstü bir başarı için her zaman tebrik edilmesi gerekir. Bazen bir spor dalında mükemmelleşmenin zaman aldığı görülür. Bu durumda cesaretlendirmeye devam edilmesi gerektiği açıktır.

2.7.Beden Eğitimi Dersine İlişkin Araştırmalar

Alpaslan ortaöğretimde okuyan öğrencilerinin beden eğitimi öğretmenlerine ilişkin derste sergiledikleri öğretim davranışlarını değerlendirdiği araştırma sonuçlara göre dersin «sonuç alma» aşamasında yer alan davranışlar düşük düzeyde; doğrudan hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik «başlangıç» ve «geliştirme» aşamasındaki davranışlar ise daha iyi düzeyde sergilendiğini göstermektedir. Öğrencilerin lisanslı sporcu olup olamamaları açısından bakıldığında yine bu öğrencilerin Beden eğitimi dersine giren öğretmenlerinin sınıf içerisindeki

¹⁵² Küçük **a.g.e.** 2016, s.46.

¹⁵³ Karaküçük, **a.g.e.** 2016, s.562.

davranışlarını değerlendirmeleri istenildiğinde lisanslı sporcu olanların ortalamaları lisansız öğrencilere göre daha olumlu çıkmıştır. Yapılan araştırmaya göre öğrencilerin Beden Eğitimi dersine karşı olan tutum puanlarının Kız ve Erkek öğrencilere göre anlamlı bir fark göstermediği tespit edilmiştir.¹⁵⁴

Arslan, çalışmasında ilkököl öğretmenlerinin beden eğitimi ders programlarına ve beden eğitimi dersine yönelik görüşlerini saptamak ve bu görüşler arasında cinsiyete, hizmet yılına ve mezun oldukları bölüme göre anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmektedir. Çalışmaya Denizli ili merkez ilçedeki ilköğretim okullarında görev yapan 425 sınıf öğretmeni katılmıştır. Çalışmada veri toplama araçları olarak, “Okul Sağlık İndeksi-Beden Eğitimi Ölçeği”, sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine ilişkin görüşlerine yönelik “olumlu” ve “olumsuz” ifadelerin aynı cümlede yer aldığı ve öğretmenlerin bunlardan birini tercih ederek yanıtladıkları 5 soruluk anket ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Yapılan güvenilirlik çalışmasında, kadın sınıf öğretmenlerinin ölçek puanlarının erkek sınıf öğretmenlerinden fazla olduğu, Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ders programlarına ilişkin görüşlerinin olumlu olmadığı söylenebilir.¹⁵⁵

Güllü ve Güçlü'nün yapmış oldukları araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını tespit etmek için geçerli ve güvenilir yeni bir tutum ölçeği geliştirmeyi amaçlamışlardır. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği, 600 öğrenciye uygulanarak geliştirilmiştir. Bu sonuçlar ortaöğretim öğrencileri için hazırlanmış beden eğitimi dersi tutum ölçeğinin geçerliği ve güvenilirliği sağlamış olduğunu göstermektedir.¹⁵⁶

Ünlü ve Karahan Türkiye okullarında öğrenime devam eden yabancı uyruklu öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarını tespit etmeye çalıştığı araştırmada beden eğitimi dersinin kısmen öğrencilerce beğenildiği yurtdışındaki okullarda beden eğitimi dersine daha fazla önemsendiği ve öğrencilerin sportif faaliyetlerde daha başarılı ve daha istekli olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.¹⁵⁷

¹⁵⁴ Sürethan *a.g.t.* 2008, s.iii.

¹⁵⁵ Yunus Arslan *Sınıf Öğretmenlerinin İlköğretim Birinci Kademe Beden Eğitimi Ders Programlarına Ve Beden Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri* Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü 2008 s.iv (Yüksek Lisans Tezi)

¹⁵⁶ Güllü ve Güçlü *a.g.m.* 2009, 138-149

¹⁵⁷ Ünlü Karahan, *Türkiyede Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Tespit Edilmesi*, Aksaray Ün. Besyo, 2010.

Sandıkçı “Beden Eğitimi Öğretmen Adayları ile Diğer Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum ve Öz-Yeterlik Algıları” konulu yüksek lisans araştırmasını, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adayları ile diğer bölümlerde öğrenim gören öğretmen adayları ile yapmıştır. Araştırmaya Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu’nda öğrenim gören 240 kadın ve 171 erkek toplam 411 dördüncü sınıf öğrencisi katılmıştır. Öğretmen adaylarının, 48’i beden eğitimi ve spor, 42’si bilgisayar, 40’ı fen bilgisi, 40’ı okul öncesi, 39’u Türkçe, 42’si matematik, 40’ı müzik, 42’si sınıf, 40’ı resim-iş ve 38’i sosyal bilgiler öğretmenliği programı öğrencisidir. Araştırma sonucunda; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılıklar olduğu ve kadın öğrencilerin tutumlarının erkek öğrencilerin tutumlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca Türkçe, okul öncesi, beden eğitimi, sınıf ve müzik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adayları; resim, bilgisayar, sosyal bilgiler, matematik ve fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre mesleklerinde kendilerini “daha yeterli” gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.¹⁵⁸

Öncü ve Cihan’ın yapmış oldukları çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını ölçebilecek bir ölçme aracı geliştirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya, bir eğitim fakültesinin sınıf öğretmenliği programında öğrenim gören 164 üniversite öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır. Sonuç olarak; sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla hazırlanan ölçeğin, yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışması sonucunda kullanılabilir bir ölçüm aracı olduğu tespit edilmiştir.¹⁵⁹

Tunca ortaöğretim okullarında çalışan branş öğretmenlerinin beden eğitimi dersine ve öğretmenine karşı davranışlarını değerlendirmiştir. Araştırmanın örneklemini 2012-2013, eğitim-öğretim yılında, Ankara ilinin Keçiören ilçesinde ki 9 lisede görev yapan, 358 branş öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, branş öğretmenleri beden eğitimi öğretmenlerinin en önemli görevi olarak 23 Nisan ve 19

¹⁵⁸ Mehmet Sandıkçı, **Beden eğitimi öğretmen adayları ile diğer öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve öz-yeterlik algıları.**, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, (Yüksek Lisans Tezi) 2011.

¹⁵⁹ Erman Öncü, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi”, **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2012, 18, 31-47.

Mayıs törenlerine hazırlığı görürken, asıl görevi olarak da okul müsabakaları için öğrenci yetiştirmeyi ve çalıştırmayı görmektedirler.¹⁶⁰

Sayın araştırmasında ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin beden eğitimi dersine bakış açıları incelenmiş elde edilen sonuçlara uygun olarak öneriler getirilmiştir. Araştırma 2012-2013 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Kadıköy ilçesi örneklem grubu olarak alınmış ve 246 ortaöğretim öğrencisine anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda varılan önemli bulgular şu şekildedir: “Katılımcı öğrenciler genellikle beden eğitimi dersine olumlu bakmaktadırlar. Birçoğu için beden eğitimi dersi yararlı ve faydalı bir derstir ve daha fazla beden eğitimi dersi olmalıdır. Birçok katılımcı öğrenci için beden eğitimi dersi hem fiziksel hem de duygusal sorunların giderilebildiği geliştirici bir derstir. Beden eğitimi dersleri mümkünse spor salonlarında verilmelidir çünkü katılımcıların tercihi bu yöndedir. Beden eğitimi dersleri spor yapma alışkanlığını artırmaktadır. Beden eğitimi dersleri mağlubiyeti algılama, takdir etme ve benzeri erdemli davranışların öğrenilmesinde etkilidir. Meslek lisesinde öğrenim gören orta öğretim öğrencilerinin beden eğitimi derslerine Anadolu lisesinde eğitim gören öğrencilere göre daha az ilgili oldukları gözlemlenmiştir. Diğer meslek gruplarından emekli, memur, işçi ve benzeri grupların orta öğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine olan ilgililerinde etkilerinin pek de fazla olmadığı gözlemlenmiştir. Ailenin beden eğitimi dersiyile ilgi oranı arttıkça öğrencilerin beden eğitimi dersine olan ilgilerinin arttığı tespit edilmiştir.¹⁶¹

Karashinoğlu, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi öğretmeni kavramına ilişkin algılarını metaforlar ve çizimler yoluyla ortaya çıkarmaktadır. Nitel olarak desenlenen bu çalışmada olgu bilim modeli ve amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitleme örnekleme kullanılmıştır. Araştırma grubunu Ankara il merkezindeki ortaokullarda 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında öğrenim görmekte olan 547 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma verileri öğrencilerin “beden eğitimi öğretmeni Benzer; çünkü” cümlesini tamamlamaları ve beden eğitimi öğretmeni kavramına ilişkin düşüncelerini yansıtan bir resim çizmeleri yoluyla elde edilmiştir. Araştırma verileri içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde sırasıyla adlandırma, eleme, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması, elde edilen metaforların frekanslarının hesaplanması ve yorumlanması ve yapılan çizimlerinin incelenmesi aşamaları takip edilmiştir.

¹⁶⁰ Tunca, *a.g.t.* 2014, s.1.

¹⁶¹ Eda Sayın *Ortaöğretimde Okuyan Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Bakış Açılarının İncelenmesi* Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Anabilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), 2014.

Verilerin analizi kapsamında yapılan eleme ve kategori geliştirme aşamalarında uzman görüşüne de başvurulmuştur. Verilerin analizi sonucunda; öğrencilerin ürettikleri metaforlar ve yaptıkları çizimler ortak özelliklerine göre 24 kategori altında toplanmıştır. Sonuç olarak; üretilen metaforların ait olduğu kavramsal kategoriler incelendiğinde, öğrencilerin en çok “sınırlı bir insan olarak beden eğitimi öğretmeni” (f=74, %15,81), “sportif bir insan olarak beden eğitimi öğretmeni” (f= 50, %10,68), “iyi bir insan olarak beden eğitimi öğretmeni” (f=43, %9,19) ve “fiziksel güç unsuru olarak beden eğitimi öğretmeni” (f=37, %7,91) kategorilerine ait metafor ürettikleri görülmüştür. Yapılan çizimlerin kavramsal kategorileri incelendiğinde ise, öğrencilerin en çok “sınırlı bir insan olarak beden eğitimi öğretmeni” (f=54, %10,87), “öğretici olarak beden eğitimi öğretmeni” (f=51, %10,26), “sevgi unsuru olarak beden eğitimi öğretmeni” (f=44, %8,85) ve “olumsuzluk unsuru olarak beden eğitimi öğretmeni” (f=37, %7,44) kategorilerine ait çizimler yaptıkları görülmüştür. Öğrencilerin beden eğitimi öğretmeni algıları ile araştırma kapsamında incelenen değişkenler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.¹⁶²

Gençlerin ortaokuldan ne beklediğini cinsiyet ve toplumsal sınıf temelinde ele alan Poole (1983), statüko, kurallar ve disiplin, programlar, öğretmenler, bina ve araçlar ile danışmanlık değişkenlerini incelemektedir. Bulgulardan, gençlerin kendilerini değerli bulma ve bağımlı olabilme konularında gelişimsel gereksinimlerini karşılamada okulun başarılı olmadığı; bazı öğrencilerin, okuldan en çok spor ve rekreasyon için olanakların artırılmasını beklediği anlaşılmaktadır. Öğrenciler, özellikle rekreasyon ile olanaklar arasında denge kurulmasını belirterek, okulu bir öğrenme ve rekreasyon merkezi olarak görme isteklerini dile getirdiler.¹⁶³

Masvingo kent ilköğretim okullarında Beden Eğitimi'nin statüsünü ve konunun öğretimi ile olan ilişkisini belirlemeye çalışılan araştırmada beden Eğitimi'nin bir okuldan diğerine çeşitli statülerde olmasını sağlamıştır. Bazı okullarda düşük statüye sahipken birkaç okulda yüksek bir statüye sahipti. Genel olarak, Beden Eğitimi, kent ilkokullarında düşük statüye sahiptir. Düşük statüye bağlı olarak, öğretmenler konuya ilişkin genel olarak olumsuz tutumlara sahipken bazıları olumlu tutumlara sahiptir. Bulgular, diğer şeylerin yanı sıra, Beden Eğitimi dersinin müfredatta önemli bir konu olduğunu ciddiye almaktadır. Araştırma, öğretmenleri, okul yöneticilerini ve müfredat geliştiricilerini Beden Eğitimi'nin ilköğretim sistemindeki zorluklarla ilgili hassaslaştırması açısından önemlidir. Akademik alanda, araştırmacıların Beden

¹⁶² Karaşahinoğlu *a.g.e.* 2015, s.1.

¹⁶³ Kılbaş, *a.g.e.* 2004, s.122.

Eğitimi'nin neden Zimbabwe'deki ilköğretim müfredatında bir konu olarak ihmal edildiğini sorgulamasına yol açabilecek tartişmaları başlatmıştır.¹⁶⁴

¹⁶⁴ Mudekunya, ve Sithole. **a.g.e.** 2012, ss.710-715.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde yapılan çalışmanın modeli, sınırları ve örnekleme, araştırmada yararlanılan veri toplama araçları, verilerin analiz edilmesinde faydalanılabilecek istatistiksel tekniklerle ilgili bilgilere değinilmiştir.

2.1.Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma ortaöğretim okullarında okuyan öğrencilerin ve velilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Tarama modeli kullanılmıştır. Bu modelde geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir.¹⁶⁵

2.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2016-2017 yılında İstanbul İli Pendik İlçesinde bulunan ortaöğretim okullarında okuyan öğrenciler ile velileri evreni oluşturmaktadır. Bu evren içinden 6 okul (Pendik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 2.Kurtköy Anadolu Lisesi, 3.Tarık Buğra Anadolu Lisesi, 4.Pendik Ali Yakup Cenkçiler Anadolu İmam Hatip Lisesi,, 5.Prof. Dr. Muhammet Tayyip Okiç Anadolu İmam Hatip Lisesi, 6.Pendik İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi) belirlenmiş ve bu okullarda örneklemin tespitinde “Oransız Eleman Örneklem” yöntemi kullanılmıştır. Örneklem araştırma çalışmasına tesadüfi gönüllü katılan 300 öğrenci ve 300 veliden oluşmaktadır.

Evrendeki elemanların tek tek eşit seçilme şansına sahip oldukları durumda yapılan örnekleme eleman örnekleme denir. Örneklem tekniklerinden en yalını ve en çok kullanılanıdır. Oransız Eleman Örneklem, evrendeki tüm elemanların birbirine eşit seçilme şansına sahip oldukları örnekleme türüdür. Buna, “Basit Tesadüfi Örneklem”, “Yalın Örneklem”, “Yansız Örneklem” ya da İngilizcesinden

¹⁶⁵ Karasar, **a.g.e.** 2013, s.11.

“Simple Random Sampling” gibi adlar da verilmektedir. Oransız eleman örneklemede, evrendeki eleman türlerinden her birinden örnekleme girenlerin sayısı, tümüyle şansa bırakılmıştır.¹⁶⁶

Tablo 1: Öğrencilerin Demografik Özelliklerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Kız	58	19,3
Erkek	242	80,7
Anadolu Lisesi	55	18,3
Meslek Lisesi	150	50,0
İmam Hatip Lisesi	95	31,7
Düzenli egzersiz yapanlar	64	21,3
Düzenli egzersiz yapmayanlar	236	78,7
Toplam	300	100,0

Tablo 1’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan 300 öğrencinin 58’i (%19,3) kız, 242’si (%80,7) erkektir. 55’i (%18,3) Anadolu Lisesi, 150’si (%50,0) Meslek Lisesi ve 95’i (%31,7) İmam Hatip Lisesinde Okumaktadır. 64’ü (%21,3) Düzenli egzersiz yapmakta, 236’sı (%78,7) Düzenli egzersiz yapmamaktadırlar. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin çoğunluğunun erkek olduğu ve Düzenli egzersiz yapmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 2: Öğrenci Velilerinin Demografik Özelliklerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Kadın	87	29,0
Erkek	213	71,0
30-40 yaş	92	30,7
41-45 yaş	103	34,3
46 yaş ve üz	105	35,0
İlkokul	89	29,7
Ortaokul	110	36,7
Lise	69	23,0
Üniversite	32	10,7
Anadolu Lisesi	64	21,3
Meslek Lisesi	108	36,0
İmam H.L.	128	42,7
Lisede Erkek Çocuğu Var	242	80,7
Lisede Kız Çocuğu Var	58	19,3

¹⁶⁶ Karasar, **a.g.e.** 2013, s.113.

Düzenli Egzersiz Yapanlar	87	29,0
Düzenli Egzersiz Yapmayanlar	213	71,0
Spor haberlerini takip edenler	165	55,0
Spor haberlerini takip etmeyenler	135	45,0
1450 TL-1900 TL	176	58,7
1901 TL-2500 TL	68	22,7
2501 TL ve üz.	56	18,7
Toplam	300	100,0

Tablo 1’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan 300 velinin 87’si (29,0) kadın, 213’ü (%71,0) erkektir. 92’si (%30,7) 30-40 yaşında, 103’ü (%34,3) 41-45 yaşında ve 105’i (%35,0) 46 yaş ve üzerindedir. 89’u (%29,7) ilkokul, 110’u (%36,7) ortaokul, 69’u (23,0) lise, 32’si (%10,7) üniversite mezunudur. 64’ünün çocuğu (%21,3) Anadolu lisesinde, 108’inin çocuğu (%36,0) meslek lisesi ve 128’inin çocuğu (%42,7) imam hatip lisesi mezunudur. 242’sinin (%80,7) lisede okuyan çocuğu erkek, 58’inin (%19,3) lisede okuyan çocuğu kızdır. 87’si (%29,0) düzenli egzersiz yapanlar ve 213’ü (%71,0) düzenli egzersiz yapmayanlardan oluşmaktadır. 165’i (%55,0) spor haberlerini takip etmekte, 135’i (%45,0) spor haberlerini takip etmemektedir. 176’sının (%58,7) geliri 1450 TL-1900 TL arasında, 68’inin (%22,7) geliri 1901 TL-2500 TL arasında, 56’sının (%18,7) geliri 2501 TL ve üzerindedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplamak amacıyla Kişisel bilgi formu, “Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” (Güllü ve Güçlü)¹⁶⁷ ve “Beden Eğitimi Dersine Yönelik Ana-Baba Tutum Ölçeği” (Öncü ve Güven)¹⁶⁸

2.3.1.Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği

“Ölçek Güllü ve Güçlü tarafından geliştirilmiştir. Geliştirilme aşamasında Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarını ölçmek için, öncelikle geniş bir literatür çalışması yapılmış ve 50 ortaöğretim öğrencisine beden eğitimi dersi ile ilgili duygu, düşünce ve beklentilerini anlatan kompozisyon yazdırılmıştır. Elde edilen literatür bilgileri ve öğrencilerin yazdıkları kompozisyon dahilinde 90 soruluk madde havuzu oluşturulmuştur. 90 soruluk madde havuzu

¹⁶⁷ Güllü ve Güçlü *a.g.m.* 2009, 138-149

¹⁶⁸ Öncü ve Güven, *a.g.m.* 2011, ss.184-195.

gerekli inceleme ve değerlendirmelerden sonra 70 madde ölçek taslağına alınmıştır. Ölçek taslağının kapsam geçerliliği için uzman görüşlerine başvurulmuştur.”

“Ölçek taslağının yapı geçerliliği için 2006-2007 eğitim ve öğretim yılında 9., 10. ve 11. sınıflarda öğrenim gören 300’ü kız ve 300’ü erkek öğrenci olmak üzere toplam 600 öğrenci rasgele (random) yöntemle sečilmiř ve bu öğrencilere ölçek taslağı uygulanmıştır. Bu uygulama sonucu faktör analizi ve madde analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucu birinci faktör yük değeri 0,45 ve üzeri olan 35 madde ölçeğe alınmıştır. Ölçek tek faktörlü olup, tek faktörün açıkladığı varyans %36,19 ve birinci öz değeri 12,67’tir.”

“35 maddelik ölçeğe uygulanan madde analizinde, madde toplam korelasyon yönteminde madde korelasyonlarının 0,43-0,65 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin güvenilirliği için 50 ortaöğretim öğrencisine 45 gün ara ile "test tekrar test" yöntemine göre Pearson Momentler Çarpım korelasyon kat sayısına bakılmış ve korelasyon kat sayısı 0,80 olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin iç tutarlılığını için Cronbach Alfa kat sayısı 0,94 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar dâhilinde ortaöğretim öğrencileri için hazırlanmış beden eğitimi dersi tutum ölçeği geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış bir ölçektir. Son hali ile ölçek (Ek-1), 11 maddesi olumsuz (madde 3, 17, 19, 20, 24, 25, 26, 29, 30, 34, 35) ve 24 maddesi olumlu olmak üzere toplam 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçek Likert tipi 5’li dereceleme türünde ve "(1) Tamamen Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum ve (5) Tamamen Katılıyorum" biçiminde tasarlanmıştır. Ölçekte alınacak en düşük puan 35 ve en yüksek puan 175’tir.”

2.3.3.Beden Eğitimi Dersine Yönelik Ana-Baba Tutum Ölçeği

“Öncü ve Güven tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geçerliliğini test etmek amacıyla yapılan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizinde; ölçeğin 4 faktörlü olduğu tespit edilmiş ve madde sayısı da 21 olarak belirlenmiştir. Madde yük değerleri I.Faktör için 0.691-0.804; II.Faktör için 0.543-0.768; III.Faktör için 0.557-0.806 ve IV.Faktör için ise 0.586-0.801 arasındadır. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için ise Cronbach Alpha güvenilirlik ve iki yarı test korelasyonu (Spearman Brown) katsayısına bakılmış ve bu değerler sırasıyla 0,90 ve 0,76 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak; ana-babaların çocuklarının beden eğitimi dersine katılımına yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla hazırlanan ölçeğin, yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucunda kullanılabilir bir ölçüm aracı olduğu tespit edilmiştir. Ana-

babaların, çocuklarının beden eğitimi dersine katılımına yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek, 5'li Likert tipindedir. Olumlu tutum ifadelerinin seçenekleri "Tamamen Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum", "Hiç Katılmıyorum" şeklinde sıralanmış; 5, 4, 3, 2 ve 1 şeklinde puanlanmıştır. Olumsuz ifadelerin (5,7,11,12,13,15,17,20) seçenekleri ise 1, 2, 3, 4 ve 5 şeklinde ters olarak puanlanmıştır."¹⁶⁹

"I.Faktörde yer alan maddelerin tümü beden eğitimi dersinin nasıl algılandığıyla ilgili olduğundan bu faktöre "algısal boyut" ismi verilmiştir. (5,7,11,12,13,15,17,20) II.Faktörde yer alan maddeler beden eğitimi dersinin işlevleri ile ilgili olduğundan bu faktöre "işlevsel boyut" (1,3,9,10,18), III.Faktörde yer alan maddeler beden eğitimi dersine katılımı destekleme ile ilgili olduğundan bu faktöre "destek boyutu" (2,4,6,8)ve IV.Faktörde yer alan maddeler beden eğitimi dersinin önemi ile ilgili olduğundan bu faktöre de "önem boyutu" (14,16,19,21)ismi verilmiştir."

"Geliştirilen ölçek aynı zamanda tek faktörlüdür. Başka bir deyişle, maddelerin döndürülme öncesindeki Faktör 1 yük değerlerinin (0.390-0.773) ve tek başına açıkladığı varyansın (%35.50) yüksek olması ölçeğin genel bir faktöre de sahip olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, ölçeğin, dört faktörlü olarak kullanılmasının yanı sıra tek faktörlü de kullanılması uygun görülmektedir."¹⁷⁰

2.4.Ölçme Aracının Uygulanma Aşamaları

Çalışma kapsamında hazırlanan anketti uygulanması ile ilgili izinler alındıktan sonra, örneklem grubunu olarak belirlenen okullara gidilerek okul yöneticilerine ölçeklerin ne amaçla yapılacağı açıklanmıştır. Sonra ölçeklerin uygulanması için okul yönetimine ölçekler bırakılmış ölçekler öğrenciler ve velilerince doldurulduktan sonra bir hafta sonra gidilerek ölçekler toplanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Yapılan alan araştırmasında elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve analizinde SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Ortalama, standart sapma, gibi tanımlayıcı istatistiklerden de yararlanılmıştır. Beden eğitimi dersine

¹⁶⁹ Öncü ve Güven, **a.g.e.** 2011, ss.184-195.

¹⁷⁰ Öncü ve Güven, **a.g.e.** 2011, ss.184-195.

ilişkin tutumların belirlenmesinde kullanılan ölçekler ikili değişken grupların karşılaştırılmasında t testi ikiden fazla değişkenlerin karşılaştırılmasında Anova kullanılmıştır.

BÖLÜM III BULGULAR

3.1. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Değerlendirmesi

Öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutum düzeyleri tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Öğrenci Tutum Ölçeğinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri

Boyut	N	\bar{X}	Ss
Öğrenci Tutum Ölçeği	300	131,65	21,433

Tablo 3'de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin bedeb eğitimi dersine ilişkin tutum ölçeği puanların (\bar{X} =131,65, ss=21,433) olduğu, görülmüştür.

3.1.1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4: Beden Eğitimi Dersi Öğrenci Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	Sh	t Testi		
						t	sd	p
Kız	58	136,74	22,173	2,911	Kız	2,025	298	,044
Erkek	242	130,43	21,117	1,357	Erkek			

Tablo 4.'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kızların erkeklerden beden eğitimine ilişkin daha olumlu düşündükleri tespit edilmiştir.

3.1.2. Öğrencilerin Okul Türüne Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları

Öğrencilerin okul türüne göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: Beden Eğitimi Dersi Öğrenci Tutumlarının Okul Türüne Göre Anova Testi Sonuçları

Puan	f, x ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Okul Türü	N	\bar{x}	ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	P
Öğrenci Tutum Ölçeği	Anadolu Lisesi	55	134,93	25,996	G.Arası	1146,360	2	573,180	1,250	,288
	Meslek Lisesi	150	131,96	21,152	G.İçi	136207,890	297	458,612		
	İmam HL	95	129,26	18,751	Toplam	137354,250	299			
	Toplam	300	131,65	21,433						

Tablo 5.’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

3.1.3. Öğrencilerin Düzenli Egzersiz Yapma Durumuna Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Beden Eğitimi Dersi Öğrenci Tutumlarının Düzenli egzersiz Yapma Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Puan	Düzenli egzersiz Yapma	n	\bar{x}	ss	Sh	t Testi		
						t	sd	p
Öğrenci Tutum Ölçeği	Evet	64	142,48	21,530	2,691	4,719	298	,000
	Hayır	236	128,71	20,484	1,333			

Tablo 6.’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının Düzenli egzersiz yapma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Düzenli egzersiz yapanların Düzenli egzersiz yapmayanlara göre beden eğitimine ilişkin daha olumlu düşündükleri tespit edilmiştir.

3.2. Velilerin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumları

Velilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutum Ölçeğinin Toplam Puanlar ve Tüm Alt Boyutların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri

Boyut	N	\bar{X}	Ss
Algısal Boyut	300	30,41	7,877
İşlevsel Boyut	300	19,99	4,009
Destek Boyutu	300	14,93	3,137
Düzen Boyutu	300	15,46	3,586
Veli Tutum Ölçeği	300	80,79	13,832

Tablo 7'de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeğinin toplam puanların (\bar{X} =80,79, ss=13,832) olduğu, algısal boyutu puanlarının (\bar{X} =30,41, ss=7,877) olduğu, işlevsel boyutu puanlarının (\bar{X} =19,99, ss=4,009) olduğu, destek boyutu puanlarının (\bar{X} =14,93, ss=3,137) düzen boyutu puanlarının (\bar{X} =15,46, ss=3,586) olduğu görülmektedir.

3.2.1. Velilerin Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları

Velilerin cinsiyetlerine göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 8'da verilmiştir.

Tablo 8: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Algısal Boyut	Kadın	87	30,36	7,307	,783	-0,075	298	,940
	Erkek	213	30,43	8,115	,556			
İşlevsel Boyut	Kadın	87	19,20	4,020	,431	-2,209	298	,028
	Erkek	213	20,31	3,966	,272			
Destek Boyutu	Kadın	87	14,57	3,083	,331	-1,255	298	,210
	Erkek	213	15,08	3,154	,216			
Düzen Boyutu	Kadın	87	15,01	3,718	,399	-1,387	298	,167
	Erkek	213	15,64	3,523	,241			
Veli Tutum Ölçeği	Kadın	87	79,14	12,553	1,346	-1,324	298	,187
	Erkek	213	81,46	14,295	,979			

Tablo 4.'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında işlevsel boyutta anlamlı bir farklılık bulunurken toplam ölçek ile diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamıştır. İşlevsel boyutta erkek veliler kadın velilere göre beden eğitimi dersine daha olumlu bakmaktadırlar.

3.2.2. Velilerin Yaşlarına Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları

Velilerin yaşlarına göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Yaş Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Yaş	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Algısal Boyut	30-40 yaş	92	29,10	7,599	G.Arası	242,480	2	121,240	1,967	,142
	41-45 yaş	103	31,25	7,105	G.İçi	18310,090	297	61,650		
	46 yaş ve üz	105	30,73	8,719	Toplam	18552,570	299			
	Toplam	300	30,41	7,877						
İşlevsel Boyut	30-40 yaş	92	20,78	3,338	G.Arası	87,206	2	43,603	2,747	,066
	41-45 yaş	103	19,78	3,614	G.İçi	4713,764	297	15,871		
	46 yaş ve üz	105	19,50	4,772	Toplam	4800,970	299			
	Toplam	300	19,99	4,007						
Destek Boyutu	30-40 yaş	92	15,01	2,736	G.Arası	20,692	2	10,346	1,052	,351
	41-45 yaş	103	14,58	2,724	G.İçi	2920,838	297	9,834		
	46 yaş ve üz	105	15,20	3,776	Toplam	2941,530	299			
	Toplam	300	14,93	3,137						
Düzen Boyutu	30-40 yaş	92	15,43	3,404	G.Arası	3,605	2	1,802	,139	,870
	41-45 yaş	103	15,34	3,460	G.İçi	3840,915	297	12,932		
	46 yaş ve üz	105	15,60	3,879	Toplam	3844,520	299			
	Toplam	300	15,46	3,586						
Veli Tutum Ölçeği	30-40 yaş	92	80,33	11,792	G.Arası	28,948	2	14,474	,075	,928
	41-45 yaş	103	80,95	12,500	G.İçi	57180,822	297	192,528		
	46 yaş ve üz	105	81,04	16,580	Toplam	57209,770	299			
	Toplam	300	80,79	13,832						

Tablo 9'da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında toplam ölçek ile hiçbir alt boyutta anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

3.2.3. Velilerin Eğitim Durumuna Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları

Velilerin eğitim durumuna göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA testi Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>SS</i> Değerleri		ANOVA Sonuçları								
Puan	Eğitim Durumu	<i>N</i>	\bar{x}	<i>SS</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Algısal Boyut	İlkokul	89	30,33	8,628	G.Arası	331,819	3	110,606	1,797	,148
	Ortaokul	110	31,52	7,050	G.İçi	18220,751	296	61,557		
	Lise	69	28,72	7,330	Toplam	18552,570	299			
	Üniversite	32	30,47	9,155						
	Toplam	300	30,41	7,877						
İşlevsel Boyut	İlkokul	89	20,27	3,922	G.Arası	31,151	3	10,384	,644	,587
	Ortaokul	110	20,00	3,332	G.İçi	4769,819	296	16,114		
	Lise	69	19,45	4,262	Toplam	4800,970	299			
	Üniversite	32	20,34	5,597						
	Toplam	300	19,99	4,007						
Destek Boyutu	İlkokul	89	15,37	3,185	G.Arası	25,514	3	8,505	,863	,460
	Ortaokul	110	14,80	2,566	G.İçi	2916,016	296	9,851		
	Lise	69	14,65	3,416	Toplam	2941,530	299			
	Üniversite	32	14,75	4,064						
	Toplam	300	14,93	3,137						
Düzen Boyutu	İlkokul	89	15,80	3,961	G.Arası	45,106	3	15,035	1,171	,321
	Ortaokul	110	15,15	3,617	G.İçi	3799,414	296	12,836		
	Lise	69	15,17	3,024	Toplam	3844,520	299			
	Üniversite	32	16,22	3,462						
	Toplam	300	15,46	3,586						
Veli Tutum Ölçeği	İlkokul	89	81,76	14,973	G.Arası	702,902	3	234,301	1,227	,300
	Ortaokul	110	81,46	13,272	G.İçi	56506,868	296	190,902		
	Lise	69	78,00	12,149	Toplam	57209,770	299			
	Üniversite	32	81,78	15,599						
	Toplam	300	80,79	13,832						

Tablo 10'da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında toplam ölçek ile hiçbir alt boyutta anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

3.2.4. Velilerin Çocuklarının Okudukları Okul Türüne Göre Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları

Velilerin çocuklarının okudukları okul türüne göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Çocuklarının Okuduğu Okul Türü Değişkenine Göre T testi Sonuçları

Puan	Okul Türü	<i>f</i> , \bar{X} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları				
		<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Algısal Boyut	Anadolu Lisesi	64	30,83	6,582	G.Arası	276,86		138,43	2,250	,107
	Meslek Lisesi	108	29,15	8,220	G.İçi	18275,70	29	61,53		
	İmam H.L.	128	31,27	8,092	Toplam	18552,57	29			
	Toplam	300	30,41	7,877						
İşlevsel Boyut	Anadolu Lisesi	64	20,33	3,996	G.Arası	9,45		4,72	,293	,746
	Meslek Lisesi	108	19,87	4,061	G.İçi	4791,51	29	16,13		
	İmam H.L.	128	19,92	3,989	Toplam	4800,97	29			
	Toplam	300	19,99	4,007						
Destek Boyutu	Anadolu Lisesi	64	14,33	3,237	G.Arası	39,24		19,62	2,008	,136
	Meslek Lisesi	108	15,31	3,099	G.İçi	2902,28	29	9,77		
	İmam H.L.	128	14,91	3,093	Toplam	2941,53	29			
	Toplam	300	14,93	3,137						
Düzen Boyutu	Anadolu Lisesi	64	14,50	4,295	G.Arası	75,55		37,77	2,977	,050
	Meslek Lisesi	108	15,67	3,171	G.İçi	3768,96	29	12,69		
	İmam H.L.	128	15,77	3,472	Toplam	3844,52	29			
	Total	300	15,46	3,586						
Veli Tutum Ölçeği	Anadolu Lisesi	64	79,98	13,515	G.Arası	255,31		127,65	,666	,515
	Meslek Lisesi	108	80,00	14,550	G.İçi	56954,45	29	191,76		
	İmam H.L.	128	81,86	13,397	Toplam	57209,77	29			
	Toplam	300	80,79	13,832						

Tablo 11’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında düzen boyutunda anlamlı bir farklılık görülürken toplam ölçek ile diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Düzen boyutunda farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Scheffe testi uygulanmış, test sonuçları tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: Düzen Alt Boyutu Puanlarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Boyut	Okul Türü (i)	Okul Türü (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Düzen Boyutu	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	-1,167	,562	,118
		İmam H.L.	-1,266	,545	,049
	Meslek Lisesi	Anadolu Lisesi	1,167	,562	,118
		İmam H.L.	-,099	,465	,978
	İmam H.L.	Anadolu Lisesi	1,266	,545	,049
		Meslek Lisesi	,099	,465	,978

Tablo 12' de görüldüğü üzere düzen boyutunda okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonucunda, söz konusu farklılığın imam hatip öğrencileri ile Anadolu lisesi öğrencileri arasında olduğu görülmüştür. İmam hatip öğrencileri Anadolu lisesi öğrencilerine göre beden eğitimi dersine daha olumlu bakmaktadırlar.

3.2.5. Velilerin Çocuklarının Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları

Velilerin çocuklarının cinsiyetlerine göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 13'de verilmiştir.

Tablo 13: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Lisede Okuyan Çocuklarının Cinsiyet Değişkenine Göre T testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	$Sh_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Algısal Boyut	Erkek	242	30,47	8,129	,523	,274	298	,784
	Kız	58	30,16	6,782	,890			
İşlevsel Boyut	Erkek	242	20,06	3,959	,254	,598	298	,550
	Kız	58	19,71	4,226	,555			
Destek Boyutu	Erkek	242	15,07	3,078	,198	1,539	298	,125
	Kız	58	14,36	3,339	,438			
Düzen Boyutu	Erkek	242	15,85	3,333	,214	3,954	298	,000
	Kız	58	13,83	4,139	,543			
Veli Tutum Ölçeği	Erkek	242	81,45	13,843	,890	1,684	298	,093
	Kız	58	78,05	13,566	1,781			

Tablo 13'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının lisede okuyan çocuğun cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında düzen

boyutunda anlamlı bir farklılık görülürken toplam ölçek ile diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Düzen boyutunda lisede erkek çocuğu olan veliler beden eğitimi dersine lisede kız çocuğu olan velilere göre daha olumlu tutum sergilediği görülmüştür.

3.2.6. Velilerin Düzenli Egzersiz Yapma Durumuna Göre Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları

Velilerin düzenli egzersiz yapma durumuna göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 14: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Düzenli Egzersiz Yapma Değişkenine Göre T testi Sonuçları

Puan	Egzersiz	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Algısal Boyut	Evet	87	28,82	7,913	,848	-2,255	298	,025
	Hayır	213	31,06	7,787	,534			
İşlevsel Boyut	Evet	87	20,16	4,037	,433	,472	298	,638
	Hayır	213	19,92	4,002	,274			
Destek Boyutu	Evet	87	14,83	3,390	,363	-,361	298	,718
	Hayır	213	14,97	3,034	,208			
Düzen Boyutu	Evet	87	15,36	3,834	,411	-,320	298	,750
	Hayır	213	15,50	3,488	,239			
Veli Tutum Ölçeği	Evet	87	79,16	13,818	1,481	-1,305	298	,193
	Hayır	213	81,46	13,816	,947			

Tablo 14'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının düzenli egzersiz yapma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında algısal boyutta anlamlı bir farklılık görülürken toplam ölçekle diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık görülmemiştir. Algısal boyutta Düzenli egzersiz yapmayanlar beden eğitimi dersine ilişkin daha olumlu değerlendirmeler yapmışlardır.

3.2.7. Velilerin Spor Haberlerini Yapma Durumuna Göre Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları

Velilerin spor haberlerini yapma durumuna göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 15'de verilmiştir.

Tablo 15: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Spor Haberlerini Takip Etme Değişkenine Göre T testi Sonuçları

Puan	Spor Haberi	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Algısal Boyut	Evet	165	31,85	7,679	,598	3,580	298	,000
	Hayır	135	28,64	7,783	,670			
İşlevsel Boyut	Evet	165	20,65	3,574	,278	3,225	298	,001
	Hayır	135	19,18	4,357	,375			
Destek Boyutu	Evet	165	15,45	2,842	,221	3,214	298	,001
	Hayır	135	14,30	3,366	,290			
Düzen Boyutu	Evet	165	15,85	3,519	,274	2,086	298	,038
	Hayır	135	14,99	3,622	,312			
Veli Tutum Ölçeği	Evet	165	83,81	12,746	,992	4,295	298	,000
	Hayır	135	77,10	14,255	1,227			

Tablo 15’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının spor haberlerini takip etme değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında toplam ölçek ile tüm alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Spor haberlerini takip edenlerin beden eğitimine karşı daha olumlu tutum sergiledikleri tespit edilmiştir.

3.2.7. Velilerin Gelir Durumuna Göre Beden Eğitimi Dersi Tutumları

Velilerin gelir durumuna göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16: Beden Eğitimi Dersi Veli Tutumlarının Gelir Değişkenine Göre ANOVA testi Sonuçları

Puan	Gelir	f, \bar{x} ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	\bar{x}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Algısal Boyut	1450 TL-1900 TL	176	31,52	7,799	G.Arası	1040,225	2	520,112	8,821	,000
	1901 TL-2500 TL	68	30,68	7,422	G.İçi	17512,345	297	58,964		
	2501 TL ve üz.	56	26,59	7,601	Toplam	18552,570	299			
	Toplam	300	30,41	7,877						
İşlevsel Boyut	1450 TL-1900 TL	176	20,54	4,015	G.Arası	148,634	2	74,317	4,744	,009
	1901 TL-2500 TL	68	19,57	3,576	G.İçi	4652,336	297	15,664		
	2501 TL ve üz.	56	18,77	4,208	Toplam	4800,970	299			
	Toplam	300	19,99	4,007						
Destek Boyutu	1450 TL-1900 TL	176	15,18	3,001	G.Arası	32,628	2	16,314	1,666	,191
	1901 TL-2500 TL	68	14,37	3,309	G.İçi	2908,902	297	9,794		
	2501 TL ve üz.	56	14,84	3,302	Toplam	2941,530	299			
	Toplam	300	14,93	3,137						

Düzen Boyutu	1450 TL-1900 TL	176	15,70	3,780	G.Arası	62,439	2	31,220	2,452	,088
	1901 TL-2500 TL	68	14,62	3,473	G.İçi	3782,081	297	12,734		
	2501 TL ve üz.	56	15,73	2,933	Toplam	3844,520	299			
	Toplam	300	15,46	3,586						
Veli Tutum Ölçeği	1450 TL-1900 TL	176	82,94	14,312	G.Arası	2299,508	2	1149,754	6,219	,002
	1901 TL-2500 TL	68	79,24	14,336	G.İçi	54910,262	297	184,883		
	2501 TL ve üz.	56	75,93	9,809	Toplam	57209,770	299			
	Toplam	300	80,79	13,832						

Tablo 16’da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında toplam ölçek ile algısal ve işlevsel boyutta anlamlı bir farklılık görülürken destek ve düzen boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Scheffe testi uygulanmış, test sonuçları tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17: Veli tutum Ölçeği Algısal, İşlevsel ve Toplam Puanlarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Puan	Gelir (i)	Gelir (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	<i>p</i>
Algısal Boyut	1450 TL-1900 TL	1901 TL-2500 TL	,846	1,096	,743
		2501 TL ve üz.	4,933*	1,178	,000
	1901 TL-2500 TL	1450 TL-1900 TL	-,846	1,096	,743
		2501 TL ve üz.	4,087*	1,386	,014
	2501 TL ve üz.	1450 TL-1900 TL	-4,933*	1,178	,000
		1901 TL-2500 TL	-4,087*	1,386	,014
İşlevsel Boyut	1450 TL-1900 TL	1901 TL-2500 TL	,966	,565	,234
		2501 TL ve üz.	1,772*	,607	,015
	1901 TL-2500 TL	1450 TL-1900 TL	-,966	,565	,234
		2501 TL ve üz.	,806	,714	,530
	2501 TL ve üz.	1450 TL-1900 TL	-1,772*	,607	,015
		1901 TL-2500 TL	-,806	,714	,530
Veli Tutum Ölçeği	1450 TL-1900 TL	1901 TL-2500 TL	3,702	1,941	,164
		2501 TL ve üz.	7,009*	2,086	,004
	1901 TL-2500 TL	1450 TL-1900 TL	-3,702	1,941	,164
		2501 TL ve üz.	3,307	2,454	,404
	2501 TL ve üz.	1450 TL-1900 TL	-7,009*	2,086	,004
		1901 TL-2500 TL	-3,307	2,454	,404

Tablo 16’ de görüldüğü üzere veli tutum ölçeği toplam puanları ile işlevsel boyutta gelir değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonucunda, söz konusu farklılığın ailenin geliri 1450 TL ile 2501 TL ve üzeri grup arasında olduğu görülmüştür. Gelirleri 1450 TL olan grubun beden eğitimine daha olumlu baktığı görülmüştür. Algısal boyutta ise ayrıca gelirleri

1901 TL olan grubun da 2501 TL olan gruba göre daha olumlu baktığı tespit edilmiştir. Bu durum aile geliri arttıkça beden eğitimi dersine ilişkin olumsuz tutumların arttığı şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ

Tartışma

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutum ölçeği puanların (\bar{X} =131,65, ss=21,433) olduğu, görülmüştür. Kişilerin fiziksel, zihinsel, ruhsal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak hayata hazırlamak çağdaş eğitimin önceliklerindedir. Ünlü ve Karahan “ Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Tespit Edilmesi ” isimli araştırmasında; araştırma örneklerini 2009-2010 öğretim yılında Kayseri ilinde yabancı kökenli öğrencilere uygulanmış araştırma sonucunda; öğrencilerin beden eğitimi dersini kısmen beğendiklerini söylemeleri kendi ülkelerinde beden eğitimi dersine daha çok önem verildiğini ve öğrencilerin sportif alanda daha başarılı olduğu anlamına gelebilir.¹⁷¹

Sayın araştırmasında ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin beden eğitimi dersine bakış açıları incelenmiş elde edilen sonuçlara uygun olarak öneriler getirilmiştir. Katılımcı öğrenciler genellikle beden eğitimi dersine olumlu bakmaktadırlar. Birçoğu için beden eğitimi dersi yararlı ve faydalı bir derstir ve daha fazla beden eğitimi dersi olmalıdır. Birçok katılımcı öğrenci için beden eğitimi dersi hem fiziksel hem de duygusal sorunların giderilebildiği geliştirici bir derstir. Beden eğitimi dersleri mümkünse spor salonlarında verilmelidir çünkü katılımcıların tercihi bu yöndedir. Beden eğitimi dersleri spor yapma alışkanlığını artırmaktadır. Beden eğitimi dersleri mağlubiyeti algılama, takdir etme ve benzeri erdemli davranışların öğrenilmesinde etkilidir. Meslek lisesinde öğrenim gören orta öğretim öğrencilerinin beden eğitimi derslerine Anadolu lisesinde eğitim gören öğrencilere göre daha az ilgili oldukları gözlemlenmiştir. Diğer meslek gruplarından emekli, memur, işçi ve benzeri grupların orta öğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine olan ilgililerinde etkilerinin pek de fazla olmadığı gözlemlenmiştir. Ailenin beden eğitimi dersiyile ilgi oranı arttıkça öğrencilerin beden eğitimi dersine olan ilgilerinin arttığı tespit edilmiştir.¹⁷² Sporun önemli amaçları arasında dengeli bir kişilik oluşumunu sağlamak, kişilik gelişimini desteklemek disiplin ve kurallara uygun davranmayı alışkanlık haline getirmek gelenek ve göreneklere saygıyı kazandırmak bireysel kontrolü yerleştirmek, toplumsal davranış kalıplarını kazandırmak sayılabilir. Oysaki

¹⁷¹ Ünlü, Karahan, **a.g.e.** 2010, s.9.

¹⁷² Sayın **a.g.t.** 2014. s1.

beden eğitimi dersi kişinin hayata daha pozitif bakmasını sağlar. Beden eğitimiyle fiziksel güç katar. Bedeni şekillendirerek daha estetik görünüm ve sağlıklı bir yapıyı destekler.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kızların erkeklerden beden eğitimine ilişkin daha olumlu düşündükleri tespit edilmiştir. Bu araştırmaya benzer şekilde Girgin Holoğlu yapmış olduğu araştırmasında ortaokullarda eğitim gören kız öğrencilerin, tutum ölçek puanları farklı değişkenlerine göre anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.¹⁷³ Alpaslan, beden eğitimi dersine ilişkin pozitif tutumun kız öğrencilerde erkek öğrencilere göre ortalamalarında daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.¹⁷⁴ Bu bulgudan farklı olarak Erkek öğrencilerin beden eğitimi derslerine olan ilgileri, istekleri ve beğenileri kız öğrencilere göre daha yüksektir. Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre beden eğitimi derslerine daha ilgisizdirler.¹⁷⁵

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgudan farklı olarak Anadolu lisesinde öğrenim gören orta öğretim öğrencilerinin beden eğitimi derslerine daha fazla ilgili oldukları anlaşılmıştır. Meslek lisesinde öğrenim gören orta öğretim öğrencilerinin beden eğitimi derslerine Anadolu lisesinde eğitim gören öğrencilere göre daha az ilgili oldukları gözlemlenmiştir.¹⁷⁶ Okuma ve yazma zihinsel gerginlik içerir. Zihin daha sonra rahatlamaya can atar. Okuma ve yazma fiziksel gerilimi de içerir. Bu durumda vücut ekstra yakıtlara ihtiyaç duyar. Bu tür durumlarda açık hava oyunlarına düzenli olarak katılmak, vücudu uyuşturur ve aynı zamanda gerekli rahatlamayı sağlar. Okulların ve kolejlerin çoğunda mevcut oyun ve spor düzenlemesi en yetersizdir. Öğrencilerin oyunlara ve sporlara katılmaları tamamen isteğe bağlıdır ve aslında çok azı okul veya üniversite oyunlarına katılmaktadır. Oyunların ve sporun farklı dalları için eğitim, iyi bir antrenörün bilimsel bir şekilde verilmesi ve sporun veya oyunların herhangi bir dalına uygunluğu öğrencinin yeteneği ve ilgi alanına göre belirlenmelidir.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının Düzenli egzersiz yapma değişkenine göre grupların aritmetik

¹⁷³ Girgin Holoğlu **a.g.t.**

¹⁷⁴ Sürethan **a.g.t.** s.iii.

¹⁷⁵ Sayın **a.g.t.** 2014, s.1.

¹⁷⁶ Sayın **a.g.t.** 2014, s.1.

ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Düzenli egzersiz yapanların Düzenli egzersiz yapmayanlara göre beden eğitime ilişkin daha olumlu düşündükleri tespit edilmiştir. Spor dengeli bir kişiliğin gelişmesine hizmet etmek, spor kurallarına uygun olarak davranmak, kurallara ve geleneklere saygılı olmayı öğretmek, özgürlük kavramını yerleştirmek, olumlu toplumsal davranışların kazanılmasına katkıda bulunmayı amaçlar. Spor insan sağlığında önemli bir işleve sahiptir. Bu bulguya benzer şekilde Alparlan, öğrencilerin lisanslı sporcu olup olamamaları açısından bakıldığında lisanslı öğrencilerin ortalamaları lisanssız öğrencilerin ortalamalarına göre daha yüksek bulunmuştur.¹⁷⁷

Aras'ın yaptığı; ilköğretim Kurumları İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrenci Ve Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Görüş Ve Tutumlarının İncelenmesi (Kars İli Örneği) konulu araştırma sonucunda Araştırmada il merkezindeki okullarda spor salonlarının yetersiz olduğu, öğrenciler beden eğitimi dersine karşı aşırı ilgili olduğu, öğretmenlerin göreve yeni başlamış öğretmenlerden oluştuğu, öğretmenlerin genelinin kendini alanında yeterli gördüğü, ders işlenen sınıfların fazla kalabalık olmadığı, öğrencilerin ilerleyen eğitim dönemlerinde de beden eğitimi dersini almak istedikleri, öğretmenlerinin çoğunun kısmen de olsa uygulanan eğitim - öğretim programında ki kazanımlara ulaştığı ve öğrencilerin derse katılımının üst düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹⁷⁸

Örnekleme grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeğinin toplam puanlarının (\bar{X} =80,79, ss=13,832) olduğu, algısal boyutu puanlarının (\bar{X} =30,41, ss=7,877) olduğu, işlevsel boyutu puanlarının (\bar{X} =19,99, ss=4,009) olduğu, destek boyutu puanlarının (\bar{X} =14,93, ss=3,137) düzen boyutu puanlarının (\bar{X} =15,46, ss=3,586) olduğu görülmektedir. Boyraz ve arkadaşlarının öğrencilerin, velilerin ve branş öğretmenlerinin beden eğitimi dersini önemsediklerini yaşamda çok önemli bir yeri olduğunu düşündüklerini, sporun sağlığı desteklediğini ve beden eğitimi ders saatlerinin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir.¹⁷⁹ Özkaya, okul kademelerine göre beden eğitimi öğretmenlerine karşı takınılan tavır ve

¹⁷⁷ Sürethan *a.g.t.* s.iii.

¹⁷⁸ Özkan Aras, *İlköğretim Kurumları İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrenci Ve Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Görüş Ve Tutumlarının İncelenmesi (Kars İli Örneği)*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara,2013 s.64. (Yüksek Lisans Tezi)

¹⁷⁹ Boyraz ,Özbar Küçük Yetgin.ve Köksalan, *a.g.m.* 2011. s.1.

düşüncelerde anlamlı farklılıklar olduğunu belirlemiştir.¹⁸⁰ Şahin ve ark, okul Yöneticileri üzerinde yaptığı araştırmada beden eğitimi dersine ilişkin genelde olumlu tutumların olduğu öğrencilerin okul başarısını bedeni faaliyetleri desteklediği ayrıca başarılı sporcu yetiştirmek isteniyorsa beden eğitimi dersine önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.¹⁸¹ Spor faaliyetleri ve ilgi alanları çocuklar için birçok olumlu fırsat sunmaktadır. Bununla birlikte, bazı problemlere de neden olabilirler. Birçok ebeveyn, spora katılımın çocukların okulda başarısızlık geliştireceğini düşünürken, diğerleri sporların çocuklarının başarısına giden yolda olduğuna inanır. Başarıya yardımcı olsun ya da olmasın, çocukların katılım oranlarına ve sahip oldukları deneyimlerin türüne bağlıdır.

Örnekleme grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında işlevsel boyutta anlamlı bir farklılık bulunurken toplam ölçek ile diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamıştır. İşlevsel boyutta erkek veliler kadın velilere göre beden eğitimi dersine daha olumlu bakmaktadırlar.

Örnekleme grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının yaş, eğitim durumu değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında toplam ölçek ile hiçbir alt boyutta anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgudan farklı olarak Annenin eğitim durumu azaldıkça öğrencilerin beden eğitimi derslerine olan ilgilerinin arttığı tespit edilmiştir. Özellikle ilköğretim mezunu annelerin öğrencilerin beden eğitimi derslerine olan ilgilerinde yüksek derecede etkili olduğu gözlemlenmiştir. Üniversite mezunu annelerin öğrencilerin beden eğitimi ilgileri üzerinde diğer eğitim durumu değişkenlerine göre çok daha az etkili olduğu gözlemlenmiştir.¹⁸²

Örnekleme grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık grupların aritmetik ortalamaları arasında düzen boyutunda anlamlı bir farklılık görülürken toplam ölçek ile diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Düzen boyutunda söz konusu farklılığın imam hatip öğrencileri ile Anadolu Lisesi öğrencileri arasında olduğu görülmüştür. İmam hatip öğrencileri Anadolu Lisesi öğrencilerine göre beden eğitimi dersine daha olumlu bakmaktadırlar.

¹⁸⁰ Özkaya, **a.g.t.**

¹⁸¹ Şahin, Çelik, Şahin, **a.g.t.** 2011, s.1.

¹⁸² Sayın **a.g.t.** 2014, s.1.

Örnekleme grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının lisede okuyan çocuğun cinsiyet değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında düzen boyutunda anlamlı bir farklılık görülürken toplam ölçek ile diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Düzen boyutunda lisede erkek çocuğu olan veliler beden eğitimi dersine lisede kız çocuğu olan velilere göre daha olumlu tutum sergilediği görülmüştür.

Örnekleme grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının düzenli egzersiz yapma değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında algısal boyutta anlamlı bir farklılık görülürken toplam ölçekle diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık görülmemiştir. Algısal boyutta “düzenli egzersiz yapmayanlar” beden eğitimi dersine ilişkin daha olumlu değerlendirmeler yapmışlardır.

Örnekleme grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının spor haberlerini takip etme değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında toplam ölçek ile tüm alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Spor haberlerini takip edenlerin beden eğitimine karşı daha olumlu tutum sergiledikleri tespit edilmiştir.

Örnekleme grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının gelir değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında toplam ölçek ile algısal ve işlevsel boyutta anlamlı bir farklılık görülürken destek ve düzen boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Söz konusu farklılığın ailenin geliri 1450 TL ile 2501 TL ve üzeri grup arasında olduğu görülmüştür. Gelirleri 1450 TL olan grubun beden eğitimine daha olumlu baktığı görülmüştür. Algısal boyutta ise ayrıca gelirleri 1901 TL olan grubun da 2501 TL olan gruba göre daha olumlu baktığı tespit edilmiştir. Bu durum aile geliri arttıkça beden eğitimi dersine ilişkin olumsuz tutumların arttığı şeklinde yorumlanabilir.

Öneriler

1.Örnekleme grubunu oluşturan öğrencilerden kızların erkeklere kıyasla ve “düzenli egzersiz yapanların”, “düzenli egzersiz yapmayanlara” kıyasla beden eğitimine ilişkin daha olumlu düşündükleri tespit edilmiştir. Okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda kız öğrencilerin pozitif düşünmesine sebebin spor yapma imkânını erkekler kadar bulamamaları olabileceği gibi beden eğitiminin fiziki görünümüne katkısı olduğu düşüncelerine daha

fazla katılıyor olmaları kaynaklı olabilir. Bu bulgudan hareketle Düzenli egzersiz yapmanın beden eğitime ilişkin algıyı etkilediği görüldüğünden öğrencilerin Düzenli egzersiz yapmalarının teşvik edilebilir. Bu kapsamda düzenli egzersiz yapmaları için spor kulübü kayıtları yaptırılabilir. Sportif faaliyetler kişilik sorunlarının çözümünde saldırganlık davranışlarının azaltılmasında etkili olabilir. Bu açıdan işlevsel kuram açıklanması çerçevesinde toplumsal bir unsur olarak beden eğitimi dersinin önemli bir yeri olması beklenebilir.

2.Örneklem grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında işlevsel boyutta anlamlı bir farklılık bulunurken toplam ölçek ile diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamıştır. İşlevsel boyutta erkek veliler kadın velilere göre beden eğitimi dersine daha olumlu bakmaktadırlar. Bu bulgu çerçevesinde kadın velilere sporun işlevsel katkılarını anlatılacağı seminerler yapılabilir.

3.Örneklem grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının okul türü değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında düzen boyutunda anlamlı bir farklılık görülürken toplam ölçek ile diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Düzen boyutunda söz konusu farklılığın imam hatip öğrencileri ile Anadolu Lisesi öğrencileri arasında olduğu görülmüştür. İmam hatip öğrencileri Anadolu Lisesi öğrencilerine göre beden eğitimi dersine daha olumlu bakmaktadırlar. Ülkemizde sınav merkezli bir eğitim sistemi olması dolayısıyla beden eğitimi dersine harcanan zaman gereksiz ve boş olarak algılanabilmektedir. Bu sebeple Anadolu Lisesi öğrencileri beden eğitime dersine olumsuz bakmış olabilirler. Oysaki beden eğitimi dersi kişinin hayata daha pozitif bakmasını sağlar. Beden eğitimiyle fiziksel güç katar. Bedeni şekillendirerek kişiyi daha estetik görünmesini ve sağlıklı olmasını sağlar. Bunlar Anadolu Lisesi öğrencilerine açıklanmalıdır.

4.Örneklem grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının algısal boyutta Düzenli egzersiz yapmayanlar beden eğitimi dersine ilişkin daha olumlu değerlendirmeler yapmışlardır. Bu durum Düzenli egzersiz yapmayan velilerin spor yapma isteklerine rağmen spor yapmamalarından kaynaklanmış olabilir. Kendilerinin spor yapmamalarına rağmen çocuklarının spor yapmaları gerektiğine inanmakta olmaları bu sonuca sebep olmuş olabilir. Bu bağlamda velilerin Düzenli egzersiz yapmalarının gereği çocuklarına rol model olmaları için gerekli oldukları seminerlerde açıklanmalıdır. Özellikle yaşamın hareketsizliği karşısında oluşan fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları sportif alışkanlıklarla en aza indirilebilir. Kişilerin yeni sosyal ortamlara girmesi, yaşamın

zorluklarını sporun mücadele ruhu ile başa çıkabilme becerileri geliştirilebilir. Kişiler negatif enerjilerini spor sayesinde atabilir ruhsal yönden daha sağlıklı olabilirler. Bu davranışların alışkanlık haline gelmesi Düzenli egzersiz yapmayı gerektirir. Bu konuda temel bilgi ve beceriler ise beden eğitimi derslerinde öğrencilere kazandırılabilir.

5.Örnekleme grubunu oluşturan velilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeği puanlarının spor haberlerini takip etme değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında toplam ölçek ile tüm alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Spor haberlerini takip edenlerin beden eğitime karşı daha olumlu tutum sergiledikleri tespit edilmiştir. Bu velilerin spora ilgisini göstermektedir. Spora olan ilginin beden eğitimi dersine olan tutumuna etki ettiği düşünüldüğünde gençlerin spora ilgisini artırıcı çalışmalar yapılmalıdır. Bu kapsamda okulda spor gazetesi çıkartılabilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- DEMİRHAN Gıyasettin **“Spor Pedagojisi” Spor Bilimine Giriş** Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2012.
- DPT, **“Beden Eğitimi, Spor ve İstanbul Olimpiyatları,” Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara, 2000, s. V
- ERKİLİÇ Turan Akman **“Eğitim Sosyolojisinin Tanımı, Özellikleri ve Gelişimi” Eğitim Sosyolojisi** (Ed. Boyacı, A.) Anadolu Üniversitesi Yayını Eskişehir, 2016.
- HEPER, Evrensel **“Spor Bilimleri ile İlgili Kavramlar ve Sporun Tarihsel Gelişimi” Spor Bilimine Giriş** (Ed. Hayri Ertan) Anadolu Üniversitesi Eskişehir, 2012.
- GÜLTEKİN, Mehmet **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2001.
- KARAKÜÇÜK, Suat, **Rekreasyon Bilimi**, Gazi Kitapevi, İksan Matbaası, Ankara, 2016.
- KARASAR, Niyazi, **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Nobel Yayınevi, Ankara. 2013.
- KILBAŞ, Şükran, **Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme**, Nobel Yayın, Ankara, 2004.
- KOCA Canan **“Sporda Sosyo Kültürel Boyutlar” Spor Bilimine Giriş** (Ed. Hayri Ertan) Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2012.
- MASLOW, Abraham, **insan Olmanın Psikolojisi**, (Çev. Okhan Gündüz) Kuraldışı Yayıncılık, İstanbul, 2001,
- MEYDAN LARAUSSE, **“Büyük Lügat ve Ansiklopedi”** 18. Cilt, s. 269
- MEB, **Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı**, Ortaokul 5-8 Sınıflar Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2013, s.56.
- MEB, **Spor Dersi Öğretim Programı**, MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, 2006.
- MEB, **Ortaöğretim Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı** (9 – 12. Sınıflar) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Bursa, 2009.

- ÖNGEL, Haşan Basri **“Türk Kültür Tarihinde Spor,”** Kültür Bakanlığı Yayınları, 2564, Ankara, 2001.
- SAVAŞ, İsa. **Spor Sözlüğü Terimler ve Açıklamalar.** Remzi Kitapevi, İstanbul, 1993.
- SEVİL, Tuba, **“Boş Zaman Ve Rekreasyon, Kavram ve Özellikler”,** *Boş Zaman Ve rekreasyon Yönetimi (Ed.Kocaekşi, S.) Anadolu Üniversitesi 2012, s.6.*
- SEVİM, Nurdan ve Özer Alper, **Eğlence Pazarlaması (Ed. Mehpere Tokayargan),** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2013.
- SUĞUR Serap **“Sosyolojide Temel Yaklaşımlar” Sosyolojiye Giriş** (Ed. Kartal, B ve Göktuna Yaylacı, F.) Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2012.
- ŞİMŞEK, Yıldırım. **Boş Zaman Ve Rekreasyon Yönetimi** (Ed.Kocaekşi, S.) Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 2012.
- TARHAN, Nevzat **Genç Arkadaşım,** Timaş Yayınları, İstanbul, 2012.
- TEREKLİ, Serdar. **Çocukta Hareket, Oyun Gelişimi ve Öğretimi.** A.Ü. Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2003.
- TEZCAN Mahmut, **Eğitim Sosyolojisinde Çağdaş Kuramlar Ve Türkiye** Ankara Üniversitesi Basımevi Ankara, 1993.
- TÜRK DİL KURUMU **Türkçe Sözlük.** 9. Basım. Ankara, 1998.

Makaleler

- BHASKAR Chakraborty, SOMNATH Nandy, SAMİRRANJAN Adhikari A Study on Physical Education Teachers' Training Programme on Development of Attitude towards Physical Education **Journal of Humanities and Social Science (JHSS)** Volume 2, Issue 4 (Sep-Oct. 2012), PP 01-03
- DEMIRHAN, Gıyasettin, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Niteliklerine İlişkin Görüşler, **Eğitim ve Bilim**, 2002. 27(123), 35 – 41
- ERDEMLİ, Atilla Spor Nedir? Ne değildir? **Din ve Hayat**, 2012, s.17, ss.18-25
- ERKAN, Necmettin, **Yaşam Boyu Spor.** Sponsor kurum dizisi Ankara 12, 2002.
- GÜLLÜ Mehmet ve GÜÇLÜ Mehmet Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Geliştirilmesi Niğde Üniversitesi **Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi** Cilt 3, Sayı 2, 2009, 138-149
- HOWARD Zeng, MICHAEL Hipscher, and RAYMOND Waon. Leung Attitudes of High School Students toward Physical Education and Their Sport Activity Preferences **Journal of Social Sciences** 7 (4): 529-537, 201

KARAGÜN, Elif, Sporun Eğitim ve Psikolojideki Yeri, **Din ve Hayat**, 2012, s.17, ss.36-41

KÜÇÜK Veysel, Çocuk Gelişiminde Sporun Yeri ve Önemi, *Din ve Hayat*, 2012, s.17, ss.42-46

MUDEKUNYE, John ve Sithole Cay The Status of Physical Education and Its Relation to Attitudes towards the Teaching of the Subject in Masvingo Urban Primary Schools, ***Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies*** (JETERAPS) 2012, 3(5): 710-715.

ÖNCÜ Erman ve GÜVEN Özbay Beden Eğitimi Dersine Yönelik Ana-Baba Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi, Niğde Üniversitesi *Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi* Cilt 5, Sayı 3, 2011, ss.184-195.

ÖNCÜ Erman, CİHAN Hamit "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi", ***Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi***, 2012, 18, 31-47.

WOOD Robert Research Review Active Living Research Building Evidence to Prevent Childhood Obesity and Support Active Communities, ***Active Living Research*** 1, 2014.

RUSSELL Pate, Jennifer O'Neill, and Felipe Lobelo The Evolving Definition of "Sedentary" Perspectives For Progress ***by the American College of Sports Medicine. Unauthorized reproduction of this article is prohibited.*** February 8, 2008, s. 177.

YORULMAZLAR, Mehmet, Tarihi ve Genel Anlamıyla Spor, ***Din ve Hayat***, 2012, s.17, ss.4-10.

Tezler

ARSLAN Yunus ***Sınıf Öğretmenlerinin İlköğretim Birinci Kademe Beden Eğitimi Ders Programlarına Ve Beden Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri*** Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), 2008.s.80

ALPASLAN Sürethan ***Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sergilediği Öğretim Davranışlarına İlişkin Algıları Ve Öğrencilerin Bu Derse Karşı Geliştirdikleri Tutumları*** Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), 2008.s.76

BOYRAZ Şirin., ÖZBAR Nurper., KÜÇÜK YETGİN Meral .ve KÖKSALAN Burke, ***İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin, Ailelerinin Ve Branş Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi***, Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu, İstanbul. (Yüksek Lisans Tezi) 2010.s.98

- GİRGİN HOLOĞLU, Orhan, *İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumları*, Uludağ Üniversitesi, Bursa, (Yüksek Lisans Tezi) 2006, s.87
- IŞIK, Umur *Medya Bağımlılığı Teorisi Doğrultusunda İnternet Kullanımının Etkileri ve İnternet Bağımlılığı*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Anabilim Dalı Araştırma Yöntemleri Bilim Dalı, Konya (Doktora Tezi) 2007, s.140.
- KARASHAHİNOĞLU Tuğçe, *Ortaokullarda Beden Eğitimi Öğretmenine İlişkin Metaforik Algılar* Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Entitüsü, (Yüksek Lisans Tezi) 2015.s.96
- SANDIKÇI, Mehmet *Beden eğitimi öğretmen adayları ile diğer öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve öz-yeterlik algıları.*, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, (Yüksek Lisans Tezi) 2011.
- TUNCA Münire, *Ankara İlinin Keçiören İlçesinde Ortaöğretim Kurumlarında beden eğitimi dersi ve öğretmenine karşı tutumları* Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi) 2014, s.89
- Unlü, Karahan, *Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Tespit Edilmesi*, Aksaray Ün. Besyo, (Yüksek Lisans Tezi) 2010. s.81
- YÜKSEL Özkan, *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeylerinin Araştırılması*, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Ana Bilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi) 2009.s.45

İnternet Kaynakları

- ÇELİK, Vehbi *Türk Eğitim Sisteminde Yeni Paradigma Arayışları Bildiriler Kitabı* Eğitimciler Birliği Sendikası Ankara www.egitimbirsen.org.tr 2006, s.268.
- KOCA Arıtan, Canan *Spor Sosyolojisi*, 2012, http://www.stoag.hacettepe.edu.tr/Ders_Notlari/Spor_Sosyolojisi_SBR129.pdf, erişim tarihi: 21.03.2017.

EKLER

EK-A

ANA-BABALARIN ÇOCUKLARININ BEDEN EĞİTİMİ DERSLERİNE KATILIMLARINA YÖNELİK TUTUMLARI VE BEKLENTİLERİ

KİŞİSEL BİLGİLER

Bu bölümde, anne-babaların Beden Eğitimi dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla hazırlanan anket yer almaktadır. Lütfen her ifadeyi okuduktan sonra kendi okulunuzu düşünerek bu ifadeye katılma derecenizi gösteren sütundaki kutulardan yalnızca birine (x) işareti koyunuz.

1. Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek

2. Yaşınız:

30-35 36-40 41-45 46-50 51 ve üzeri

3. Eğitim durumunuz:

Okuryazar İlkokul Ortaokul Lise Yüksekokul
 Üniversite

4. Çocuğunuzun Okul türü

Anadolu Lisesi Meslek Lisesi İmam Hatip Lisesi

5. Çocuğunuzun cinsiyeti

Erkek Kız

6. Düzenli egzersiz yapıyor musunuz?

Evet Hayır

7. Spor haberlerini takip ediyor musunuz?

Evet Hayır

8. Gelir düzeyiniz?

1450-1900 2000-2500 2600-3000 3100 ve üzeri

Sayın Veli;

Bu çalışma, anne-babaların, Beden Eğitimi dersine karşı ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla planlanmıştır. Anket sorularına vereceğiniz cevaplar, bu araştırmanın dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacaktır. Araştırmanın amaçlarına ulaşması, anket sorularını içtenlikle ve eksiksiz cevaplamanıza bağlıdır. Göstereceğiniz ilgi ve katkılarınız için teşekkür ederim.

KATILMA DÜZEYİ

MADDELER		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1	Çocuğumun diğer çocuklarla kaynaşması için en uygun ortam, beden eğitimi dersidir.					
2	Çocuğumu, beden eğitimi dersinin önemi konusunda bilgilendiririm.					
3	Çocuğumun güven duygusu, beden eğitimi derslerinde daha çok gelişir.					
4	Çocuğumu, beden eğitimi dersi aktivitelerine katılması yönünde cesaretlendiririm.					
5	Beden eğitimi derslerinin çocuğuma hiçbir yararı yoktur					
6	Çocuğumla beden eğitimi dersi üzerine konuşurum.					
7	Beden eğitimi dersi, çocukları yormaktan başka bir işe yaramaz.					
8	Çocuğumun beden eğitimi dersi aktivitelerine katılmasından mutluluk duyuyorum.					
9	Beden eğitimi dersi, çocuğumu okula daha çok bağlar.					
10	Beden eğitimi dersleri, çocuğumun kendisini ifade edebileceği en uygun derstir.					
11	Beden eğitimi dersleri bana çok anlamsız geliyor.					
12	Bence, beden eğitimi dersi olmasa da olur.					
13	Beden eğitimi dersleri çocuğuma ne kazandıracak ki?					
14	Beden eğitimi dersini asla küçümsemem.					

15	Beden eğitimi derslerinin, boşa geçirilmiş zaman olduğunu düşünüyorum.					
16	Beden eğitimi dersi, en az diğer dersler kadar önemlidir.					
17	Elimde olsa çocuğumun beden eğitimi derslerine girmesini engellerim.					
18	Çocuğumun okulda, kendini özgür hissedeceği en uygun ortam beden eğitimi dersleridir.					
19	Çocuğumun beden eğitimi dersi ile ilgili ihtiyaçları, benim için önemlidir.					
20	Beden eğitimi dersleri saçmalıktan başka bir şey değil.					
21	Beden eğitimi dersini diğer derslerden ayrı tutmam.					

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ

Sevgili öğrenci,

Aşağıda beden eğitimi dersi ile ilgili cümleler bulunmaktadır. Her cümlenin karşısında beş (5) cevap seçeneği vardır. Her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra cümledeki ifadeye ne düzeyde katılıyorsanız, cevap seçeneğini (X) işaretleyiniz. Cevap seçenekleri arasında doğru ya da yanlış cevap yoktur. Cevap verirken de sadece haftalık ders programınız dâhilindeki beden eğitimi derslerini göz önünde bulundurunuz. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız.

KİŞİSEL BİLGİLER

1.Cinsiyetiniz? () Kadın () Erkek

2. Okul Türünüz : () Anadolu Lisesi () Meslek Lisesi () İmam Hatip Lisesi

3. Okul takımlarında aktif görev alıyor musunuz?

() Evet () Hayır

KATILMA DÜZEYİ

MADDELER	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1. Beden eğitimi derslerini sabırsızlıkla beklerim.					
2. Beden eğitimi derslerinde kendimi zinde hissederim.					
3. Beden eğitimi dersini gereksiz bir ders olarak görüyorum.					
4. Beden eğitimi ders aktivitelerinde iyi duruş alışkanlığı kazanıyorum.					
5. Beden eğitimi derslerinde karşılaştığımız spor dallarının (voleybol, futbol vs.) saha ölçüleri, araç ve gereçleri ile ilgili bilgiler ilgimi çekiyor.					
6. Beden eğitimi dersinde karşılaştığımız spor dalları ile ilgili temel becerileri (parmak pas, vs.) öğrenmekten zevk alıyorum.					

7. Beden eğitimi dersleri sayesinde sporun sağlığa ne kadar yararlı olduğunu anlıyorum.					
8. Beden eğitimi derslerinde öğrendiğim becerileri okul dışı aktivitelerde de uyguluyorum.					
9. Beden eğitimi derslerinde temel sağlık kuralları ile ilgili bilgilerim artıyor.					
10. Beden eğitimi ders etkinlikleri az iletişim kurduğum sınıf arkadaşlarımla iletişimimizi artırıyor.					
11. Beden eğitimi ders etkinlikleri yakın olduğum arkadaşlarımla samimiyetimizi daha da güçlendiriyor.					
12. Beden eğitimi ders aktiviteleri kendime güven duymamı sağlıyor.					
13. Beden eğitimi ders aktivitelerinde arkadaşlarımla dostça oynuyorum.					
14. Beden eğitimi derslerinin, günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymayı kolaylaştırdığını düşünüyorum.					
15. Beden eğitimi dersine katılmaktan zevk duyuyorum.					
16. Beden eğitimi dersleri sınıf içi etkileşimimizi artırıyor.					
17. Beden eğitimi dersinde bir şey öğrenmediğimi düşünüyorum.					
18. Haftalık beden eğitimi ders saat sayısı daha fazla olmalıdır.					
19. Beden eğitimi derslerinde genellikle eşofmanlarımızı giyinip hiçbir şey yapmadan tekrar çıkartıyoruz.					
20. Beden eğitimi dersinde öğrendiğimiz bilgi, beceriler ve aktivitelerin ileriki hayatımızda hiç işimize yaramayacağını düşünüyorum.					
21. Beden eğitimi ders aktiviteleri fiziksel gelişime katkı sağladığını düşünüyorum.					
22. Beden eğitimi derslerinde rahatlayıp gevşiyorum.					
23. Beden eğitimi dersleri sayesinde spor dallarını daha iyi tanıdığımı düşünüyorum.					
24. Beden eğitimi dersi yaramaz ve tembel öğrencilerin dersidir.					
25. Beden eğitimi dersi okul programlarından çıkartılmalıdır.					
26. Beden eğitimi ders aktivitelerine katılmak istemiyorum.					
27. Beden eğitimi dersleri sayesinde yeteneklerimin farkına varıyorum.					
28. Beden eğitimi ders aktiviteleri sayesinde sağlığımı daha iyi koruyorum.					
29. Üniversiteye giriş sınav kaygısı varken beden eğitimi dersine katılmak beni rahatsız ediyor.					

EK-B

30. Beden eğitimi derslerinde çoğunlukla gereksiz bilgi ve beceriler öğreniyoruz.					
31. Beden eğitimi dersleri insanı okul dışında da egzersiz ve spor yapmaya teşvik ediyor.					
32. Beden eğitimi derslerinde sinir, kas ve eklem koordinasyonumuzu geliştirici hareketler yapıyoruz.					
33. Beden eğitimi ders aktiviteleri sayesinde zararlı alışkanlıklardan uzak duruyorum.					
34. Beden eğitimi ders etkinliklerine sadece yüksek not almak için katılıyorum.					
35. Beden eğitimi ders aktiviteleri öğrencileri okul kurallarını çiğnemeye teşvik ediyor.					

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler:

Adı Soyadı : BARBAROS AKDOĞAN

Doğum tarihi : 08.02.1976

Doğum yeri : İSTANBUL

Medeni Durumu: EVLİ

Eğitim:

İlkokul : Konya Org. Cemal TURAL İlkokulu

Ortaokul : Durağan Lisesi / SİNOP

Lise : KARTAL SEMİHA ŞAKİR LİSESİ

Lisans : MARMARA ÜNİVERSİTESİ BESYO

İş : 1999 yılı itibari ile MEB bünyesinde Beden Eğitimi Öğretmeni olarak görevime devam etmekteyim.